

VASTUULLISIA **KENKIÄ?**

Ihmisoikeudet eurooppalaisten
jalkineyritysten tuotantoketjuissa

CHANGE YOUR SHOES

Change your shoes on kansainvälinen kampanja, joka pyrkii parantamaan sosiaalisia ja ympäristöön liittyvä oloja parkitsimoissa, tehtaissa, työpajoissa ja kodeissa, joissa nahkakengät valmistetaan. Kampanjalla on 15 kumppanijärjestöä Euroopassa ja kolme Aasiassa. Change your shoes -hankkeen mukaan kenkäteollisuuden työntekijöillä eri puolilla maailmaa on oikeus elämiseen riittävään palkkaan ja turvallisiin työoloihin ja kuluttajilla on oikeus turvallisiin tuotteisiin, jotka on valmistettu läpinäkyvässä tuotantoketjussa.

Raportin julkaisija: Change your shoes

TEKIJÄT

Kirjoittaja: Julia Spetzler

Toimittajat: Charlie Aronsson
Anna Paluszek
Christa Luginbühl
Deborah Lucchetti
Eva Kreisler
Anton Pieper
Berndt Hinzmann
Anna McMullen

Englanninkielinen versio: Pamela Wells

Käännös: Eveliina Pääkkönen

Raportille on saatu taloudellista tukea Euroopan unionilta. Asia-
kirjan sisältö on täysin Change your shoes -hankkeen vastuul-
la, eikä sen voi missään yhteyksissä tulkita edustavan Euroopan
unionin kantaa.

SISÄLLYS:

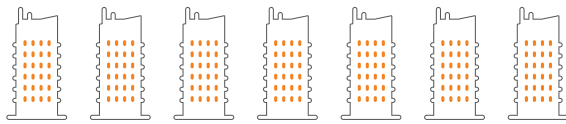
Lyhenteet.....	4
Johdanto.....	5
1. Kenkäteollisuuden pääpiirteitä.....	8
2. Ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite on jokaisen yrityksen vastuulla	9
3. Näin kysely toteutettiin	10
4. Yritysprofiilit.....	13
Yritykset, jotka eivät vastanneet kyselyyn:.....	13
ADIDAS-KONSERNI.....	16
BATA	19
C&J CLARK INTERNATIONAL LTD.....	22
DEICHMANN	25
EL NATURALISTA.....	28
EURO SKO NORGE AS.....	31
GABOR SHOES AG.....	34
GEOX S.P.A.....	37
LOWA.....	40
MANGO	43
NILSON GROUP	46
PRADA GROUP	49
5. Yhteenveto	52
Sanasto	55

LYHENTEET

- BSCI:** Business Social Compliance Initiative
- CAP:** Korjaava toimintasuunnitelma
- TES:** Työehtosopimus
- CoC:** Menettelysäännöt (Code of Conduct)
- CoE:** Eettiset toimintasäännöt (Code of Ethics)
- CoP:** Käytännösäännöt (Code of Practice)
- CSR:** Yritysvastuu ("Corporate Social Responsibility")
- CYS:** Change your shoes
- FLA:** Fair Labor Association
- FoA:** Järjestäytymisvapaus (Freedom of Association)
- Huolellisuusvelvoite:** Ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite
- IEH:** Norjalainen eettisen kaupan aloite (Initiativ for etisk handel)
- KPI:** Keskeinen suorituskyvyn mittari ("Key Performance Indicator")
- LWG:** Leather Working Group -järjestö
- KTT:** Käyttöturvallisuustiedote
- OHS:** Työsuojaus (Occupational Health and Safety)

JOHDANTO

Tämä arviointi on osa Change your shoes -hanketta, ja sen tarkoitus on luoda tilannekuva kenkäyritysten yhteiskuntavastuusta. Halusimme tarjota kuluttajille tietoa siitä, mitä eri kenkämerkit tekevät ratkaistakseen työntekijöiden oikeuksiin liittyvät ongelmat maailmanlaajuisissa tuotantoketjuissaan. Niinpä otimme arviointiin mukaan 23 yritystä, jotka ovat suosittuja ja arvostettuja Euroopassa.

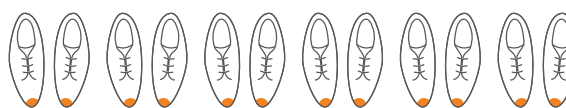
23 yritystä arvioitu

Eettisen kaupan puolesta ry (Eetti) arvioi myös suomalaisten yritysten tekemää yritys vastuutyötä. Arviointi on erillinen tästä selvityksestä, joskin arviot on tehty samojen kriteerien mukaisesti. Suomalaisyritysten arviot löytyvät tämän raportin lopusta.

Vuonna 2014 tuotettiin maailmassa yhteensä yli 24 miljardia kenkäparia.¹ Luku kuvastaa hyvin globaaleja markkinoita, joita leimaavat pikamuoti ja nopeasti vaihtuvat trendit niin Euroopassa kuin nousevan talouden maissakin. Kun tuotantoprosessi on työvaltainen ja aikaan ja hintaan kohdistuu jatkuvia paineita, työolot ja työntekijöiden oikeudet ovat uhattuna, sijaitsipa tuotantolaitos missä tahansa. Muutokset maailmalla ovat vaikuttaneet työoloihin myös Euroopassa, missä vuosikymmeniä jatkunut hintakilpailu on polkenut hintoja niin matalan kuin korkeinkin tulotason maissa. Hintojen lasku Euroopassa on saanut osan yrityksistä siirtämään tuotantonsa takaisin Eurooppaan. Työ- ja ihmisoikeuksien puolesta puhujina olemme huolissamme kenkätyöläisten työoloista, riippumatta siitä, millä manteleella he työtänsä tekevät. On aika muuttaa sitä, miten kenkämme tuotetaan.

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden² mukaan yritysten ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite kattaa koko niiden tuotantoketjut. Yritysten vastausten ja saatavilla olevien asiakirjojen perusteella kenkäyritykset eivät toimi tällä hetkellä vastuunsa mukaisesti ja varmista, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan niiden tuotantoketjujen kaikissa vaiheissa.

Mielestämme kenkäyritysten tulisi tehdä enemmän toimintaansa liittyvien riskien arvioimiseksi ja sen varmistamiseksi, että työntekijöiden oikeudet ja ihmisoikeudet toteutuvat koko niiden maailmanlaajuisissa tuotantoketjuissa. Toivottavasti raportin tulokset kannustavat yrityksiä ottamaan oppia muiden kokemuksista ja yhdistämään voimansa järjestäytyneiden työntekijöiden kanssa. Näin ne voivat varmistaa ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen toteutumisen.

24 mrd. kenkäparia tuotettu vuonna 2014

¹ Portuguese Shoes, *World Footwear Yearbook*, APICCAPS, kesäkuu 2015, s. 4.

² Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuskomission päävaltuutetun toimisto, *Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet. Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework*, Yhdistyneet kansakunnat, New York ja Geneve 2011. (26.4.2016).

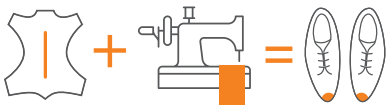
YRITYSTEN TULOKSET:³EI MITÄÄN SANOTTAVAA:**ara****BALLY****BIRKENSTOCK**
MADE IN GERMANY - TRADITION SEIT 1774**CAMPER****CCC****ECCO***Salvatore Ferragamo*

LEDERUNDSCHUH®

rieker**TODS****wojas**PERÄSSÄHIIHTÄJÄT:**Gabor****GEOX****PRADA**JOITAKIN ASKELIA:**Bata****Clarks****D**
DEICHMANN**LOWA**
Outdoor- & Skiboots**MANGO****NILSON SHOES**MATKALLA KOHTI PAREMPAA:**adidas****EUROSKO****WEL**
NATURALISTAEDELLÄKÄVIJÄT:*Ei mikään arvioituista yrityksistä*

Kun tarkastelee yritysten toimintaa keskeisillä yritysvastuun osa-alueilla, voi todeta, että ihmis-
oikeuksien toteutumisessa ja valvonnassa on vielä paljon parantamisen varaa.

³ Arviointiluokat on kuvattu tarkemmin raportin luvussa 3.

Tuotantoketjujen rakenne tukee ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta:

Arvioiden mukaan suurimmalla osalla yrityksistä on helposti hallinnoitavissa olevat tuotantoketjut, ja ne voisivat myös noudattaa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta koko tuotantoketjunsä osalta. Seitsemän vastanneesta 12 yrityksestä tuottavat ainakin osan kengistään omilla tehtaillaan. Yksi yritys tuottaa peräti kaikki kenkensä omilla tuotantolaitoksillaan. Suurimmalla osalla yrityksistä on rajallinen määrä toimittajia. Kolme vastanneista yrityksistä tuottaa kenkensä kokonaan tai pääosin Euroopassa. Yrityksistä kahdeksan on ulkoistanut tuotannostaan suurimman osan Aasiaan.

Läpinäkyvyyden puute: Lähetimme kutsun tutkimukseen 23 yritykselle, mutta vain 12 osallistui siihen. Suurin osa yrityksistä ei täytä vaatimusta, jonka mukaan niiden on selvitettävä, miten ne puuttuvat toimintansa kielteisiin seurauksiin. Vain yhdeksän 23:sta yrityksestä julkaisee vastuullisuusraportin.

Päävastuu väärinkäytösten lieventämisestä siirretään kumppaneille:

Vain harva yrityksistä kertoi esimerkkejä yhteistyöstä, jolla ne pyrkivät lieventämään tai korjaamaan työntekijöiden oikeuksien loukkausten seurauksia yhdessä toimittajiensa kanssa.

Yritykset eivät varmista, että tuotantomaissa maksetaan elämiseen riittävää palkkaa:

Vain yksi yrityksistä vaatii, että sen kumppanit maksavat työntekijöilleen elämiseen riittävää palkkaa, ja yksikään vastanneesta 12 yrityksestä ei varmista, että niiden tuotantoketjuihin kuuluvat työntekijät saavat elämiseen riittävää palkkaa.

Puutteita työsuojelussa: Yritykset eivät näytä arvioivan varsinkaan parkitsimojen työolojen uhkatekijöitä tai pyri lieventämään niitä huolellisesti ja ennakoivasti. Tutkimus osoittaa, että vastuu työsuojelusta ja väärinkäytösten lieventämisestä on jätetty täysin kumppanien harteille. Suurin osa yritysten kuvaamista työsuojelu- ja valvontakäytännöistä ei ole uskottavia.

Oikeutta järjestäytyä ja neuvotella työehdoista ei tueta: Yritysten arviointi paljastaa, että suurin osa yrityksistä ei tee käytännössä mitään tukeakseen toimittajiensa työntekijöiden oikeutta järjestäytyä ja neuvotella työehtosopimuksista. Vain yksi kuudesta yrityksestä, joilla on toimintaa Indonesiassa, oli allekirjoittanut Indonesian järjestäytymisvapautta koskevan sopimuksen.

Puutteita haavoittuvien ryhmien suojelussa: Arvioinnin mukaan on todennäköistä, että haavoittuvia ryhmiä, kuten siirto- ja kotityöntekijöitä, ei tunnista tai suojella kunnolla.

Työoloja parantavia hankkeita ei juuri ole: Kenkäteollisuuden toimijat ovat vasta hiljattain alkaneet kiinnittää huomiota tuotantoketjunsä vastuullisuuteen. Vaikka kenkäteollisuudessa on nähty monia hankkeita, jotka pyrkivät tekemään tuotannosta ympäristöystävällisempää ja turvallisempaa kuluttajille, hankkeet, joiden pääpaino olisi työntekijöiden oikeuksissa globaaleissa tuotantoketjuissa, ovat yhä harvinaisia.

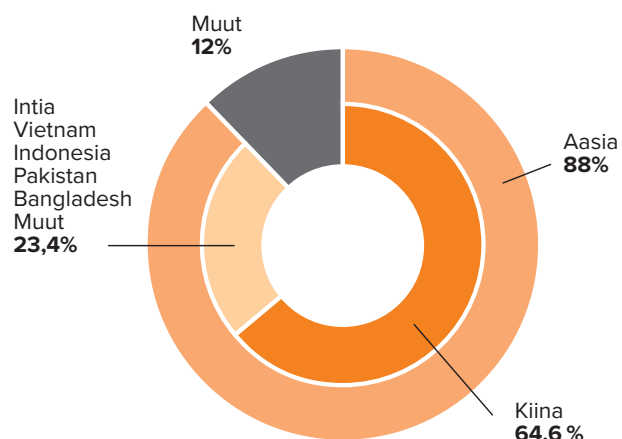
1. KENKÄTEOLLISUUDEN PÄÄPIIRTEITÄ

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n mukaan yksi piirteistä, joka on keskeinen niin kenkä- kuin tekstiili-, vaate- ja nahkateollisuudelle, on tuotannon sijoittuminen ulkomaille alihankintayksiköihin. ILO:n mukaan tämä voi kiristää kilpailua ja aiheuttaa hintojen laskua. Ala on lisäksi poikkeuksellisen työvälinen.⁴ Myös kotityöntekijöiden palkkauksesta on tullut arkipäivää nykyajan tuotantoketjuissa.⁵ Kotityöntekijöiden asema on epävaka, ja he saavat kaikista pienintä palkkaa muutenkin matalapalkkaisella alalla. Kotityöntekijät eivät ole suorassa palvelusuhteessa tehtaisiin, vaan he saavat työt välittäjän kautta, joka puolestaan saa ne päätehtaan alihankkijalta.⁶

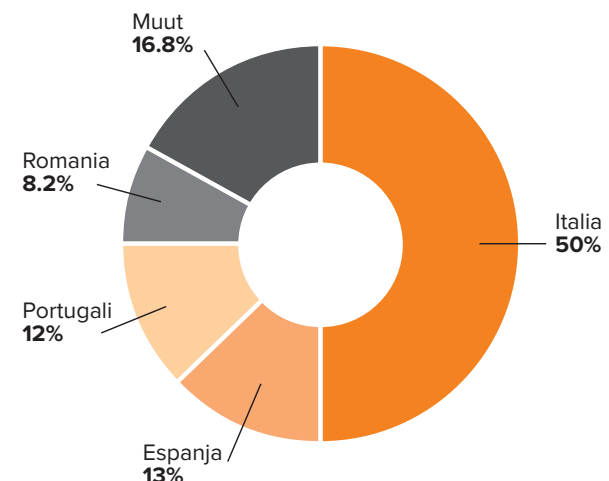
Kenkäteollisuus on nopeasti kasvava teollisuuden ala. Vuonna 2014 kasvua oli 8 %. Samana vuonna 88 % kaikista maailman kengistä tuotettiin Aasiassa. Kiina on selvästi suurin kengäntuottajamaa; 64,6 % kengistä tuotetaan Kiinassa.⁷ Muita merkittäviä valmistusmaita ovat Intia, Vietnam, Indonesia, Pakistan ja Bangladesh. Vaikka aasialainen tuotanto hallitsee globaaleja markkinoita, Euroopassa tuotetut kengät ovat tärkeitä Euroopan markkinoilla. Lähes 90 % Euroopassa tuotetuista kengistä myydään Eurooppalaisille kuluttajille.⁸ Italia on suurin kengäntuottajamaa Euroopassa, sen osuus tuotannosta on 50 %. Sen perässä tulevat Espanja (13 %), Portugali (12 %) ja Romania (8,2 %).⁹

Euroopan osuus kenkien kokonaiskulutuksesta maailmassa on 17 %, mikä tekee Euroopan markkinoista maailman toiseksi suurimmat. Aasian markkinaosuus on 57 %, mikä on vähemmän kuin aasialaisten osuus koko maailman väestöstä (60 %).¹⁰

MAAILMANLAAJUINEN KENKÄTUOTANTO

KENKÄTUOTANTO EUROOPASSA

4 Textiles, clothing, leather and footwear sector, International Labour Organization (ILO). (25.4.2016).

5 Lue lisää: Anton Pieper, *Does the shoe fit? An overview of global shoe production*, Change Your Shoes -hanke, kesäkuu 2015, s. 7.

6 *Stitching Our Shoes. Homeworkers in South India*, Homeworkers Worldwide, Label Behind the Label, Civedep, maaliskuu 2016, s. 2.

7 Portuguese Shoes, *World Footwear Yearbook*, s. 5.

8 Portuguese Shoes, *World Footwear Yearbook*, s. 15.

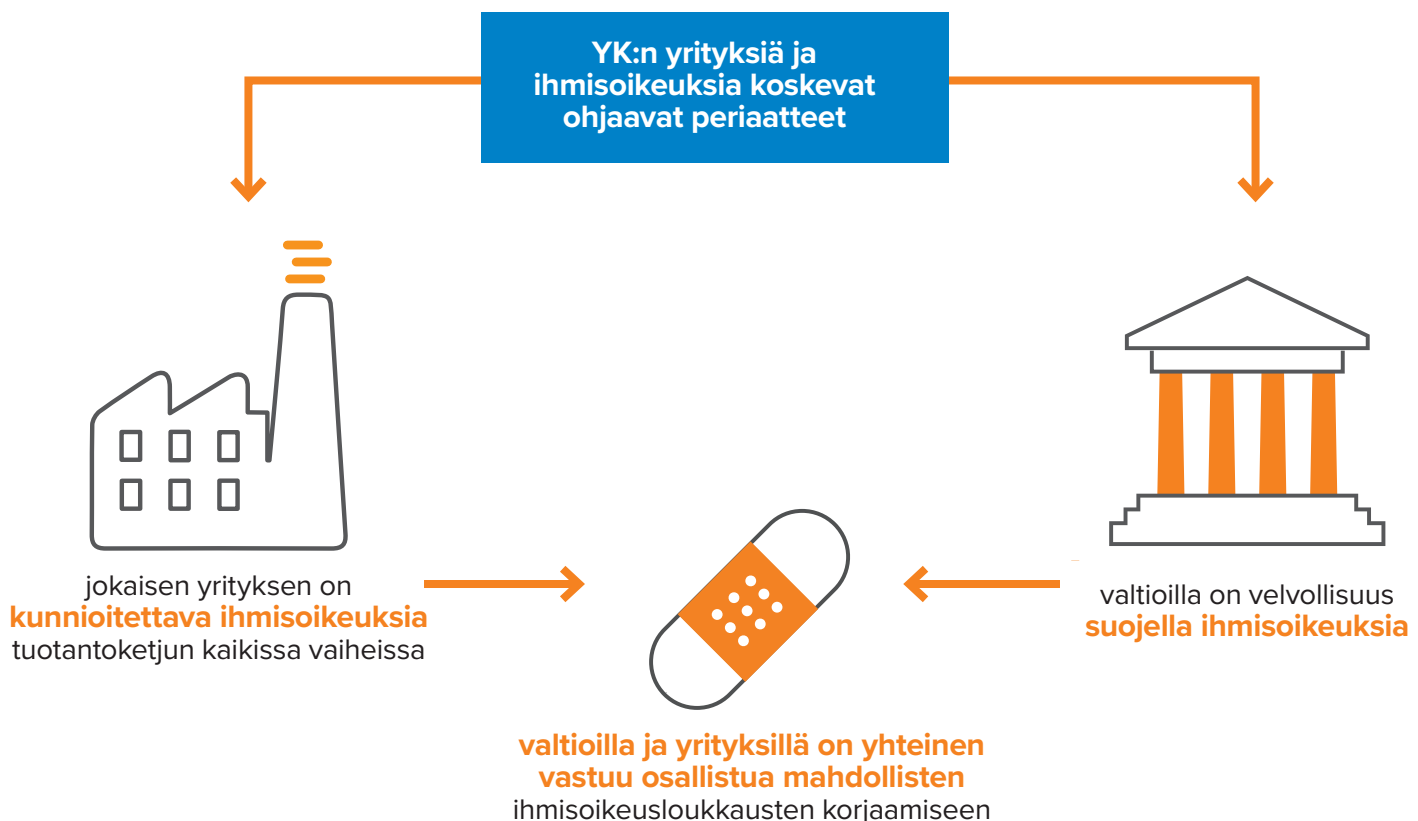
9 Centre for the Promotion of Imports from developing countries (CBI), CBI Market Intelligence, Alankomaiden ulkoasiainministeriö, CBI Trade Statistics: *Footwear Sector in Europe*, joulukuu 2015, s.10. (25.4.2016).

10 Portuguese Shoes, *World Footwear Yearbook*, s.

2. IHMISOIKEUKSIA KOSKEVA HUOLELLISUUSVELVOITE ON JOKAISEN YRITYKSEN VASTUULLA

YK hyväksyi vuonna 2011 yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet. Periaatteiden mukaan jokaisen yrityksen on koostaan tai sijainnistaan riippumatta kunnioitettava ihmisoikeuksia tuotantoketjun kaikissa vaiheissa. Lisäksi jokaisen yrityksen tulisi noudattaa huolellisuusvelvoitetta ja ennaltaehkäistä ihmisoikeusloukkaukset. Jos ihmisoikeuksia loukataan, yrityksen on pyrittävä korjaamaan tilanne. Periaatteiden mukaan vastuu ihmisoikeuksien turvaamisesta on valtioilla, mutta myös yritysten täytyy kunnioittaa ihmisoikeuksia riippumatta siitä, miten hyvin valtiot pystyvät tai ovat valmiita noudattamaan omia velvollisuuksiaan. Vaikka jonkin valtion määrittämä minimipalkka olisi esimerkiksi pienempi kuin laskennallinen elämiseen riittävä palkka, yrityksellä on silti velvollisuus kunnioittaa ihmisoikeuksia, eikä se saa käyttää tilaisuutta hyväkseen työntekijöiden oikeuksien kustannuksella. Ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite on yksi YK:n periaatteiden kulmakivistä. Tässä raportissa arvioidaan yritysten vastauksia suhteessa periaatteisiin, jotka ovat Change your shoes -hankkeen näkemyksen mukaan keskeisimpiä ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen kannalta.¹¹

¹¹ Lue lisää: Clean Clothes Campaign, *Position paper on human rights due diligence*, maaliskuu 2016. (25.4.2016).

NÄIN KYSELY TOTEUTETTIIN

TAVOITE:

Change your shoes -hanke suunnitteli ja toteutti tämän kyselyn, jonka tavoitteena on luoda tilannekuva kenkäteollisuudesta ja tarjota kuluttajille tietoa siitä, mitä eri kenkämerkit tekevät ratkaistakseen työntekijöiden oikeuksiin liittyvät ongelmat tuotantoketjuissaan. Tiedot kerättiin tarkoitusta varten laaditulla lomakkeella, joka lähetettiin valituille yrityksille.

MERKKIEN VALINTA:

Raportissa arvioidaan 23:a nahkakenkiä tuottavaa ja jälleenmyyvää yritystä, jotka ovat suosittuja ja arvostettuja Euroopassa. Valitsimme tarkoituksella mukaan mahdollisimman erilaisia yrityksiä – mukana on kaiken kokoisia ja tyyppisiä toimijoita luksusmerkeistä urheilujalkineiden valmistajiin ja muotikenkäkauppoihin. Laaja otanta oli meille tärkeä, koska halusimme tietää, oliko eri kokoisten ja eri aloilla toimivien yritysten välillä eroja yritys vastuussa.

KYSYMYKSET:

Kysymyslomakkeella oli 52 kysymystä. Suurin osa niistä oli avoimia kysymyksiä, mutta joukossa oli myös monivalintakysymyksiä. Yritykset saivat jättää vastaamatta joihinkin kysymyksiin tai merkittävät vastaukset luottamuksellisiksi, jos ne eivät halunneet tai voineet julkistaa kyseisiä tietoja. Kysymykset oli jaoteltu viiden otsikon alle. Change your shoes -hankkeen mukaan jokaisen yrityksen, joka pyrkii noudattamaan velvollisuuttaan kunnioittaa ihmisoikeuksia, tulisi ottaa huomioon ainakin nämä viisi osa-aluetta:

1. Yleiset kysymykset
2. Vastuu tuotantoketjusta
3. Palkat
4. Ympäristöasiat ja työsuojelu
5. Vastuullisuudesta viestiminen (esim. läpinäkyvyys)

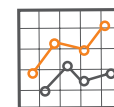
Yrityksiä pyydettiin vastaamaan mahdollisimman kattavasti ja toimittamaan vastaustensa tueksi kirjallista todistusaineistoa.

brändin
valitseminen

kysymyslomake

tiedon
kerääminen

julkistaminen

PROSESSI:

Lokakuu 2015: Otimme yrityksiin yhteyttä ja pyysimme niitä täyttämään kysymyslomakkeen. Kerroimme yrityksille, että jos ne eivät vastaa kyselyyn, luomme niistä profiilit julkisista lähteistä löytyvien tietojen pohjalta.

Marraskuun puoliväli 2015: Takaraja vastausten lähettämiselle. Kun olimme lukeneet ja käsitelleet yritysten vastaukset, arvioimme jokaisen vastanneen yrityksen tiettyjen kriteerien perusteella ja loimme niille profiilit, jotka kuvastivat kunkin yrityksen pyrkimyksiä noudattaa huolellisuusvelvoitetta.

Maaliskuun loppu 2016: Lähetimme profiilien luonnokset 23:lle yritykselle, jotta ne voisivat tarkistaa tietonsa ja antaa tarvittaessa lisätietoja ennen julkaisemista. Joissakin tapauksissa tarvittiin myös lisäselvityksiä.

Huhtikuun puoliväli 2016: Takaraja, johon mennessä yritysten oli korjattava tiedoista mahdollisesti löytyneet virheet. Teimme tarvittavat muutokset tietoihin palautteen perusteella.

ARVIOINNIN LAAJUUS JA ARVIOINTIMENETELMÄT

Arvioimme sitä, miten hyvin eurooppalaiset yritykset noudattavat ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta ja varmistavat, että nahkatuotteita ja kenkiä valmistavien työntekijöiden ihmisoikeuksia kunnioitetaan. Julkaisemme yritysten vastauksista kootut ympäristöasioita koskevat tiedot myöhemmin erillisenä julkaisunaan. Emme huomioineet yritysten mainitsemia tulevaisuuden suunnitelmia arvioinnissa, mutta ne ovat soveltuvien osin mukana yritysten profiileissa.

Arvioinnit perustuvat vastanneiden yritysten antamiin tietoihin, joita täydensimme julkisista lähteistä löytämillämme tiedoilla. Emme tehneet tässä vaiheessa kenttätutkimusta ja vahvistaneet yritysten antamia tietoja sen avulla.

Viiden edellä mainitun osa-alueen lisäksi pidämme järjestäytymisvapautta perustavanlaatuisena oikeutena ja keskeisenä osana kehitystä kohti parempia työoloja. Arvioimme vastauksia kolmen huolellisuusvelvoitteen keskeisen mittarin avulla: kielteisten ihmisoikeusvaikutusten tunnistaminen, liiketoiminnan mukauttaminen huolellisuusvelvoitteen mukaisesti ja velvollisuus selvittää, miten yritys puuttuu kielteisiin ihmisoikeusvaikutuksiin. Kun olimme saaneet arvioinnit valmiiksi, jaoinme yritykset viiteen ryhmään sen mukaan, miten hyvin ne mielestämme pyrkivät ratkaisemaan tuotantoketjuihinsa liittyviä sosiaalisia ongelmia.

EI MITÄÄN SANOTTAVAA:

Yritykset, jotka eivät vastanneet yhteydenottoomme tai jotka olivat meihin yhteydessä, mutta eivät täyttäneet lomaketta.

PERÄSSÄHIIHTÄJÄT:

Yritykset, jotka eivät esittäneet juuri mitään todisteita siitä, että ne kunnioittaisivat työntekijöidensä ihmisoikeuksia tai että niillä olisi käytössä ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen mukaisia prosesseja.

JOITAKIN ASKELIA:

Yritykset, jotka tekevät jonkin verran työtä ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen noudattamiseksi ja tietävät, mikä se on, mutta eivät juuri esitä todisteita sen kattavasta toimeenpanosta. Kaikki tähän ryhmään kuuluvat yritykset vastasivat kyselyyn.

MATKALLA KOHTI PAREMPAA:

Yritykset, jotka pystyvät osoittamaan, että huolellisuusvelvoitteen mukaiset prosessit ovat osa niiden liiketoimintaa, mutta jotka voisivat tehdä vielä enemmän.

EDELLÄKÄVIJÄT:

Yritykset, jotka pystyvät osoittamaan, että ne ovat huomioineet ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen koko niiden tuotantoketjuissa ja jotka mukauttavat liiketoimintaansa jatkuvasti tunnistaakseen sen kielteiset ihmisoikeusvaikutukset ja kunnioittaakseen työntekijöiden oikeuksia. Nämä yritykset suhtautuvat toimintansa ihmisoikeusvaikutuksiin vastuullisesti.

4. YRITYSPROFIILIT

YRITYKSET, JOTKA EIVÄT VASTANNEET KYSELYYN:

ARA

merkki:

Bally

merkki:

BALLY

Birkenstock

merkit:

Camper

merkki:

CCC

merkit:

Bassano

Cesare Cave

LASOCKI

Vapiano

ECCO

merkki:

Ferragamo

merkki:

Leder & Schuh AG

merkit:

LEDERUNDSCHUH®

Rieker

merkit:

STIEFELKÖNIG

TOD'S

merkit:

HOGAN

Wojas

merkki:

wojas

IHMISOIKEUKSIA KOSKEVA HUOLELLISUUSVELVOITE

Läpinäkyvyyden puutteesta johtuen emme voineet arvioida, miten hyvin yllämainitut yritykset noudattavat huolellisuusvelvoitetta emmekä sitä, täyttävätkö ne velvollisuutensa tunnistaa ja ehkäistä työ- ja ihmisoikeusloukkauksia ja lieventää tai korjata niiden seurauksia globaaleissa tuotantoketjuissaan.

Tutustuimme kaikkien yritysten verkkosivuihin ja muihin julkisesti saatavilla oleviin tietoihin ja pyrimme selvittämään, miten yritykset suhtautuvat velvollisuuteensa kunnioittaa ihmisoikeuksia koko maailmanlaajuisissa tuotantoketjuissaan. Ihmisoikeuksia koskevaan huolellisuusvelvoitteeseen kuuluu raportointi siitä, mitä yritys on tehnyt arvioidakseen mahdollisia tai toteutuneita kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksiaan ja estääkseen vastaavat loukkaukset tulevaisuudessa. On tärkeää, että yritykset ovat julkisesti vastuussa toiminnastaan.

SEURAAVIEN TIETOJEN TULISI OLLA
HELPOSTI KAIKKIEN SAATAVILLA:

KYLLÄ

EI

Ovatko yrityksen menettelysäännöt julkisesti saatavilla?

ara

BALLY

BIRKENSTOCK
MADE IN GERMANY • TRADITION SINCE 1774

CAMPER

CCC

ecco

LEDERUNDSCHUH®

rieker

Salvatore Ferragamo *

TOD'S

wojas **

* mutta yrityksellä on eettiset toimintasäännöt, jotka käsittelevät myös työsuojeluasioita

** mutta yritys on julkaissut käytäntöjään kuvaavia asiakirjoja, joissa mainitaan myös sen ympäristö- ja sosiaalis-taloudelliset tavoitteet

Raportoiko yritys ihmisoikeuksiin liittyvästä vastuustaan julkisesti (esim. julkaisemalla toimintasuunnitelmia ja toimintansa vaikutusten arviointeja?)

ara

BALLY

BIRKENSTOCK
MADE IN GERMANY • TRADITION SINCE 1774

CAMPER

CCC

ecco

LEDERUNDSCHUH®

rieker

Salvatore Ferragamo

TOD'S

wojas

Antaako yritys julkisia kannanottoja ihmisoikeuksiin ja/tai työntekijöiden oikeuksiin liittyen?

ara

BALLY

BIRKENSTOCK
MADE IN GERMANY • TRADITION SINCE 1774

CAMPER

CCC

ecco

LEDERUNDSCHUH®

rieker

Salvatore Ferragamo *

TOD'S

wojas **

* mutta yritys on julkaissut Kalifornian osavaltion läpinäkyvyyttä tuotantoketjuissa koskevan lain mukaisen orjuuden ja ihmiskaupan vastaisen vakuutuksen

** mutta yrityksen kestävän kehityksen politiikkaa kuvaavassa asiakirjassa mainitaan joitakin normeja

Onko yritys mukana jossakin useiden sidosryhmien välisessä aloitteessa, liiketoiminta-aloitteessa tai vastaavassa?

ara

BALLY

BIRKENSTOCK
MADE IN GERMANY • TRADITION SINCE 1774

CAMPER

CCC

ecco *

LEDERUNDSCHUH® **

rieker

Salvatore Ferragamo

TOD'S

wojas

* Leather Working Group

** CADS

Julkaiseeko yritys listan toimittajistaan?

ara

BALLY

BIRKENSTOCK
MADE IN GERMANY • TRADITION SINCE 1774

CAMPER

CCC *

ecco **

LEDERUNDSCHUH ****

rieker

Salvatore Ferragamo ***

TOD'S

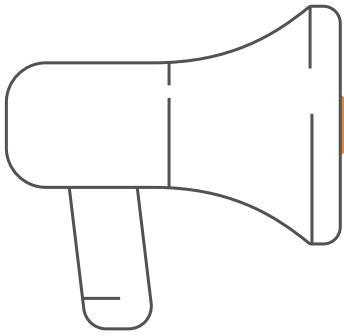
wojas

* mutta CCC on julkistanut joitakin Polkowicen erityistalousoalueella Puolassa sijaitsevia tuotantolaitoksiaan koskevia tietoja

** yrityksellä on omia parkitsimoja Euroopassa ja tuotantolaitoksia Indonesiassa ja Kiinassa

*** annettujen tietojen perusteella voi päätellä, että tuotteita valmistetaan Italiassa

**** toimittivat tiedot Italiassa sijaitsevista tehtaistaan)

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

Nämä yritykset eivät vastanneet tietopyyntöihimme. Niiden sitoutumisesta ihmisoikeuksia koskevaan huolellisuusveloitteeseen löytyy vähän tai ei lainkaan tietoja. Onkin epäselvää, tekevätkö yritykset mitään sen eteen, että ihmisoikeuksia kunnioitettaisiin niiden tuotantoketjuissa.

Oletamme, että näillä yrityksillä ei ole kattavaa huolellisuusveloitteen mukaista prosessia. Ilman kattavia toimintatapoja yritykset eivät pysty täyttämään vaatimusta, jonka mukaan niiden on tunnistettava ja ennaltaehkäistävä toimintansa kielteiset vaikutukset ja lievennettävä tai korjattava niitä toimintaketjujensa kaikissa vaiheissa eri puolilla maailmaa. Huolellisuusveloitteen noudattaminen tarkoittaisi sellaisten keinojen käyttöä, joilla varmistetaan elämiseen riittävä palkka, järjestäytymisvapaus ja työpaikkojen turvallisuus.

ARA: Olimme yllättyneitä, että yritys jätti vastaamatta, koska he olivat aiemmin vastanneet avoimesti ja rakentavasti hankkeen kumppanijärjestön yhteydenottoihin. ARA on myös parantanut työoloja yhdessä tytäryhtiönsä tehtaassa kampanjalaisten kanssa käydyn keskustelun jälkeen vuonna 2014. Tämän raportin kirjoittamisaikana kyseinen keskustelu näytti kuitenkin tyrehtyneen.

ECCO: Vaikka yritys ei vastannut yhteydenottoomme, se on keskustellut kampanjan edustajien kanssa Tanskassa. ECCO omistaa suuren osan tuotantoketjustaan ja sillä on tehtaita mm. Kiinassa ja Indonesiassa, mutta se käyttää myös alihankkijoita. Emme tiedä, kuinka suuren osan tuotteistaan ECCO valmistaa omissa tehtaissaan ja kuinka suuren osan se tuottaa alihankintana. On myös epäselvää, mitä kestävään kehitykseen liittyviä käytäntöjä ECCOlla on silloin, kun se käyttää alihankkijoita. Oletettavasti ECCO suhtautuu työntekijöiden oikeuksiin ja ihmisoikeuksiin tuotantoketjussaan jokseenkin vastuullisesti. Emme kuitenkaan tiedä, noudattaako se ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusveloitetta.

ADIDAS-KONSERNI

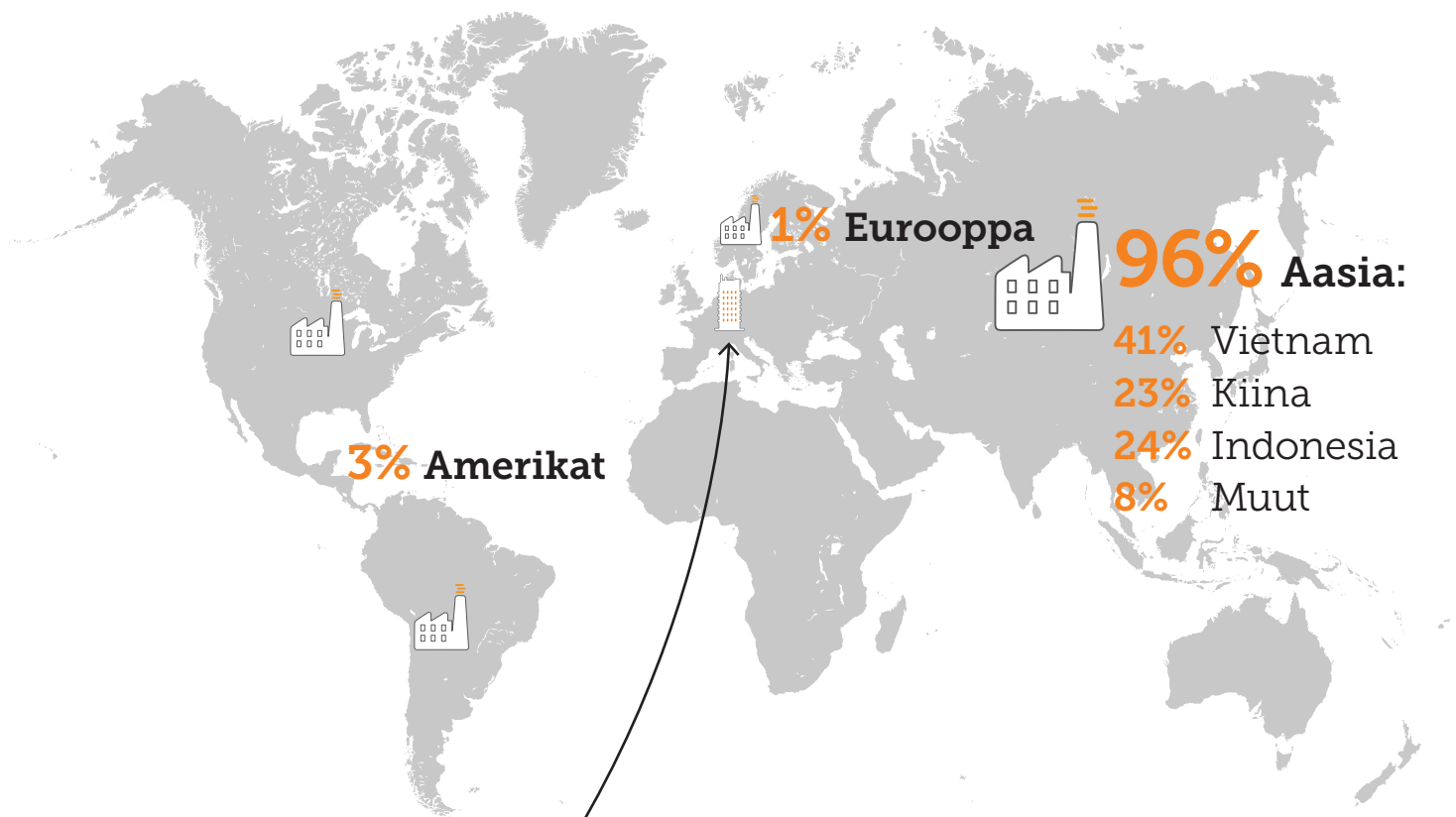

MATKALLA
KOHTI
PAREMPAA

Kenkämerkit

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT)

* osa Adidas-konsernia vuodesta 2005
** golfkenkämerkki

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2015)

PÄÄTOIMIPAikka:

Herzogenaurach
(Saksa)

LIikevaihto:

€€€€€€€€€€
€€€€€€€€

16,92 mrd

TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ (KENKIEN JA NAHAN TUOTANTO):

1,100+

TUOTANTOMAITA

61 maata

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Adidas arvioi tuotantoketjunsä työoloja pääosin auditointiohjelman avulla. Auditoinnit ovat joko ulkoisia tai Adidaksen oman tiimin tekemiä. Adidaksen ohjelman lähtökohdanna on riskienhallinta, eli auditoinnit eivät kata kaikkia maita, joissa yrityksellä on tehtaita. Yritys valvoo kaikkia riskimaissa sijaitsevia toimittajiaan (taso 1/ tier 1) sekä joitakin muita valitsemiaan alihankkijoita (taso 2/ tier 2). Adidas tekee ympäristötarkastuksia sellaisissa tasolle 2 kuuluvissa tehtaissa, joiden tuotantoprosessien ympäristövaikutukset ovat merkittäviä. Parkitsimojaan se valvoo Leather Working Groupin (LWG) kautta. Yritys ilmoitti, että 98 % sen hankkimasta nahasta tulee LWG:n hopeisen tai kultaisen merkinnän saaneilta parkitsimoilta. Adidas esitteli vuonna 2014 vastuullisten hankintojen ohjeet liiketoimintayksiköilleen. Yrityksen toimittamien asia-

Elämiseen riittävä palkka:

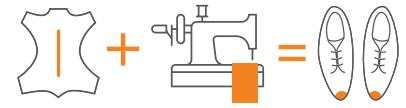
Mikään ei osoita, että yritys olisi tehnyt elämiseen riittävää palkkaa koskevia laskelmia sen tuotantomaissa. Adidas on työntekijöiden palkkoihin keskittyvän Fair

Työsuojelu:

Yritys tietää, että sen tuotantoketjussa on aineita ja prosesseja, jotka voivat olla vaarallisia. Adidas tuntui tietävän jotain vaarallisten aineiden käsittelyyn ja vaarallisiin prosesseihin liittyvistä riskeistä parkitsimoissa. Yritys kertoo tarkistavansa kiellettyjä aineita koskevat norminsa ja menettelyohjeensa vuosittain. Adidaksen vastuullisuusraportissa on kohtia, jotka osoittavat, että yrityksen työsuojeluohjeet toimittajille ovat parantaneet

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Adidas julkaisee verkkosivuillaan yrityksen menettelysäännöt, kiellettyjen aineiden luettelon, toimittajaluettelon (joka ei kuitenkaan sisällä varhaisen jalostusasteen toimittajia, kuten parkitsimoita) sekä kolmansien osapuolten valitukset. Lisäksi Adidas julkistaa tietoja sidosryhmäyhteistyöstään ja valitusten käsittelyprosessistaan. Adidas on julkaissut vuosittain vastuullisuusraportin vuodesta 2000 lähtien. Raporteissa kerrotaan myös

kirjojen mukaan se kertoo valvonnan tulokset liitoille ja työntekijöille, mutta emme saaneet todisteita siitä, että näin tapahtuisi järjestelmällisesti. Adidaksella on sekä sisäinen että ulkoinen valitusmenettely, johon ihmiset voivat kirjata valituksia ja havaintojaan normien vastaisesta toiminnasta. Yrityksen "toimeenpääno-ohjeisiin" kuuluu lieventämis- ja korjausprosessi. Jos Adidas havaitsee väärinkäytöksiä, se noudattaa korjaavaa toimintasuunnitelmaa, kouluttaa työntekijöitä aiheesta ja tarjoaa tukea toimittajilleen. Adidaksen sanojen mukaan liiketoimintasuhteen lopettaminen on aina viimeinen keino, jos mikään muu ei auta. Yritys kuitenkin sanoi, että se auttaa toimittajiaan parantamaan toimintatapojaan yhteistyössä näiden kanssa.

Labour Association -järjestön jäsen.

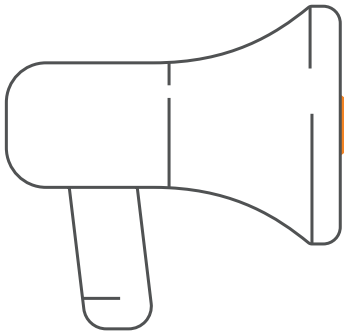
Lisäksi se on mukana Fair Wage Network -verkoston järjestämässä palkkojen arvioinnissa.

tilannetta tuotantolaitoksissa. Adidas olettaa, että sen toimittajien tehtaat antavat työntekijöille asianmukaiset henkilösuojaimet. Yritys kertoi, että palo- ja rakennusturvallisuus ovat keskeisessä osassa sen toimittajaohjelmassa, ja niitä valvotaan säännöllisesti. Adidas tiedottaa väärinkäytöksistä verkkosivuillaan.

työntekijöiden tekemistä valituksista ja lieventämis- ja korjaustoimista. Raportissa ei kerrota palkkojen kehityksestä toimittajien keskuudessa. Yritys julkaisee tietoja tuotantoketjunsä vastuullisuudesta verkkosivuillaan. Adidas ei julkaise parkitsimojen auditointikertomuksia, ja sen lieventämis- ja korjaustoimien konkreettisista tuloksista ei ole saatavana tietoa.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Säännökset ja käytännöt tarjoavat yritykselle pääosin hyvät edellytykset tunnistaa haavoittuvat ihmisryhmät ja toimintansa kielteiset ihmisoikeusvaikutukset. Mutta kun tuotantoketjussa on paljon välikäsiä ja tehtaita ja mahdollisesti vielä puutteita läpinäkyvyydessä alihankkijoiden ja varhaisen jalostusasteen toimittajien keskuudessa (esim. parkitsimoissa), kielteisiä vaikutuksia työoloihin ja ihmisoikeuksiin voi olla vaikea tunnistaa. Vaarana

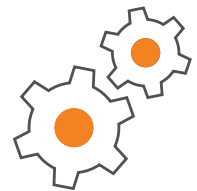
on, että kaikkia työntekijöitä ei tunnusteta ja suojella. Varsinkin koti-työntekijät jäävät helposti huomiotta. Kehotamme Adidasta ottamaan valvonta- ja valitusmekanisminsa käyttöön koko tuotantoketjun osalta, jotta kaikki työntekijät tulisivat sen piiriin. Haastamme Adidaksen laatimaan elämiseen riittävän palkan kriteerit yhteistyössä paikallisten sidosryhmien kanssa ja pyrkimään siihen, että kaikki sen tuotantoketjun työntekijät saisivat riittävää palkkaa.

MUKAUTTAMINEN:

Adidaksella on koko konsernin laajuiset toimintaohjeet, jotka tarjoavat hyvän perustan ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusveloitteen noudattamiselle. Konsernilla on myös käytössään prosesseja, joilla se voi ennaltaehkäistä, lieventää ja korjata ihmisoikeuksiin liittyviä ongelmia tuotantoketjussaan. Löydämme silti Adidaksen toiminnasta parantamisen varaa. Työntekijöiden oikeuksien laiminlyönnit, esimerkiksi Adidaksen toimittajan PT Panarubin tapaus Indonesiassa¹² osoittavat, että Adidas ei vielä tee tarpeeksi lieventääkseen ja korjatakseen työntekijöiden oikeuksiin ja ihmisoikeuksiin liittyviä ongelmia koko sen tuotantoketjussa. Riskinä on, että Adidas siirtää vastuun korjaavien toimintasuunnitelmien toteut-

tamisesta kumppaneilleen. Rohkaisemme Adidasta parantamaan kaikkien tuotantoon osallistuvien työntekijöiden tilannetta kaikkialla maailmassa ottamalla enemmän vastuuta toiminnastaan ja tuke- malla lieventämis- ja korjaustoimia taloudellisesti. Kehotamme Adidasta käyttämään markkina- asemaansa ja ostovoimaansa hyvään tarkoitukseen ja tekemään tiiviimpää yhteistyötä paikallisten sidosryhmien kanssa sekä osallistumaan useiden sidosryhmien välisiin aloitteisiin. Kannustamme Adidasta puuttumaan globaaliin tuotantoon liittyvien ongelmien juurisyyihin ja pyrkimään järjestelmällisemmin ratkaisemaan keskeisimpiä ongelmia.

SELVITYKSET:

Yritys osallistui kyselyyn, täytti lomakkeen ja toimitti paljon asiakirjoja vastaustensa tueksi. Adidas täyttää melko hyvin velvollisuutensa selvittää, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksiin. Haastamme Adidaksen julkaisemaan tarkempia tietoja lieventämis- ja korjaustoimiensa vaikutuksista sekä siitä, miten parkitsimot noudattavat Adidaksen normeja ja miten Adidas huolehtii ihmisoikeuksien toteutumisesta parkitsimoissa. Odotamme innolla lisätietoja uudis-

tetusta valitusmekanismista – joka otettiin käyttöön vuonna 2014 – ja kolmansien osapuolten valitusten seurannan tuloksia vuodelta 2015. Toivomme, että Adidas jatkaa työtään parempien työolojen puolesta globaalissa kenkä- ja nahkateollisuudessa. Rohkaisemme Adidasta käyttämään vaikutusvaltaansa ja toimimaan esimerkkinä yrityksestä, joka antaa paljon painoarvoa huolellisuusveloitteelle ja pyrkii muuttamaan alan epäkohtia pysyvästi.

¹² Puhtaat vaatteet -kampanjan julkaisut "Mizuno denies support to unfairly dismissed Indonesian workers", 7.3.2016, (25.4.2016) ja "Adidas and Mizuno involved in unfair dismissal case", 9.11.2015, (25.4.2016).

BATA*

Bata®

Kenkämerkit:

baby bubbles

JOITAKIN
ASKELIA

marie claire®

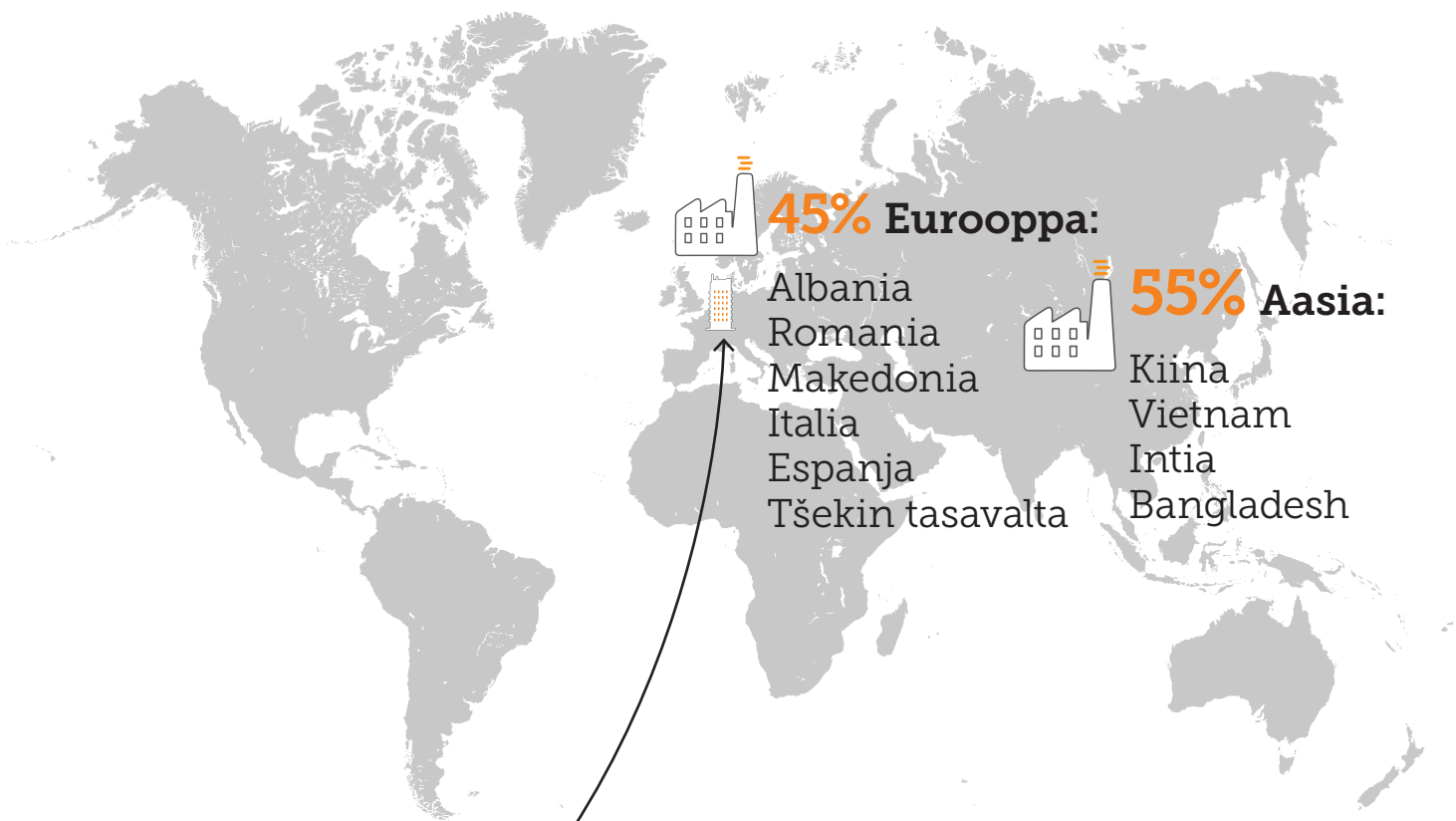
NORTH STAR

sundrops.

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

* Tiedot koskevat Bata Eurooppaa.

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2014)

PÄÄTOIMIPAIKKA:

Lausanne
(Sveitsi)

LIKEVAIHTO (2015):

€ ?

Bata ei ole
julkistanut
liikevaihtoaan

KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ:

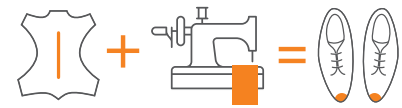
TUOTANTOMAAT

Bata tuottaa 15 % kengistään yrityksen
omalla tehtaalla Tšekin tasavallassa.

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Saamiemme asiakirjojen mukaan yritys on suunnitellut ja ottanut käyttöön auditointia ja vaatimustenmukaisuutta koskevat toimintaohjeet (Audit and Compliance Standard Operating Procedure, ACSOP), jotka perustuvat Global Social Compliance Programme -ohjelmaan (GSCP). Bata arvioi aasialaisia toimittajiaan auditointiohjelman puitteissa ja eurooppalaisia toimittajiaan jatkuvan muodollisen vuoropuhelun avulla. Batan Kiinan ja Intian tiimit noudattavat yrityksen ohjeita, jotka koskevat hankintojen sosiaalisia ja ympäristöauditointeja sekä vaatimustenmukaisuutta ("Bata Sourcing Social and

Environmental Audit and Compliance guidelines"). Bata tarjoaa menettelysääntöihinsä liittyvää tukea ja koulutusta toimittajilleen työpajoissa ja kahdenkeskisissä tapaamisissa. Työntekijät ja muihin sidosryhmiin kuuluvat voivat raportoida menettelysääntöjen rikkomukset Batalle sähköpostitse (yhteystiedot ovat yrityksen verkkosivuilla). Toimittaja ja Bata sopivat yhdessä korjaavista toimenpiteistä ja niiden aikataulusta. Yritys ilmoitti, että se on tehnyt yli kolmen vuoden ajan yhteistyötä HIVOSin, FLA:n ja muiden kansainvälisten merkkien kanssa Intiassa poistaakseen kotityöhön liittyvän lapsityön.

Elämiseen riittävä palkka:

Yritys ei ole pyrkinyt laskemaan elämiseen riittävän palkan tasoa. Bata ei ole mukana missään palkkoi-

hin keskittyvässä useamman sidosryhmän välisessä aloitteessa.

Työsuojelu:

Yrityksen menettelysäännöissä on lyhyt ja yleisluontoinen kappale työntekijöiden työsuojelusta, mutta siinä ei viitata kansainvälisiin standardeihin. Yritys ei valvo parkitsimoiden työoloja. Bata ilmoitti, että sen toimittajat antavat kaikille työntekijöilleen suojava-

rusteet ilmaiseksi ja että Bata valvoo tämän käytännön toteutumista. Yritys ilmoitti varmistavansa paloturvallisuuden ja rakennusten turvallisuuden menettelysääntöjensä sekä työsuojelukäytäntöjensä avulla.

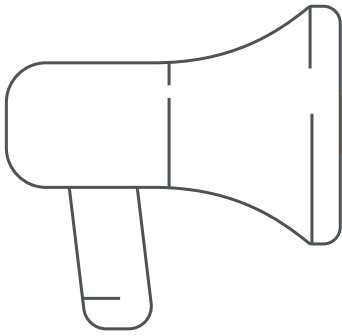

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Toimittajia koskevat menettelysäännöt ovat julkisesti saatavilla. Yritysten verkkosivujen lisäksi Batalla on erillinen vastuullisuussivu. Bata ei julkaise yksityiskohtaisia auditointikertomuksia, työntekijöiden valituksia, lieventämis- tai korjaustoimenpiteitä eikä tietoja alihankkijoidensa maksamista palkoista.

Bata julkaisi ensimmäisen vastuullisuusraporttinsa vuonna 2013 ja seuraavan vuonna 2016. Raportit ovat GRI-aloitteen mukaisia. Yritys ei ole julkistanut luetteloja toimittajistaan eikä kiellettyjen aineiden luetteloja (jonka se tosin toimitti meille pyynnöstä).

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Batan vastauksista ja saamistamme lisämateriaaleista voi päätellä, että yritys on tietoinen kenkien tuotantoon liittyvistä ihmisoikeusongelmista. Olemme kuitenkin huolissamme, sillä Batan kump-

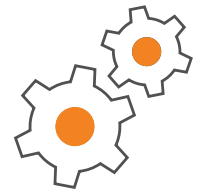
paneita koskevat säännökset, vain osan tuotantoketjua kattava valvonta ja vähät resurssit, jotka yritys on osoittanut yritysvastuuseen, eivät riitä uhkien ja haavoittuvien ryhmien tunnistamiseen koko tuotantoketjussa.

MUKAUTTAMINEN:

Bata on vasta hiljattain alkanut toteuttaa huolellisuusvelvoitetta käytännön tasolla. Yritys on muutamassa vuodessa onnistunut rakentamaan kattavan auditointiohjelman, jonka avulla se valvoo tuotantoketjuaan. Saamiemme tietojen perusteella Bata on päässyt hyvään alkuun, mutta sen on vielä tehtävä paljon työtä ja mukautettava liiketoimintaansa, jotta se noudattaisi ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta kattavasti. Toivomme, että Bata toteuttaa arviointiohjelmaansa yhtä innokkaasti ja nopeasti kuin se kehitti sen. Kannustamme Bataa puuttumaan ongelmien juurisyihin ja pyrkimään aktiivisesti parantamaan parkitsimoiden työoloja. Toivomme, että yritys tekee tiiviimpää yhteistyötä

paikallisten sidosryhmien kanssa ja osallistuu usean sidosryhmän aloitteisiin. Totesimme pettyneinä, että yritys ei ole pyrkinyt ratkaisemaan työntekijöiden oikeuksia koskevia erimielisyyksiä Batan kahden toimittajan tehtaalla – Palla & Co.:lla Sri Lankassa¹³ ja Calzado Sandakilla Meksikossa.¹⁴ Mitä tulee elämiseen riittävän palkan maksamiseen kaikille työntekijöille, Batan tulisi pyrkiä tähän tavoitteeseen paljon aktiivisemmin.

SELVITYKSET:

Bata osallistui tutkimukseen, täytti lomakkeet ja toimitti jonkin verran asiakirjoja vastaustensa tueksi. Yritys ilmoitti halustaan antaa lisäselvityksiä. Yritys on parin viime vuoden aikana ryhtynyt toimiin parantaakseen sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä oloja sen tuotantoketjussa. Vuoteen 2020 ulottuvat sitoumukset¹⁵ ja poliittinen tahto, jota ne osoittavat, ovat meistä hieno asia, ja mielestämme Batassa on

potentiaalia. Toivomme, että Bata selvittäisi pian tyhjentävästi, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksiin. Yritys on ilmoittanut julkisesti pyrkivänsä läpinäkyvyyteen ja julkistanut suunnitelmansa vuositasen raportointiin siirtymisestä.

¹³ Puhtaat vaatteet -kampanjan tiedotteet "Bata dodging responsibility", 26.5.2014, (26.4.2016) ja Bata refuses to step up for the people who made their shoes, 25.9.2014, (25.4.2016).

¹⁴ IndustriALL Global Union, Bata worker in Mexico arrested, 17.9.2015, (25.4.2016).

¹⁵ Bata, Our 2020 commitments, Bata Life. (26.4.2016).

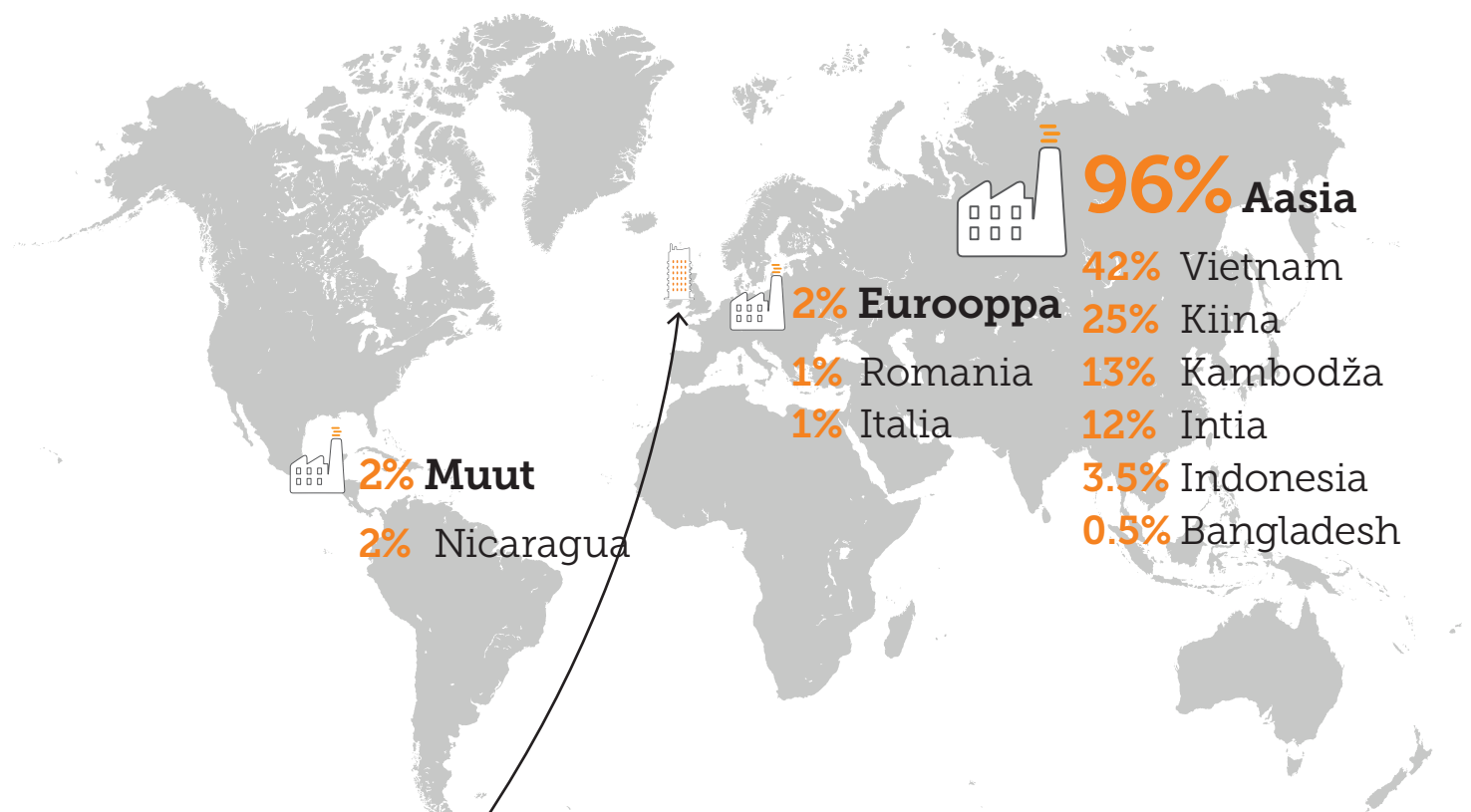
C&J CLARK INTERNATIONAL LTD*

Clarks

JOITAKIN
ASKELIA

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

* jäljempänä Clarks

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2014)

PÄÄTOIMIPAIKKA:

Somerset
(Englanti)

LIIKEVAIHTO:

€€
1.9 mrd

NAHKAA TUOTTAVIEN TEHTAIDEN (PARKITSIMOJEN) LUKUMÄÄRÄ:

Yritys ei kertonut
meille tätä tietoa.

KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ: 79

NAHANTUOTANTOMAAT (PARKITSIMOT):

Aasiassa

Kiina, Taiwan, Vietnam, Intia, Pakistan;

Euroopassa

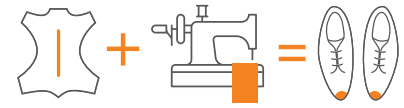
Italia, UK;

Muualla

USA, Argentiina

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Vastaustensa perusteella yrityksellä on joitakin huolellisuusvelvoitetta tukevia toimia kaikissa sen tuotantoketjun osissa sekä keskitetysti. Arviointiprosessi, jolla Clarks varmistaa, että alihankkijat noudattavat sen vaatimuksia, perustuu pelkästään auditointeihin (jotka yritys tekee itse tai tilaa ulkoisilta auditointitahoilta). Auditointiohjelma kattaa lähes koko Clarksin tuotannon. Yritys otti hiljattain käyttöön auditointien lisäksi yksityiskohtaisemmat kyselyt, joiden ansiosta myös työntekijöiden ja esimiesten rooli arviointiprosessissa vahvistuu. Yli 75 % Clarksin käyttämästä

nahasta tulee parkitsimoista, joilla on Leather Working Groupin myöntämä pronssinen, hopeinen tai kultainen sertifikaatti. Clarksilla ei ole erillistä valitusmenettelyä toimittajiensa työntekijöille. Yritys puuttuu väärinkäyttöihin käytännesääntöjensä mukaisesti laatimalla tehtaan kanssa korjaavan toimintasuunnitelman ja tarjoamalla apua koulutukseen. Yritys kertoi pyrkivänsä ensisijaisesti korjaamaan epäkohdat ja parantamaan tilannetta ja käyttävänsä liiketoiminnan viemistä muualle viimeisenä keinona.

Elämiseen riittävä palkka:

Yritys ei ole tehnyt elämiseen riittävää palkkaa koskevia laskelmia sen tuotantomaisissa. Clarks ei ole

mukana missään palkkoihin keskittyvässä usean sidosryhmän aloitteessa.

Työsuojelu:

Yrityksen käytännesäännöissä on työsuojelua koskeva säännös, ja yritys tietää, että sen tuotantoketjuun kuuluu vaarallisia kemikaaleja ja ongelmallisia prosesseja. Clarks rajoittaa kertomansa mukaan lukuisien eri kemikaalien käyttöä ja valvoo tuotteitaan kemikaalien hallinnointiohjelman avulla. Yritys valvoo parkitsimojen työoloja. Clarks vaatii kumppa-

neiltaan, että nämä antavat työntekijöilleen henkilösuojaimek ja neuvovat, miten niitä käytetään oikein. Clarks valvoo paloturvallisuutta ja rakennusten turvallisuutta auditointien avulla. Yritys käyttää korkean riskin maissa erillistä palveluntarjoajaa, joka valvoo rakennusten turvallisuutta tekemällä rakenteellisia tarkistuksia.

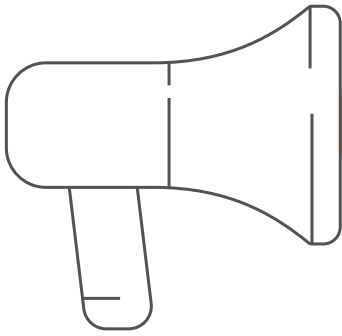

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Yrityksen käytännesäännöt toimittajille ovat julkisesti saatavilla. Clarks ei julkaise vastuullisuusraportteja. Se julkaisee joitakin tietoja yritys vastuustaan verkkosivuillaan, mutta tiedot eivät sisällä yksityiskohtia tuotantoketjua koskevan toiminnan tuloksista, lieventämis- tai korjaustoimista tai niiden vaikutuksesta. Vuosittain julkaistavat vastuullisuusraportit

ovat Yhdistyneiden kuningaskuntien yritysrekisterissä ja ne on tarkoitettu vain osakkeenomistajille. Clarks ei ole julkistanut luetteloa toimittajistaan eikä kiellettyjen aineiden luetteloa, eikä se myöskään toimittanut tietoja meille.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Clarksin tuotantoketju on rakenteeltaan ja piirteiltään sellainen, että yrityksen olisi helppo noudattaa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta. Olemme huolissamme siitä, tarjoavatko

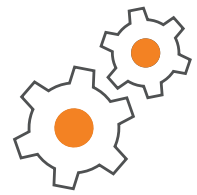
kumppaneita koskevat säännökset ja nykyiset käytännöt riittävän perustan kielteisten ihmisoikeusvaikutusten ja haavoittuvien ryhmien tunnistamiselle etenkin parkitsimoissa ja alihankintatehtaissa.

MUKAUTTAMINEN:

Nähdäksemme Clarks pystyy nykyisillä prosesseillaan ennaltaehkäisemään, lieventämään ja korjaamaan toimintansa kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia tuotantoketjussaan vain osittain. Yrityksellä on hyvät lähtökohdat todellisen muutoksen tekemiselle. Se voisi ottaa enemmän vastuuta globaalista tuotantoketjustaan ja varmistaa, että kaikkien sen tuotantoketjun työntekijöiden oikeuksia kunnioitetaan. Vaateteollisuudesta saatujen koke-

musten perusteella tiedämme, että auditoinnit eivät ole yksinään tehokas keino arvioida tehtaiden todellisia oloja. Lisäksi toivomme, että Clarks ottaisi toiminnassaan paremmin huomioon asianosaiset sidosryhmät (kuten työntekijät ja ammattiliitot). Mielestämme riskinä on, että Clarks siirtää vastuun eteenpäin tuotantoketjussaan alihankkijoilleen.

SELVITYKSET:

Yritys osallistui kyselyyn, täytti lomakkeen ja toimitti jonkin verran materiaalia vastaustensa tueksi. Clarks ilmoitti olevansa käytettävissä lisäkysymyksiä ja -selvityksiä varten. Clarks ei vielä täytä velvollisuuttaan selvittää, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksiin. Odotamme, että yritys parantaa tiedottamistaan – kuten

se kertoi suunnittelevansa – ja julkistaa luettelon myös toimittajistaan.

Lisäksi toivomme, että Clarks ottaa pian käyttöön suunnittelemansa henkilöstökyselyt toimittajilleen.

DEICHMANN

Kenkämerkit:

5TH AVENUE

AGAXY

Bären-Schuhe

Björndal

Bobbi Shoes

BORELLI

casa mia

CATWALK

CLAUDIO CONTI

JOITAKIN ASKELIA

CORTINA

Cupcake Couture

easy STREET

Graceland

HIGHLAND CREEK

LANDROVER

SAHARA

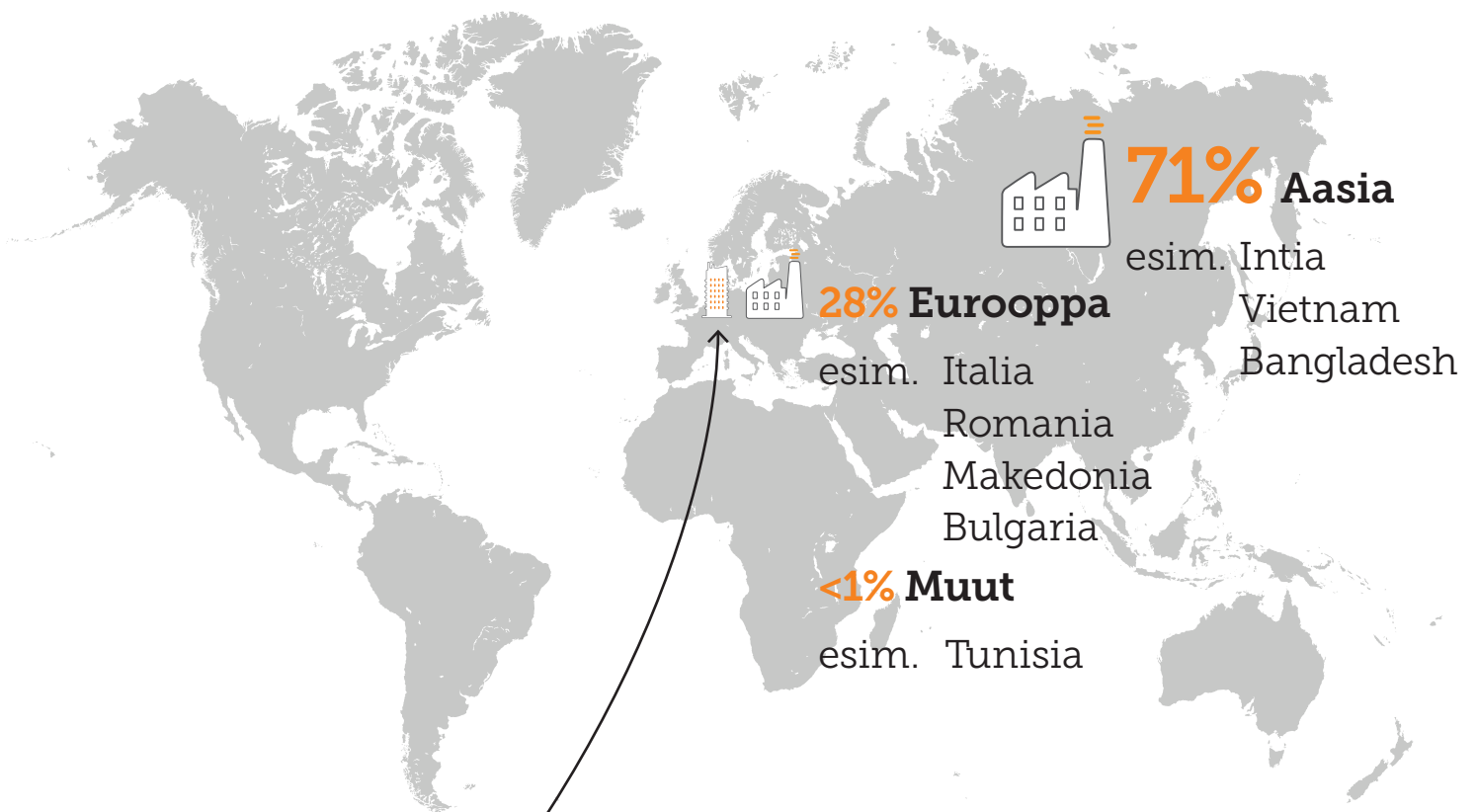
VENICE street & sportswear

victory

victory performance

Vty

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2015)

PÄÄTOIMIPAIKKA:

Essen
(Saksa)

KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ:

LIIKEVAIHTO:

€€€€€

5.3 mrd

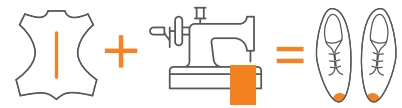
TUOTANTOMAITA:

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Deichman arvioi työntekijöiden oikeuksien ja ihmis- oikeuksien toteutumista tuotantoketjussaan ulkoisten auditointien avulla (BSCI, SAI, LWG). Sillä on maailmanlaajuinen laatu- ja kehitystiimi, johon kuuluu 60 tuotantoyksiköissä paikan päällä työskentelevää henkilöä. Deichmann kertoi valvovansa tasoilla 1–2 olevia toimittajiaan, ja se aikoo laajentaa auditointi- prosessin kattamaan myös varhaisen jalostusasteen toimittajat (se on auditoinut joitakin parkitsimoja tai on parhaillaan auditoimassa niitä). Deichmann ker- toi, että sillä on yksi integroitu prosessi, jolla se sekä valvoo toimittajaverkostossaan tapahtuvia muutoksia että suunnittelee tarvittavat auditoinnit ja kehitys-

toimet. Deichmann on tukenut työkeskusten raken- tamista joissakin tuotantomaissaan (kuten Intiassa). Keskuksat on tarkoitettu erityisesti kotityöntekijöille, ja niiden avulla yritys pyrkii saamaan koko tuotan- toketjunsä paremmin valvontansa alle. Deichmann tekee yhteistyötä FLA:n kanssa hankkeessa, joka pyrkii pienentämään lapsityön riskiä. Deichmann kertoi noudattavansa BSCI:n mukaista valitusmenet- telyä. Jos auditoinneissa havaitaan väärinkäytöksiä, Deichmann tapaa kyseisen toimittajan kasvotusten, ja ne laativat korjaussuunnitelman yhdessä. Yritys seuraa toimittajiensa edistymistä säännöllisin tarkis- tuksin ja antaa tarvittaessa tukea.

Elämiseen riittävä palkka:

Deichmann kertoi tehneensä laskelmia elämiseen riittävästä palkasta tuotantoketjussaan. Yritys ei ker- tonut, mitä mittareita se käytti laskelmissaan, mut- ta se tekee kuulemma oma-aloitteisia tutkimuksia Intian ja Kiinan tehtaillaan. Yritys vaatii, että sen ali- hankkijat maksavat työntekijöilleen elämiseen riit-

tävää palkkaa ja valvoo auditoinnein vaatimuksen noudattamista. BSCI:n tekemät auditoinnit pitävät sisällään vähimmäispalkan ja elämiseen riittävän palkan välisen eron arvioinnin, joka ei sido osapuo- lia mihinkään.

Työsuojelu:

Yrityksen menettelysäännöissä on työsuojelua kos- kevia normeja. Deichmann tuntee kenkien ja nahan tuotantoprosesseihin liittyvät riskit. Yritys kertoi, että se pyytää kumppaneiltaan tuotantovaiheessa käyt- töturvallisuustiedotteet (KTT). Deichmannin mukaan LWG:n auditoinnit varmistavat, että kaikilla työnteki- jöillä on käyttöturvallisuustiedotteen mukaiset hen-

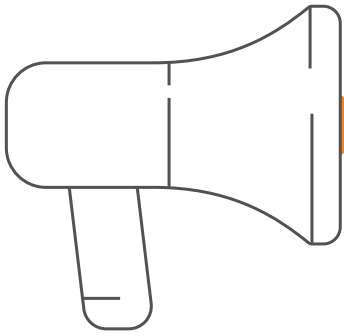
kilösuojaimet ja että he saavat ne tehtaalta ilmaiseksi. Deichmann käyttää Bangla- deshissa ja Intiassa riippumattomia auditointiyrityk- siä, jotka sertifioivat sen tuotantoyksiköt. Näin yritys varmistaa paloturvallisuuden ja rakennusten turvalli- suuden.

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Menettelysäännöt ovat julkisesti saatavilla. Deichmannin kiellettyjen aineiden luettelo ei ole julkinen, mutta saimme sen pyynnöstä. Yritys kertoi, että luettelo perustuu CADS:n vastaavaan luetteloon, joka on julkisesti saatavilla. Deichmann ei ole julkis- tanut luetteloita toimittajistaan, ja se ei julkaise vas-

tuullisuusraportteja. Yritys viittaa verkkosivuillaan yleisesti tuotantoketjunsä vastuullisuuteen, mutta se ei kerro yksityiskohtia tuotantoketjua koskevan toi- minnan tuloksista, lieventämis- ja korjaustoimista tai niiden vaikutuksista.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Deichmannin tuotantoketju on rakenteeltaan ja piirteiltään sellainen, että yrityksen olisi helppo noudattaa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta. Säännökset ja käytännöt tarjoavat yritykselle osittain hyvät edellytykset tunnistaa haavoittuvat ihmisryhmät ja toimintansa kielteiset ihmisoikeus-

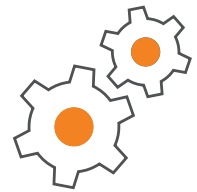
vaikutukset tuotantoketjun eri osissa. Pidämme kuitenkin mahdollisena, että kaikkia kielteisiä vaikutuksia työntekijöihin ei ole vielä tunnistettu, etenkin parkitsimoissa. Mielestämme Deichmannin tulisi tehdä tarkempia elämiseen riittävää palkkaa koskevia laskelmia tuotantomaissaan.

MUKAUTTAMINEN:

Deichmann on todistetusti investoinut yritys vastuuseen, ja sillä on joitakin strategioita, joilla se toteuttaa ja valvoo ihmisoikeuksia. Olemme kuitenkin huolissamme siitä, onnistuuko Deichmann ennaltaehkäisemään, lieventämään ja korjaamaan työntekijöiden oikeuksiin ja ihmisoikeuksiin liittyviä ongelmia koko sen tuotantoketjussa. Kannustamme Deichmannia ottamaan vielä enemmän vastuuta väärinkäytösten lieventämisestä ja korjaamisesta, edistämään työntekijöiden oikeutta järjestäytyä ja neuvotella työehdoista ja ottamaan käyttöön kattavamman riskienhallintajärjestelmän. Ihmisoikeusriskienhallinnan tulisi lähteä asianosaisten

tarpeista ja pitää sisällään keskusteluja niiden toimijoiden kanssa, joihin riski vaikuttaa (työntekijät, ammattiliitot, kansalaisjärjestöt). Vaateteollisuudesta saatujen kokemusten perusteella on selvää, että kaupalliset auditoinnit eivät kerro tarpeeksi tehtaiden todellisista oloista. LWG:llä ei ole prosessia, jolla se voisi lieventää tai korjata väärinkäytösten seurauksia. Odotamme, että yritys kertoo lisää suunnitelmastaan, jonka tarkoitus on varmistaa, että kaikki tuotantoketjun työntekijät saavat reilun korvauksen työstään ja että myös työntekijöiden edustajia kuullaan päätöksenteossa.

SELVITYKSET:

Deichmann osallistui tutkimukseen, täytti lomakkeen ja toimitti joitakin asiakirjoja vastaustensa tueksi. Yritys oli käytettävissä tarkempaa palautetta varten ja osoitti yleisesti olevansa valmis vuoropuheluun. Deichmann on parin viime vuoden aikana ryhtynyt toimiin parantaakseen sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä oloja tuotantoketjussa. Deichmann ei vielä täytä velvollisuuttaan selvittää, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksiin. Toivottavasti saamme jatkossa tietää,

mitä konkreettisia vaikutuksia yritys on saavuttanut kentällä ja mihin vertailuarvioihin se on päätenyt elämiseen riittävää palkkaa koskevissa laskelmissaan. Deichmann on yksi suurimmista toimijoista Euroopan markkinoilla, joten se voisi näyttää hyvää esimerkkiä alan muille toimijoille antamalla ihmisoikeuksia koskevalle huolellisuusvelvoitteelle enemmän painoarvoa ja noudattamalla sitä pikimmiten omissa tuotantoketjussa.

EL NATURALISTA

EL
NATURALISTA

MATKALLA
KOHTI
PAREMPAA

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2015)

PÄÄTOIMIPAikka:

Quel La Rioja
(Espanja)

KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ:

3 omaa

tehdasta jotka valmistavat kaikki yrityksen kengät

LIKEVAIHTO:

€€€€€€€€€€

32.1 m.

SHOE PRODUCTION COUNTRIES

2 countries

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

El Naturalista tuottaa kaikki kenkensä yrityksen kolmessa tehtaassa Espanjassa (35 %) ja Marokossa (65 %). Yritys tilaa nahan suoraan varhaisen jalostusasteen toimittajilta, jotka työskentelevät Italiassa (10 %) ja Espanjassa (90 %). El Naturalista kertoi meille omistavansa parkitsimon Espanjassa. El Naturalista pyrkii valvomaan tuotantoketjuaan ja ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien toteutumista tuottamalla kengät omilla tehtaillaan, joiden työntekijöillä on sopimus suoraan yrityksen kanssa. Se ostaa nahan ja muut materiaalit italialaisilta ja espanjalaisilta kumppaneiltaan, jotka noudattavan EU:n asetuksia. El

Elämiseen riittävä palkka:

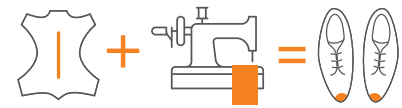
El Naturalistan mukaan eurooppalaisten toimittajien käyttö on tapa varmistaa, että työntekijät saavat elämiseen riittävää palkkaa. Lisäksi yritys kertoi, että sen espanjalaisilla tehtailla noudatetaan maan kenkäteollisuuden työehtosopimusta, jossa työntekijöiden palkka on asetettu maan vähimmäispalkkatasoa korkeammalle. Marokon tehtaiden osalta El Naturalista ilmoitti noudattavansa paikallista palkkalain-

Työsuojelu:

Yritys tietää, että sen tuotantoketjussa käsitellään vaarallisia aineita ja käytetään vaarallisia prosesseja. Sen menettelysääntöjen työsuojelusäännökset eivät kuitenkaan ole kattavia (niissä ei viitata ILO:n yleissopimukseen numero 155 eikä suositukseen numero 164.). Yritys valvoo työsuojelua vaatimalla kumppaneitaan noudattamaan eurooppalaista työsuojelulainsäädäntöä ja REACH-asetusta. Se kertoi,

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

El Naturalistan menettelysäännöt ovat julkisesti saatavilla. Verkkosivuilla on myös luettelo toimittajista, mutta se sisältää vain espanjalaiset toimittajat, ei Italiassa sijaitsevia parkitsimoita tai Marokon tehtaita. El Naturalistan verkkosivuilla on yleisluontoinen raportti tuotantoketjun vastuullisuudesta, mutta se ei kata koko tuotantoketjua tai sisällä yksityiskohtaista tietoa lieventämis- ja korjaustoimien tuloksista. Yri-

Naturalistan mukaan kaikki sen tehtaiden työntekijät kuuluvat liittoon ja ovat työehtosopimuksen piirissä. Yritys kertoi, että yritysvastuuta käsitellään ylemmän johdon tasolla myyntiosastolla. Yritys kertoi käyvänsä parkitsimoilla säännöllisesti ja tarkistavansa, että ne noudattavat EU:n asetuksia ja testaavat materiaalit/tuotteet niiden mukaisesti. El Naturalistalla ei ole valitusmenettelyä tuotantoketjunsä työntekijöille, eikä se kertonut meille, miten se pyrkii lieventämään ja korjaamaan mahdollisten väärinkäytösten seurauksia tuotantoketjussaan.

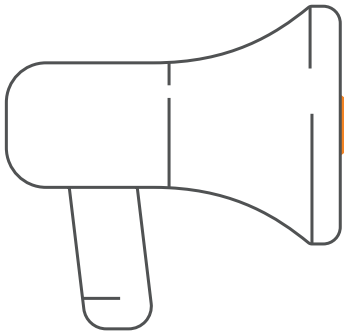
säädäntöä. Kaikilla tehtailla on käytössä suoritus- ja laatuperustainen muuttuva palkanosa, joka voi tuoda jopa 20 %:n lisäyksen sopimuksen mukaiseen pohjapalkkaan (Espanjassa) tai lakisääteiseen vähimmäispalkkaan (Marokossa). Yritys ei ole mukana missään palkkoihin keskittyvässä usean sidosryhmän aloitteessa.

että kumppanit antavat työntekijöille maksuttomat henkilösuojaimet. Yritys varmistaa paloturvallisuuden ja rakennusten turvallisuuden vaatimalla kumppaneitaan noudattamaan sen turvallisuusohjeita. Yrityksen käyttämä vakuutusyhtiö ja riskinhallintapäällikkö audittoivat El Naturalistan omat tehtaat.

tys ei julkaise vuosittaisia vastuullisuusraportteja. Viimeisin ja toistaiseksi ainut vastuullisuusraportti on vuodelta 2012. El Naturalista kertoi, että sen seuraava vastuullisuusraportti julkaistaan toukokuussa 2016. Yritys kertoi, että sillä on kiellettyjen aineiden luettelo, mutta se ei ole julkinen. Emme myöskään saaneet sitä pyytämällä.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

El Naturalistan tuotantoketju on rakenteeltaan ja piirteiltään sellainen, että yrityksen olisi helppo noudattaa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta. Säännökset ja käytännöt tukevat haavoittuvien ihmisryhmien ja kielteisten ihmisoikeusvaikutusten

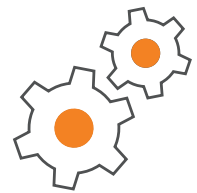
tunnistamista. Pidämme silti mahdollisena, että kaikki varhaisen jalostusasteen toimittajat, esimerkiksi parkitsimot, eivät kunnioita työntekijöiden oikeuksia ja ihmisoikeuksia.

MUKAUTTAMINEN:

El Naturalista pystyy nykyisillä prosesseillaan melko hyvin ennaltaehkäisemään, lieventämään ja korjaamaan kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia tuotantoketjussaan. Koska kenkien tuotanto on keskittynyt muutamaa yrityksen omaan tehtaaseen, sen on helpompaa valvoa huolellisuusvelvoitteen toteutumista ja vaikuttaa työoloihin. Koska kaikki tehtaat noudattavat tietojemme mukaan työehtosopimusta, työntekijöiden oikeuksien loukkausten riski on pieni ja mahdollisia ongelmia varten on valmiita ratkaisu-

malleja. El Naturalista ei kuitenkaan esittänyt tarpeeksi todisteita järjestelmällisestä ja tehokkaasta työolojen valvonnasta omilla tehtaillaan tai tuotantoketjun muissa osissa. Mielestämme riskinä on, että päävastuu parkitsimoissa havaittujen ongelmien lieventämisestä ja korjaamisesta siirtyy tuotantoketjussa eteenpäin kumppaneille. Saamiemme asiakirjojen perusteella auditoinnit keskittyvät ympäristöasioihin ja laadunhallintaan, eivät työoloihin.

SELVITYKSET:

El Naturalista osallistui tutkimukseen ja täytti lomakkeen. Yritys ilmoitti olevansa käytettävissä lisäselvityksiä varten, mutta ei lähettänyt meille asiakirjoja vastaustensa tueksi. El Naturalista ei lähettänyt asiakirjoja, joista olisi käynyt ilmi, mitkä liitot toimivat sen omilla tehtailla ja mikä niiden rooli on. Nämä tiedot ovat olennaisia varsinkin Marokon vapaakauppa-alueen yhteydessä, sillä liittojen toimintaa on aiemmin rajoitettu alueella. Vaikka yritykset yleinen tilanne on hyvä ja se pyrkii parantamaan sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä oloja tuotantoketjussaan, El

Naturalista ei vielä täytä vaatimusta, jonka mukaan sen on selvitettävä, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien mahdollisiin ja toteutuneisiin loukkauksiin. Kannustamme El Naturalistaa läpinäkyvyyteen. Yritys voisi julkaista enemmän tietoa toimittajistaan ja dokumentoida tekojensa konkreettiset tulokset ja vaikutukset. Erityisesti kaipaamme tietoa liittojen roolista epäkohtien korjaamisessa.

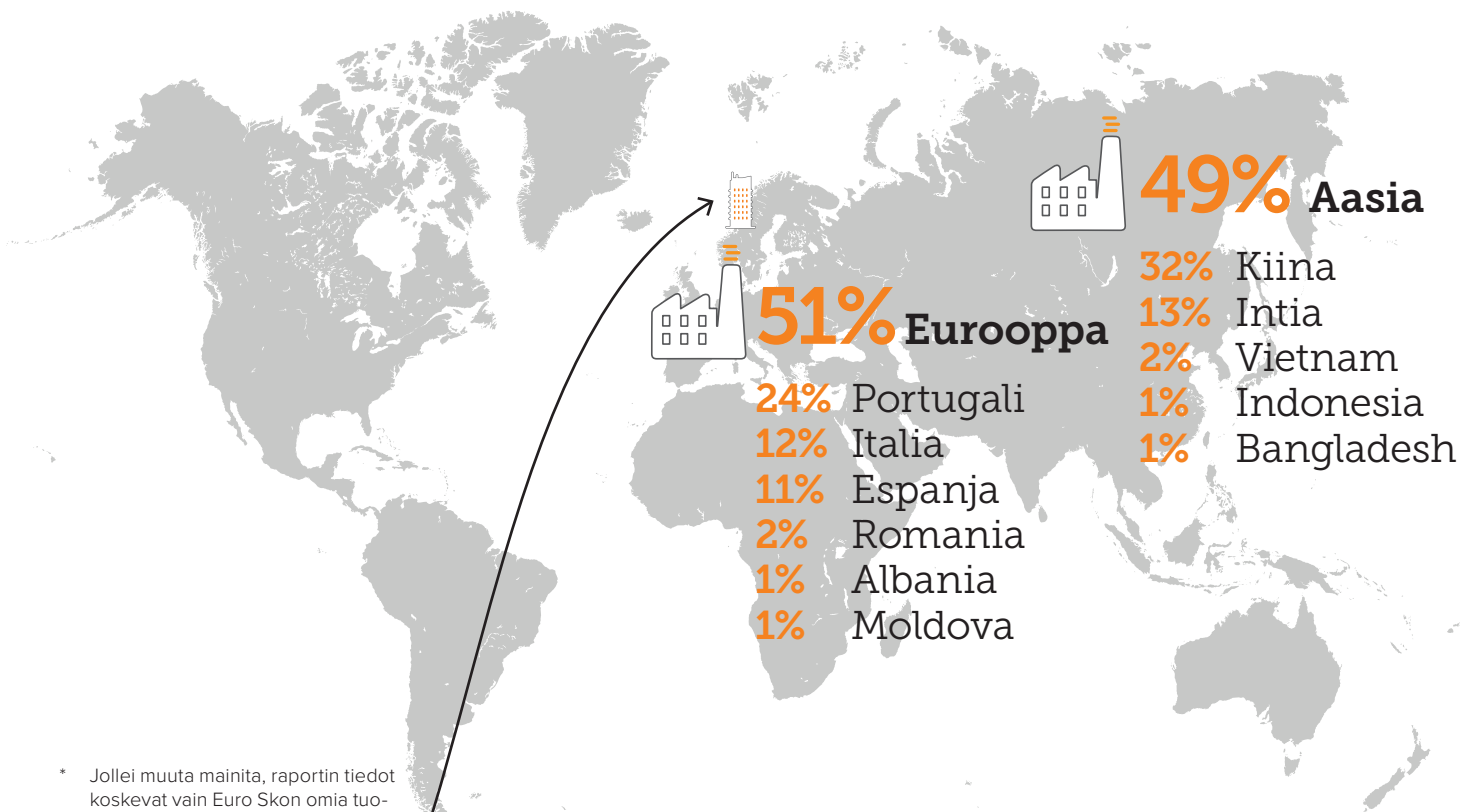
EURO SKO NORGE AS*

Omat kenkämerkit:

DESIGN GROUP	EDIT	FACE	FLOGGER	FOLKLORE	FUEL	HOTSPOT	ICE	MATKALLA KOHTI PAREMPAA
ICONIC	IN₂	JOJO	KEEPERS	LIMITED	loop	MATROS	MILTON	MUZZO
NO87	pepper	PINKY AND FOXY	PLAYGROUND	pony	REAXION	REBEL	ROCKIT	ROOTS
SOFTWALK	SLUSHER	STOCKHOLM SKOOTY TEX	TODDLER	TEENERS	TWINX			

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

* Jollei muuta mainita, raportin tiedot koskevat vain Euro Skon omia tuotemerkkejä, joiden osuus yrityksen myynnistä on 41%.

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2015)

PÄÄTOIMIPAIKKA:

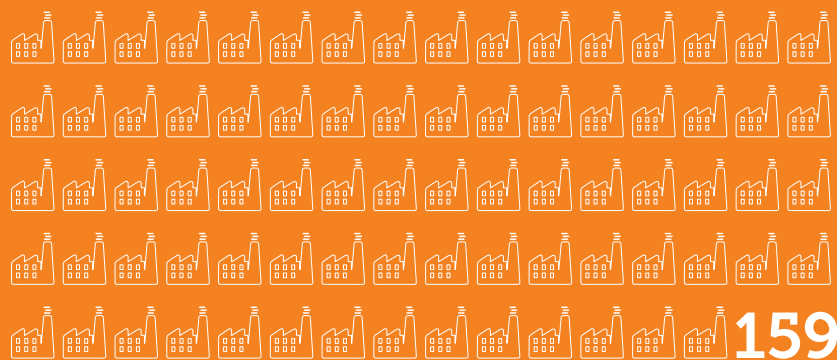
Moss (Norja)

LIIKEVAIHTO:

€€€€€€€€€€
€€€€€€€€

366.83 m.

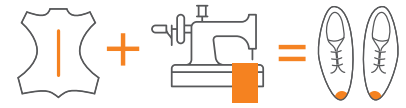
KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ:

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Yrityksellä on ihmisoikeusvaikutusten ja riskien arviointijärjestelmä, jonka avulla se pyrkii tunnistamaan mahdolliset ja toteutuneet ihmis- ja työntekijöiden oikeuksien loukkaukset. Yhtiön hallitus hoitaa yhteiskuntavastuuasioita, ja vastuullisuus on osa yrityksen kaikkia liiketoimintayksiköitä konsernin strategian kautta. Euro Sko arvioi tuotantoketjuaan toimittajakyselyiden, riskianalyyysien, tehdas- ja parkitsimokäyntien ja sosiaalisiin asioihin keskittyvien auditointien avulla. Se myös pyytää kumppaneitaan esittämään säännöllisesti audiotikertomuksensa ja sertifikaattinsa. Euro Skon kehittämisestä vastaavat toimipisteet arvioivat tuotantoketjun riskit ja kertovat tiedot eteenpäin päätoimipaikkaan. Yritysvastuuosasto ja kehityksestä vastaavat toimipisteet tarkkailevat työoloja parkitsimoilla, parkitsimokäynnit dokumentoidaan ja jos käynnillä havaitaan puutteita, ne käydään läpi parkitsimon johdon kanssa.

Euro Sko pyytää puolen vuoden välein toimittajiaan nimeämään parkitsimonsa, todistamaan, että ne ovat LWG:n jäseniä ja noudattavat kemikaalilainsäädäntöä ja esittämään muita sertifikaatteja. Euro Sko on norjalaisen IEH-aloitteen jäsen. IEH on usean sidosryhmän aloite, jonka jäsenten on ratkottava tuotantoketjunsä haasteita ja raportoitava avoimesti tekojensa vaikutuksista ja edistymisestään. Jos tehtaan tai parkitsimon todetaan käynnin yhteydessä toimineen menettelysääntöjen vastaisesti, yritysvastuuosasto laatii raportin, jossa on myös parannusehdotukset aikatauluineen. Raportit lähetetään kumppaneille. Euro Sko pyrkii lieventämään väärinkäytösten seurauksia koulutuksen avulla. Se kehottaa kumppaneitaan järjestämään koulutuksia yhteistyössä sen kiinalaisen palveluntarjoajan tai IEH-verkoston kanssa.

Elämiseen riittävä palkka:

Menettelysääntöjen palkkaosiossa ei viitata perheenjäseniin. Yritys ei ole laskenut, paljonko on elä-

miseen riittävä palkka sen tuotantomaissa.

Työsuojelu:

Euro Skon menettelysäännöissä on kattavat työsuojelusäännökset. Yritys tietää, että sen kenkien tuotantoketjussa käsitellään vaarallisia aineita ja käytetään vaarallisia prosesseja. Euro Sko esittää sanonsensa mukaan toimittajilleen tiukkoja vaatimuksia ja

lähettää jokaisen tilauksen mukana asiakirjat, joista käy ilmi yrityksen vaatimukset sekä niitä koskevat ohjeet. Euro Skon tehtaiden on annettava työntekijöille maksuttomat henkilösuojaimet.

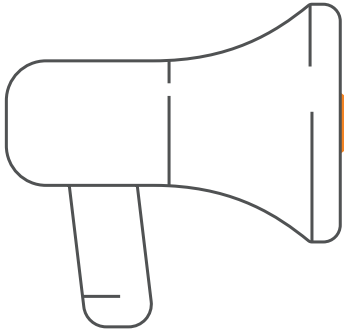
Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Yrityksen menettelysäännöt, kiellettyjen aineiden luettelo ja luettelo toimittajista (helmikuusta 2014 lähtien) ovat julkisesti saatavilla. Luettelossa on tasoilla 1 ja 2 olevat toimittajat. Kyselylomakkeen lähettämisen jälkeen maaliskuussa 2016 Euro Sko julkaisi myös parkitsimot sisältävän luettelon. Euro

Skolla on vastuullisuusraportti, ja se kertoo julkisesti valvonnan tuloksista ja yleisellä tasolla lieventämistä ja korjaustoimista ja niiden vaikutuksista. Yritys ei julkaise tietoja parkitsimojen työoloista tai palkoista sen alihankintayksiköissä.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Euro Sko osoitti, että sillä on kattavat säännöt ja uskottavat käytännöt, joiden avulla se voi tunnistaa kielteisiä vaikutuksia tuotantoketjussaan. Saa-miemme todisteiden perusteella on todennäköistä, että haavoittuvia ryhmiä ei tunnisteta kunnolla. Tuotantoketjun rakenne tukee melko hyvin vastuul-

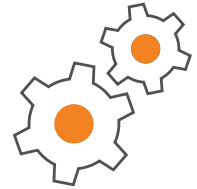
lista liiketoimintaa. Mielestämme välikäsien käyttö tekee huolellisuusvelvoitteen noudattamisesta hankalampaa, sillä yritys ei pysty vaikuttamaan työoloihin suoraan. Epäilemme, että valitusmenettely ei ole riittävän tehokas keino tunnistaa työnormien rikkomuksia.

MUKAUTTAMINEN:

Euro Sko on ollut IEH Norjan jäsen jo kuuden vuoden ajan, mikä tarjoaa hyvän perustan ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen noudattamiselle. Yrityksellä on myös prosesseja, joilla se voi ennaltaehkäistä, lieventää ja korjata ihmisoikeuksiin liittyviä ongelmia tuotantoketjussaan. Euro Sko osoitti kiinnostusta läpinäkyvyyden lisäämiseen ja lupasi parantaa ja mukauttaa liiketoimintaansa jatkuvasti. Kannustamme Euro Skota ottamaan vielä enemmän vastuuta väärinkäytösten lieventämisestä ja

korjaamisesta, tukemaan työntekijöiden oikeutta järjestäytyä ja neuvotella työehdoista tuotantoketjussaan järjestelmällisesti ja kuulemaan paikallisia sidosryhmiä strategisissa päätöksissä. Olemme iloisia siitä, että Euro Sko aikoo osallistua IEH Norjan elämiseen riittävää palkkaa käsittelevään foorumiin vuonna 2016 ja että se on ottanut tuotantomaita koskevat palkkalaskelmat mukaan viisivuotissuunnitelmaansa.

SELVITYKSET:

Yritys osallistui kyselyyn, täytti lomakkeen ja toimitti olennaista materiaalia vastaustensa tueksi. Euro Sko täyttää melko hyvin vaatimuksen, jonka mukaan sen on selvitettävä, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksiin. Toivoisimme kuitenkin lisää käytännön esimerkkejä työstä ruohonjuuritasolla. Odotamme innolla viisivuotissuunnitelmaa ja uuden yhteis-

kuntavastuuohjelman (Sustainable Social Compliance Programme) tuloksia. Ohjelman tarkoitus on parantaa tehtaiden kapasiteettia kolmannen osapuolen avulla. Matka on vielä pitkä, mutta yritys on jo alkanut puuttua joihinkin ongelmiin ja osoittanut halua parantaa työntekijöiden tilannetta pysyvästi.

GABOR SHOES AG

Gabor

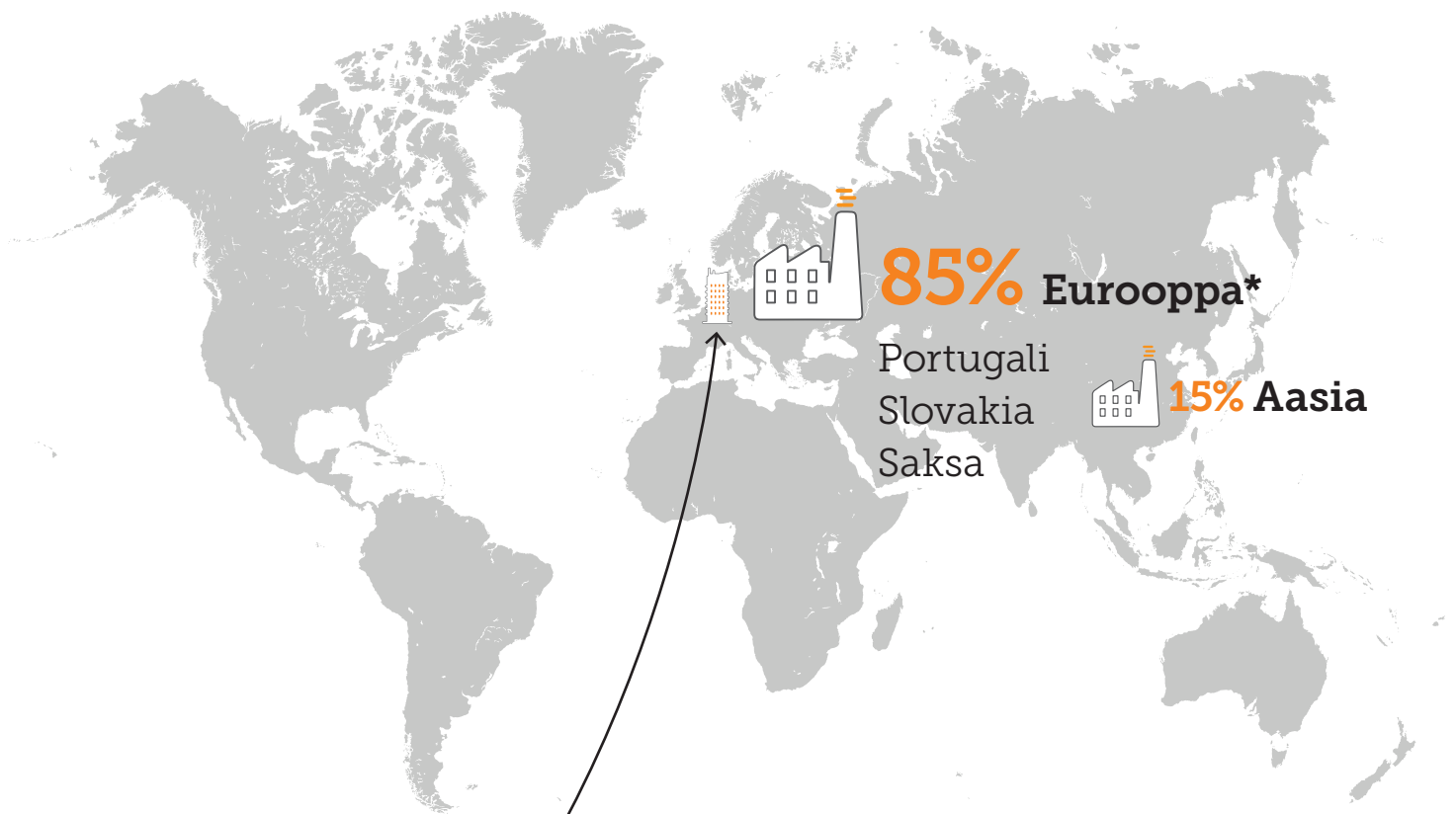

PERÄSSÄ-
HIIHTÄJÄT

Kenkämerkit:

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

* omat tuotantoyksiköt

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2015)

PÄÄTOIMIPAikka:

Rosenheim
(Saksa)

KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ:

Yritys ei kertonut meille tätä tietoa.

LIiKEVAIHTO:

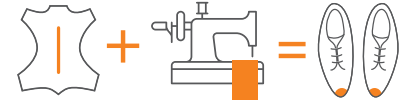
€€€€€€€€€€
€€€€€€€€

393 m.

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Gaborin verkkosivuilla kerrotaan, että yritys valvoo kumppaniensa toimintaa säännöllisesti ja pyrkii varmistamaan, että sen menettelysääntöjä noudatetaan. Tekniset tarkastukset ovat säännöllinen osa kumppanien valvontaa. Tarkastukset koskevat normien noudattamista, tuotteiden laatua ja tuotantovaatimuksia. Gabor on saksalaiseen kenkäinstituuttiin kuuluvan CADS-osuuskunnan jäsen. CADS keskittyy kenkien ja nahantuotannon päästöihin. Lisäksi Gabor kertoi, että se on vuodesta 2016 lähtien osallis-

tunut saksalaisen kenkä- ja nahkatuoteteollisuuden järjestön (HDS/L) aloitteeseen, joka pyrkii kehittämään jalkineyrityksille työkalun yhteiskunta- ja ympäristövastuun hallintaan. Jos joku Gaborin toimittajista rikkoo yhtä tai useampaa menettelysääntöä, yritys kuulemma vaatii toimittajaa aloittamaan korjaavat toimet välittömästi. Jos toimittaja ei ryhdy korjaaviin toimiin, Gabor voi keskeyttää tuotannon, peruuttaa jo tehdyt tilaukset, jäädyttää tulevat tilaukset tai lopettaa koko yhteistyön.

Elämiseen riittävä palkka:

Gabor kertoi maksavansa omien tehtaiden työntekijöille enemmän kuin vähimmäispalkan. Menettelysääntöjensä mukaan Gabor maksaa työntekijöilleen korvausta kunkin maan normien ja Gaborin palkitsemiskäytäntöjen mukaisesti. Palkkojen ja muiden maksujen on vastattava lakisääteistä vähimmäis-

palkkaa tai alalla yleensä sovellettavaa palkkaa, ja niiden on riitettävä työntekijöiden perustarpeiden kattamiseen. Gabor ei ole mukana missään palkkoihin keskittyvässä usean sidosryhmän välisessä aloitteessa.

Työsuojelu:

Yritys tietää, että sen kenkien tuotantoketjussa käsitellään vaarallisia aineita ja käytetään vaarallisia prosesseja. CADS keskittyy kengissä käytettyihin vaarallisiin aineisiin ja pyrkii kieltämään ne. Gaborin

menettelysäännöissä on työsuojelunormi, mutta siinä ei viitata ILO:n yleissopimuksen numero 155 tai työsuojelua koskevaan suosituksen numero 164.

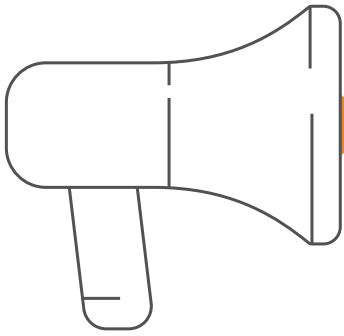

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Gaborin menettelysäännöt ovat julkisesti saatavilla yrityksen verkkosivuilla. Yrityksellä on CADS:n mukainen kiellettyjen aineiden luettelo, joka on julkisesti saatavilla. Gabor ei julkaise luetteloa toimittajistaan, emmekä saaneet sitä pyytämällä. Gabor ei

kerro verkkosivuillaan tuotantoketjua koskevan toimintansa tuloksista, lieventämis- ja korjaustoimista tai niiden vaikutuksista.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Gaborin tuotantoketjun rakenne on sellainen, että yritys voisi tunnistaa siinä ilmenevät ihmis- oikeuksiin ja työntekijöiden oikeuksiin liittyvät ongelmat. Olemme kuitenkin huolissamme siitä, ovatko kumppaneita koskevat määräykset ja Gaborin toteuttama tuotantoketjun huolellisuusvelvoitteen valvontamenettely riittävää haavoittuvien ryhmien

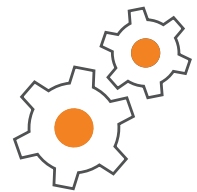
tunnistamiseksi ja suojelemiseksi (kuten siirto- ja kotityöntekijöiden) tai työntekijöiden oikeuksiin tai ihmis- oikeuksiin liittyvien ongelmien esiintuomiseksi. Yritys ei kertonut, onko sillä valitusmenettelyä, jonka myötä se saisi kuulla väärinkäytöksistä tuotantoket- jun eri osissa.

MUKAUTTAMINEN:

Gabor on perinteikäs yritys, joka on valmistanut kenkiä jo yli 60 vuoden ajan. Yritys on pyrkinyt toimimaan vastuullisemmin kumppaneitaan ja työntekijöitä kohtaan. Vaikka Gabor ei vielä täysin noudata huolellisuusvelvoitetta, sillä on hyvät lähtökohdat kehittyä. Riskinä on, että Gabor ei pysty nykyisillä toimintatavoillaan ennaltaehkäisemään, lieventämään ja korjaamaan kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia koko tuotantoketjussaan. On huolestuttavaa, että yritys on siirtänyt vastuun ihmisoikeusloukkausten lieventä-

misestä ja korjaamisesta kokonaan kumppaneilleen. Gaborin tuotteet valmistetaan sen omilla tehtailla, mikä tarjoaa sille hyvät lähtökohdat ja paljon mahdollisuuksia vaikuttaa työoloihin. Gabor voisi kuitenkin ottaa paremmin huomioon tässä raportissa esiin nostettuja asioita huolellisuusvelvoitetta koskevassa strategiassaan, jotta työntekijöiden oikeudet toteutuisivat koko sen tuotantoketjussa.

SELVITYKSET:

Gabor ei täyttänyt lomaketta, mutta osallistui kyselyyn toimittamalla asiakirjoja tuotantoketjun hallinnastaan. Gaborin tuotantoketjun rakenne ja hallinta eivät ole täysin läpinäkyviä. Gabor ei vielä tee tar-

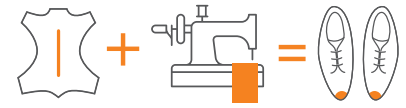
peeksi täyttääkseen velvollisuutensa selvittää, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksiin koko tuotantoketjussaan.

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Geox valvoo menettelysääntöjen noudattamista pelkästään kolmansien osapuolten kautta. Yritys aloitti tuotantoketjuaan koskevaan auditointiohjelman vuonna 2014, ja ohjelma on ollut käytössä vuodesta 2015 lähtien. Yritys valvoo toimittajiaan (taso 1) ja parkitsimoja, mutta ei alihankkijoita (taso 2) tai varhaisen jalostusasteen toimittajia (jotka tuottavat kenkien osat). Yritys kertoi, että se auditoi kaikki valmiiden tuotteiden toimittajansa kolmannen osapuolen kautta ja on käynnistänyt myös raaka-ainetoimittajien auditointiprosessin. Geoxin mukaan

auditoinnit keskittyvät kolmeen osa-alueeseen: ihmispääomaan, ympäristönsuojeluun ja tuotantoketjun läpinäkyvyyteen. Yritys kertoi, että se valvoo parkitsimoja käymällä niissä säännöllisesti ja noudattamalla Leather Working Groupin auditointikäytäntöjä. Yritys kertoi, että jos auditoinnissa löytyy menettelysääntöjen vastaista toimintaa, se laatii yhteistyössä toimittajan kanssa korjaavan toimintasuunnitelman, joka molempien osapuolten on hyväksyttävä. Suunnitelmassa nimetään vastuuhenkilö, jonka on korjattava tilanne sovitussa ajassa.

Elämiseen riittävä palkka:

Geox ei ole laskenut, paljonko elämiseen riittävä palkka on sen tuotantomaisissa, eikä sillä ole toimintasuunnitelmaa sen varmistamiseksi, että kaikki sen tuotantoketjun työntekijät saavat riittävästi palkkaa. Omistamastaan serbialaistehtaasta Geox kertoi, että sen työntekijät saavat 20 % korkeampaa palkkaa kuin

alan työntekijät keskimäärin. Geoxin mukaan auditointiohjelmaan kuuluu arviointi siitä, maksavatko toimittajat työntekijöilleen kohtuullisen, vähimmäispalkan mukaisen korvauksen. Yritys ei ole mukana missään palkkoihin keskittyvässä usean sidosryhmän aloitteessa.

Työsuojelu:

Eettisissä toimintasäännöissä ei ole kattavia, koko tuotantoketjua ja kaikkia sen työntekijöitä koskevia työsuojeluohjeita. Yritys mainitsi kengissä käytettävät vaaralliset aineet ja tuntui tietävän jotakin vaarallisten aineiden käsittelyyn liittyvistä riskeistä parkitsimoissa. Geox kertoi luottavansa siihen, että

parkitsimot ja toimittajat antavat työntekijöilleen henkilösuojaimet paikallisten määräysten mukaisesti. Geoxin mukaan palo- ja rakennusturvallisuuden valvonta tapahtuu auditointiohjelman puitteissa.

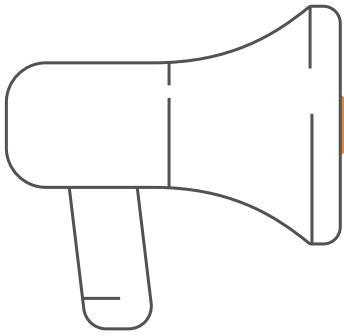

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Geoxin eettiset toimintasäännöt ovat julkisesti saatavilla, mutta se ei ole julkistanut toimittajia koskevia menettelysääntöjään. Geox ei julkaise vastuullisuusraporttia eikä kerro julkisesti tuotantoketjua koskevan toimintansa tuloksista, lieventämis- ja korjaustoi-

mista ja niiden vaikutuksista. Luettelo toimittajista ja kiellettyjen aineiden luettelo eivät ole julkisesti saatavilla, mutta saimme kiellettyjen aineiden luettelon pyytämällä.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Vaikka Geoxin tuotantoketjun rakenne tarjoaa hyvät lähtökohdat huolellisuusveloitteen noudattamiselle, riskinä on, että nykyiset normit ja prosessit eivät riitä työntekijöiden oikeuksiin tai ihmisoikeuksiin liittyvien ongelmien tunnistami-

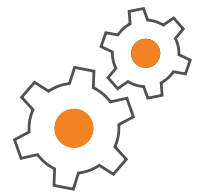
seen ja haavoittuvien ryhmien suojelemiseen koko tuotantoketjussa. Toivottavasti Geoxin suunnittelema valitusmenetely antaa kaikille työntekijöille, ammattiliitoille ja kansalaisjärjestöille mahdollisuuden puuttua ilmoitettuun väärinkäytöstapauksiin.

MUKAUTTAMINEN:

Geox näyttää vasta alkaneen kehittää vastuullisuuden arviointiprosessia, joka kattaisi sen koko tuotantoketjun. Kannustamme Geoxia ottamaan käyttöön kattavan strategian, jonka avulla se voi hallita ihmisoikeusriskejä ja arvioida toimintansa ihmisoikeusvaikutuksia keskitetysti koko tuotantoketjun pituudelta. Lisäksi yrityksen tulisi kehittää liiketoimintaansa niin, että ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusveloite ei olisi vain ostettujen auditointien varassa, vaan osa koko yrityksen liiketoimintaa. Riskinä on, että Geox siirtää vastuun työntekijöiden oikeuksien turvaamisesta ja väärinkäytösten seurausten lieventämisestä kumppaneilleen. Geox ei kertonut meille, paljonko sen Serbian

tehtaan työntekijät saavat palkkaa, mutta koska se kertoi palkan olevan 20 % keskivertoa korkeampi, sen voi olettaa olevan noin 200 euroa kuussa. Serbian naapurimaiden työntekijöiden mukaan elämiseen riittävä palkka on 767 euroa kuussa Bosnia ja Hertsegovinassa ja 790 euroa Makedoniassa.¹⁶ Kehotamme Geoxia ryhtymään toimiin varmistaakseen, että kaikki sen tuotantoketjun työntekijät saavat elämiseen riittävää palkkaa. Lainmukainen vähimmäispalkka ei yleensä riitä kattamaan työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä perustarpeita.

SELVITYKSET:

Geox osallistui tutkimukseen, täytti lomakkeet ja toimitti yhden asiakirjan. Geox ei vielä tee tarpeeksi täyttääkseen velvollisuutensa selvittää, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien ongelmiin. Geox osoitti tahtoa parantaa toimintaansa ja ilmoitti suunnittelemansa vastuullisuusraportin julkaisemista. Toi-

vottavasti saamme jatkossa nähdä käytännön esimerkkejä työolojen parantumisesta, järjestäytymisvapauden ja työehtosopimusten edistämisestä ja työntekijälähtöisestä lähestymistavasta.

¹⁶ Christa Luginbühl ja Bettina Musiolek, Stched Up: Poverty Wages For Garment Workers In Eastern Europe and Turkey, Puhtaat vaatteet -kampanja, Zürich ja Sachsen 2014, s. 72. (Ladattu 27.4.2016).

LOWA

LOWA
Outdoor- & Skiboots

JOITAKIN
ASKELIA

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2015)

PÄÄTOIMIPAikka:

Jetzendorf
(Saksa)

KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ:

LIikevaihto:

€€€€€€€€

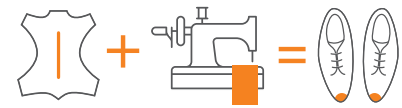
162 m.

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Lowa pyrkii turvaamaan työntekijöiden oikeudet ja ihmisoikeudet käyttämällä vain eurooppalaisia toimittajia ja tekemällä omia auditointeja, jotka se toteuttaa kysymyslomakkeen avulla. Lowa kertoi valvovansa suoraan kenkien ja nahan toimittajia tuotantoketjussaan. Yrityksen mukaan parkitsimojen valvonta perustuu keskusteluihin, tapaamisiin sekä ympäristö- ja yritys vastuuraportointiin. Lowan raportointi- ja valitusmenettely on kuvattu yrityksen menettelysäännöissä toimittajille, josta kaikki

tehtaiden työntekijät näkevät yhteystiedot valitusten lähettämiseksi. Yritys kertoi, että sen toimittajien on esiteltävä menettelysäännöt kaikille työntekijöilleen ja annettava kaikille myös niiden kopio. Sääntöjä rikoneen toimittajan on ratkaistava ongelma ja toimittava Lowalle korjaava toimintasuunnitelma neljän viikon kuluessa. Lowa tarkistaa tilanteen myöhemmin. Lowa ei sanonut, että liiketoimintasuhteen lopettaminen olisi sille viimeinen keino.

Elämiseen riittävä palkka:

Palkan määritelmässä ei mainita työntekijöiden perheenjäseniä eikä kaikkia kumppaneita veloiteta maksamaan elämiseen riittävää palkkaa työntekijöille. Lowa on sanojensa mukaan laskenut elämiseen riittävän palkan vertailuarvot. On epäselvää, koskevatko laskelmat vain sen omia tuotantolaitoksia vai myös kenkiä ja nahkaa tuottavia toimittajia.

Emme saaneet tarkempia tietoja tai varsinaisia laskennan tuloksia, joten emme tiedä, vastaavatko arvot elämiseen riittävää palkkaa. Emme myöskään tiedä, kuuluuko elämiseen riittävän palkan maksaminen myös toimittajien työntekijöille yrityksen suunnitelmiin. Lowa ei ole mukana missään palkkoihin keskittyvässä usean sidosryhmän aloitteessa.

Työsuojelu:

Lowan menettelysäännöissä on työsuojelua koskevia normeja. Vaikka yritys tietää, että sen kengissä käytetään vaarallisia aineita, se ei vaikuttanut tietävän riittävästi vaarallisten aineiden käsittelyyn liittyvistä riskeistä parkitsimoissa. Lowa kertoi, että sen toimittajien tehtaat antavat työntekijöille asianmukaiset henkilösuojaimet ilmaiseksi. Lowan työsuojeluvälvonta on yrityksen omien auditointien varassa.

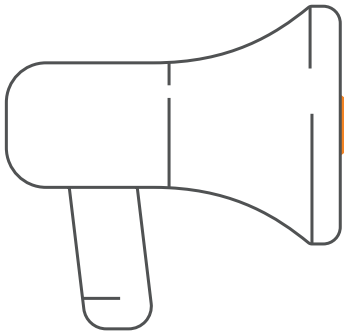
Yritys kertoi, että se pyrkii vähentämään vaarallisten aineiden käyttöä ja parantamaan prosessien turvallisuutta käyttämällä vain eurooppalaisia, korkealaatuisia parkitsimoja ja tekemällä säännöllisiä testejä. Yrityksen mukaan Lowan päätoimipaikka ostaa kaikki liimat ja liuottimet, joita tehtaat käyttävät kenkien valmistukseen.

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Menettelysäännöt toimittajille ovat julkisesti saatavilla saksaksi, ja ne käännetään muille kumppaneille. Lowa ei julkaise vastuullisuusraporttia eikä kerro julkisesti tuotantoketjua koskevan toimintansa tuloksista, lieventämis- ja korjaustoimista ja niiden

vaikutuksista. Luettelo toimittajista ja kiellettyjen aineiden luettelo eivät ole julkisesti saatavilla, mutta saimme kiellettyjen aineiden luettelon pyydettäessä.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Lowan tuotantoketju tarjoaisi yritykselle hyvät edellytykset noudattaa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta. Yritys pystyy kuitenkin vain osittain tunnistamaan kielteiset ihmisoikeusvaiku-

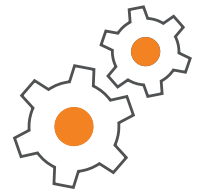
tukset ja haavoittuvat ryhmät tuotantoketjussaan nykyisillä kumppaneita koskevilla määräyksillään ja käytännöillään.

MUKAUTTAMINEN:

Lowa näyttää vasta alkaneen kehittää vastuullisuuden arviointiprosessia, joka kattaa sen koko tuotantoketjun. Lowa palkkasi ensimmäisen yritysvastuupäällikön vasta huhtikuussa 2015. Vaikka tuotantoketjun rakenne tukisi työntekijöiden suojelua, Lowa ei ole esittänyt mitään todisteita pyrkimyksistään laatia tai ottaa käyttöön koko tuotantoketjunsä kattava ihmisoikeusvaikutusten ja riskien arviointijärjestelmä. Onkin todennäköistä, että Lowa pystyy vain osittain ennaltaehkäisemään, lieventämään ja korjaamaan kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia

tuotantoketjussaan nykyisillä prosesseillaan ja käytännöillään. On totta, että tuotannon keskittäminen Eurooppaan riskimaiden sijaan vaatii erilaista asennoitumista huolellisuusvelvoitteeseen ja erilaisia toimenpiteitä. Kaikkien yritysten on kuitenkin noudatettava ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta ja arvioitava tuotantoketjuunsa kytkeytyvät riskit riippumatta siitä, missä maissa niiden tuotantolaitokset ovat.

SELVITYKSET:

Lowa osallistui tutkimukseen, täytti lomakkeen ja toimitti asiakirjoja vastaustensa tueksi. Yritys suhtautui avoimesti vuoropuheluun ja vaikutti valmiilta toimimaan vastuullisemmin. Lowa ei vielä täytä velvollisuuttaan selvittää, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksiin. Toivottavasti saamme kuulla pian lisää toimista, joihin Lowa sanoi ryhtyvänsä lähiaikoina: yritysvastuun toimintakentän määrittely, toimitta-

jien hallintastrategian kehittäminen ja toimittajaluettelon julkaiseminen. Mielestämme Lowalla on hyvät mahdollisuudet muuttua vastuulliseksi toimijaksi koko tuotantoketjunsä osalta. Toivottavasti Lowa osallistuu alakohdaksiin, usean sidosryhmän yhteishankkeisiin, jotka keskittyvät elämiseen riittävään palkkaan. Tällaisten hankkeiden avulla työntekijöiden tilanne voi muuttua pysyvästi parempaan.

MANGO

MANGO

Kenkämerkit:

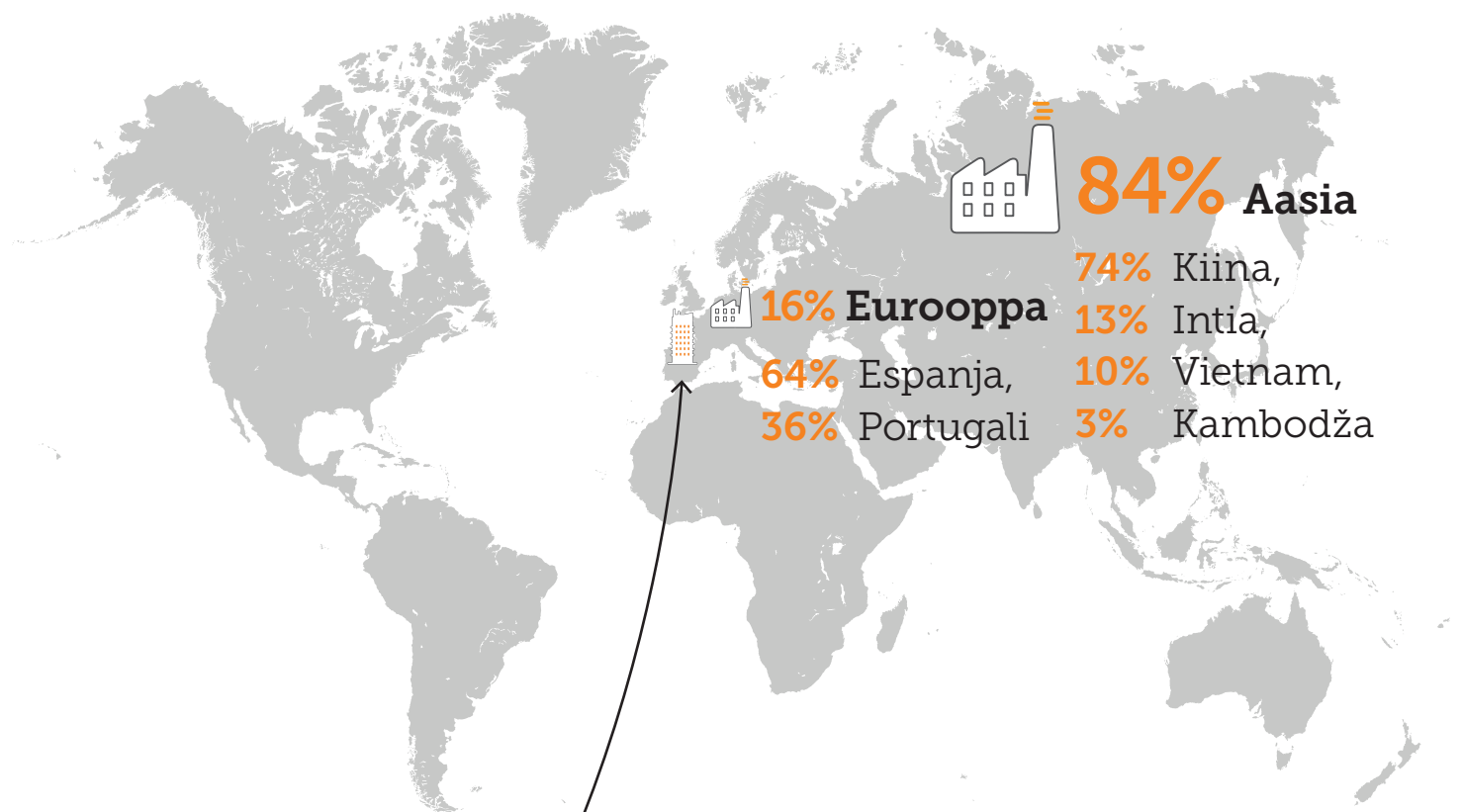
H.I.E.
BY MANGO

MANGO
Kids

violeta
BY MANGO

**JOITAKIN
ASKELIA**

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2015)

PÄÄTOIMIPAIKKA:

Barcelona
(Espanja)

LIKEVAIHTO:

€€

2.02 mrd.

KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ: 23

16 Aasia

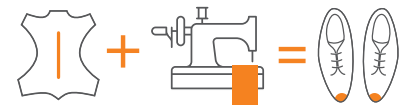
9 Kiina,
2 Intia,
4 Vietnam,
1 Kambodža

7 Eurooppa

4 Espanja,
3 Portugali

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Yritys kertoi noudattavansa erityistä riskin vähentämisstrategiaa ennen toimittajien valintaa ja tilausten vahvistamista. Mango kertoi, että yrityksen eri osastot valvovat keskitetysti ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien toteutumista sen kaikessa toiminnassa. Mango arvioi ja valvoo työoloja tuotantoketjussaan kolmansien osapuolten ja omien tiimiensä tekemien auditointien avulla. Yritys valvoo tason 1 kenkätoimittajia, mutta ei tason 2 alihankkijoita tai varhaisen jalostusasteen toimittajia (esim. parkitsimoja). Vuonna 2014 yritys teki yhteensä 350

auditointia (luku sisältää kaikki vaatteiden, asusteiden ja kenkien toimittajat). Mangon yritysvastuuosasto osallistuu toimittajien koulutukseen. Uudet toimittajat koulutetaan päätoimipisteessä. Mangon menettelysäännöissä on määritetty korjaavien toimien prosessi, joka toimittajien on hyväksyttävä allekirjoituksin. Jos toimittaja rikkoo menettelysääntöjä, Mango vaatii korjaavien toimien tekemistä puolen vuoden sisällä. Mangon mukaan se osallistuu korjaaviin toimiin tarjoamalla teknistä tukea.

Elämiseen riittävä palkka:

Menettelysäännöissä ei vaadita, että kumppanien on maksettava elämiseen riittävää palkkaa. Yritys ei ole laskenut, paljonko on elämiseen riittävä palkka

sen tuotantomaissa. Mango ei ole mukana missään palkkoihin keskittyvässä usean sidosryhmän aloitteessa.

Työsuojelu:

Yritys tietää, että sen kenkien tuotantoketjussa käsitellään vaarallisia aineita ja käytetään vaarallisia prosesseja. Se ei kuitenkaan ole tehnyt mitään tunnistukseen ongelmia ja parantaakseen työoloja parkitsimoissa. Yritys kertoi, että se pyytää kumppaneiltaan käyttöturvallisuustiedotteet (KTT). Mangon mukaan sen toimittajat antavat kenkiä valmistaville

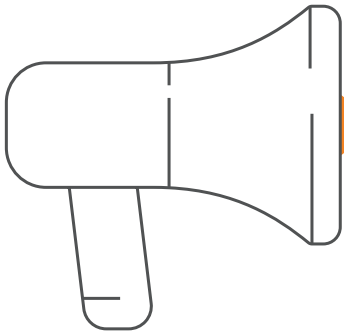
työntekijöille ilmaiseksi henkilösuojaimet ja tarjoavat erityistä koulutusta. Mangon mukaan menettelysäännöt ja auditointiohjelma ovat riittäviä keinoja varmistaa palo- ja rakennusturvallisuus. Yritys on auditoinut rakennusturvallisuutta toistaiseksi vain Bangladeshissa ja tehnyt yksittäisiä tarkastuksia tehdasrakennuksiin muissa maissa.

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Mangon menettelysäännöt ovat julkisesti saatavilla. Luettelo toimittajista ja kiellettyjen aineiden luettelo eivät ole julkisesti saatavilla, mutta saimme kiellettyjen aineiden luettelon pyydettäessä. Mango on kertomansa mukaan antanut luettelon tehtaistaan ammattiliitolle. Mango julkaisee vuosittain vastuullisuusraportin ja julkistaa tarkastusten tulokset.

Raportissa on kerrottu yksityiskohtaisesti toimittajien valinnasta ja auditoinneista, menettelysääntöjen rikkomukset mukaan lukien. Siinä ei kuitenkaan ole tietoja käytännön lieventämis- ja korjaustoimista ja niiden vaikutuksista eikä työntekijöiden palkkojen muuttumisesta toimittajatasolla.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Riskinä on, että tuotantoketjun rakenne tarjoaa vain osittain edellytykset tunnistaa puutteellisia työoloja ja haavoittuvia ryhmiä. Erityisen huolestuttavaa

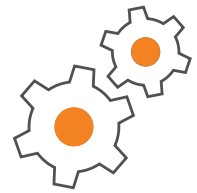
on, että Mangolla ei ole järjestelmää, jonka puitteissa työntekijät tai muut sidosryhmät voisivat ilmoittaa yrityksen normien vastaisesta toiminnasta.

MUKAUTTAMINEN:

Yritys voi nykyisillä prosesseillaan osittain parantaa työoloja tuotantoketjussa ja ennaltaehkäistä, lieventää ja korjata kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia. Riskinä on, että Mango siirtää korjaavien toimintasuunnitelmien toteuttamisen toimittajiensa vastuulle. Jotta lieventämis- ja korjausprosessi olisi kattava, myös ostajan on osallistuttava siihen. Muuten on vaarana, että väärinkäytökset toistuvat. Kannustamme Mangoa ottamaan enemmän vastuuta

tuotantoketjustaan ja toimimaan aktiivisemmin sen eteen, että kaikkien tuotantoketjun työntekijöiden oikeuksia kunnioitetaan. Tällä hetkellä Mango pyrkii noudattamaan huolellisuusvelvoitetta keskittämällä tuotannon tietyille maantieteelliselle alueelle, mutta toivoisimme sen antavan enemmän painoarvoa itse ongelmille ja niiden järjestelmälliselle ratkaisemiselle.

SELVITYKSET:

Mango osallistui tutkimukseen, täytti lomakkeen ja toimitti jonkin verran asiakirjoja vastaustensa tueksi. Se oli valmis vastaamaan lisäkysymyksiin. Mango täyttää osittain vaatimuksen, jonka mukaan sen on selvitettävä, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksiin. Mielestämme Mangon julkistamat tiedot ovat puutteellisia, sillä yritys ei anna käytännön esimerkkejä siitä, miten se lieventää tai korjaa ihmisoikeuksien loukkauksia. Odotamme Mangon alkavan toteuttaa uutta toimintasuunnitelmaansa, jonka mukaan se ottaa

elämiseen riittävän palkan määrittelyn mukaan menettelysääntöihinsä, laskee elämiseen riittävän palkan vertailuarvot tuotantomaissaan ja ulottaa ulkoisen auditointijärjestelmänsä koskemaan kaikkia arvoketjunsä tasoja ja toivottavasti myös parkitsimoiden työoloja. Mangolla on valtavasti ostovoimaa kautta maailman, joten sillä on myös suuri vastuu suunnannäyttäjänä. Yritys voisi antaa ihmisoikeuksia koskevalle huolellisuusvelvoitteelle enemmän painoarvoa ja saada esimerkillään aikaan pysyviä muutoksia parempaan.

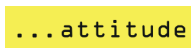
NILSON GROUP* **NILSONGROUP**

DIN SKO / SKOPUNKTEN / NILSON SHOES / RADICAL SPORTS / JERNS

JOITAKIN
ASKELIA

Omat
kenkämerkit:

depeche®

gyllene-gripen

Jerns

MINO

N&C

osavia

STEPSIDE

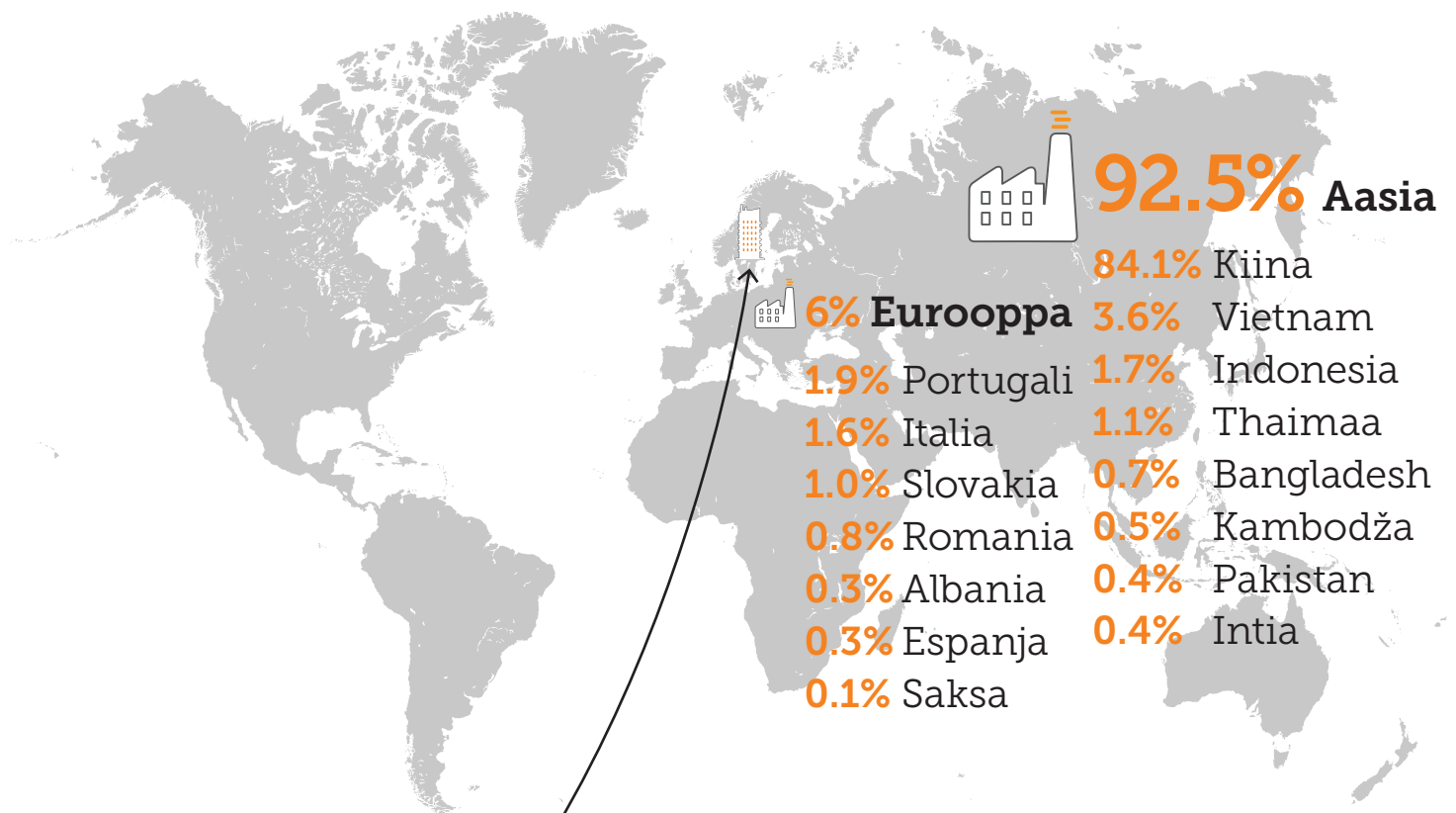

XIT

ZACK

ZOEY

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

* Raportin tiedot koskevat vain Nilson-konsernin omia tuotemerkkejä, joiden osuus myynnistä on 74 %.

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2015)

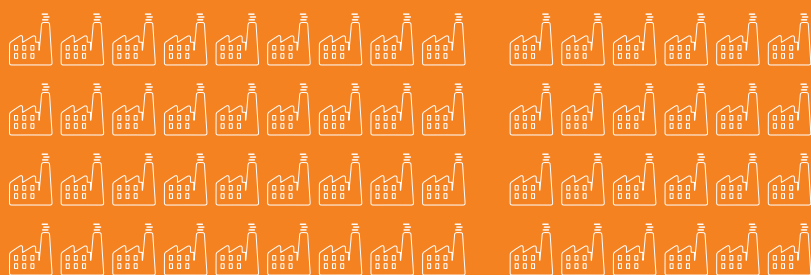
PÄÄTOIMIPAIKKA:

Varberg
(Ruotsi)

LIIKEVAIHTO:

€€€€€€€€€€
247 m.

KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ: **119**

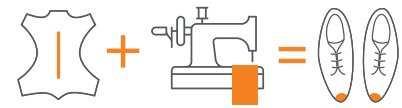
71 Aasiassa

48 Euroopassa

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Nilson varmistaa, että sen toimittajat noudattavat menettelysääntöjä tarkastusten ja koulutuksen kautta. Yritys toteuttaa tarkastukset ja koulutukset pääosin itse (98 %). Yritys kertoi valvovansa sekä ensimmäisen tason toimittajia, alihankkijoita että varhaisen jalostusasteen toimittajia (lähinnä parkitsimoja). Puolet tarkastuksista tehdään ilman etukäteisvaroitusta, ja jokaisen toimittajan luona käydään vähintään kahdesti vuodessa. Vuonna 2015 yritys

teki yhteensä 127 tarkastusta. Tarkastukset koskivat 89,3 % tuotantovolyymista ja 32,5 % toimittajista. Yritys kertoi lieventävänsä väärinkäytösten seurauksia toimintasuunnitelmien avulla, jotka perustuvat tarkastusten aikaisiin havaintoihin. Nilsonin mukaan toimintasuunnitelman tarkistetaan uudelleen seurantakäynnin aikana. Nilsonin menettelysäännöissä on lapsityön vastainen toimintasuunnitelma.

Elämiseen riittävä palkka:

Yritys ei ole laskenut, paljonko on elämiseen riittävä palkka sen tuotantomaissa. Nilson ei varmista, että

kaikki sen kumppanit maksavat työntekijöilleen elämiseen riittävää palkkaa.

Työsuojelu:

Menettelysäännöissä on työsuojelua koskevia normeja. Nilsonin mukaan toimittajat maksavat henkilösuojaimet. Yritys kertoi antavansa kaikille parkitsimoille Sweden Textile Water Initiative -aloitteen laatimat ohjeet. Yritys kertoi, että se pyytää kumppaneiltaan tuotantovaiheessa käyttöturvallisuustiedot-

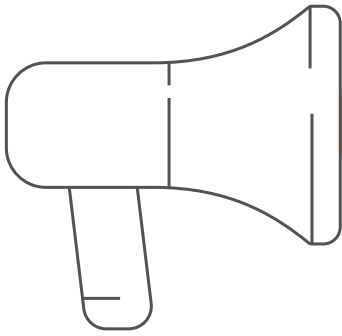
teet (KTT). Yritys tarjoaa kumppaneilleen työsuojelua ja kemikaalien käyttöä koskevaa koulutusta. Yrityksen mukaan sen sisäiset menettelysääntöjen toteuttamistyökalut ovat riittävä keino varmistaa palo- ja rakennusturvallisuus.

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Menettelysäännöt ja kiellettyjen aineiden luettelo ovat julkisesti saatavilla. Nilson on julkaissut vuodesta 2009 lähtien vastuullisuusraportin joka vuosi, ja se

julkistaa myös tarkastusten tulokset. Luettelo sen toimittajista ei ole julkisesti saatavilla.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Toimittajille annetut ohjeet tarjoavat hyvän perustan ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien tarkkailuun. Nilson voisi kuitenkin vielä kehittää ohjeitaan ja käytäntöjään ja varmistaa, että niiden avulla on mahdollista tunnistaa haavoittuvat ryhmät

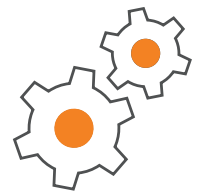
ja kielteiset vaikutukset koko tuotantoketjussa. Riskinä on, että osa työpaikan vaaroista jää tunnistamatta tuotantoketjun rakenteen ja puuttuvan valitusmenettelyn vuoksi.

MUKAUTTAMINEN:

On todennäköistä, että Nilson ei pysty ennaltaehkäisemään, lieventämään ja korjaamaan kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia tuotantoketjussaan nykyisillä prosesseillaan. Näkisimme mielellämme lisää esimerkkejä ennakoivasta lähestymistavasta, jossa vastuu jakautuu kaikille osapuolille. Olemme erityisen huolissamme siitä, että yritys siirtää vastuun korjaavien toimintasuunnitelmien toteutuksesta toimittajilleen. Jotta lieventämis- ja korjausprosessi olisi kattava, myös ostajan on osallistuttava siihen. Kannustamme Nilsonia tekemään tiiviimpää yhteis-

työtä paikallisten sidosryhmien kanssa ja osallistumaan aloitteisiin, joissa kaikille asianosaisille annetaan täysi sanavalta päätöksenteossa. Vastausten perusteella Nilsonilla ei ole vielä käytäntöjä, joilla se pyrkisi säännönmukaisesti edistämään työntekijöiden oikeutta järjestäytyä ja neuvotella työehdoista ja parantamaan sitä kautta työntekijöiden asemaa tuotantoketjussa. Pidämme Nilsonin suunnitelmia laskea elämiseen riittävän palkan vertailuarvot erittäin tervetulleina.

SELVITYKSET:

Yritys osallistui kyselyyn, täytti lomakkeen ja toimitti asiakirjoja vastaustensa tueksi. Yritys oli käytettävissä jatkopalautetta varten ja valmis kertomaan toiminnastaan avoimesti. Nilson julistaa selvityksiä tuotantoketjunsä vastuullisuudesta. Vastuullisuusraportti ei kuitenkaan ole saatavilla englanniksi, eikä siinä kerrota parkitsimotarkistusten tuloksista, työntekijöiden valituksista, lieventämis- ja korjaustoimien tuloksista

tai palkkojen kehityksestä toimittajatasolla. Nilson täyttää vain osittain velvollisuutensa selvittää, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksiin. Kannustamme Nilsonia antamaan enemmän painoarvoa huolellisuusvelvoitteelle, kunnioittamaan työntekijöiden oikeuksia ja ihmisoikeuksia ja ottamaan toiminnastaan vastuun.

PRADA GROUP PRADA

Kenkämerkit: THE ORIGINAL

MIU MIU

PERÄSSÄ-
HIHTÄJÄT

TUOTANNON JAKAUTUMINEN (KENKIEN VALMISTUSMAAT):

Yritys ei kertonut meille tätä tietoa.

Tutkimamme perusteella Pradalla on kolme kenkätehdasta Italiassa ja yksi Isossa-Britanniassa. Yhtiön omien tehtaiden tuotanto vastaa kuitenkin vain pientä osaa kaikkien sen kenkämerkkien myynnistä. **Prada käyttää myös alihankkijoita, jotka valmistavat kenkiä Italiassa, Itä-Euroopassa, Turkissa ja Vietnamissa.**

TIETOJA YRITYKSESTÄ (2015)

PÄÄTOIMIPAIKKA:

Milano
(Italia)

KENKIÄ VALMISTAVIEN TEHTAIDEN LUKUMÄÄRÄ:

Yritys ei kertonut meille tätä tietoa.

LIIKEVAIHTO:

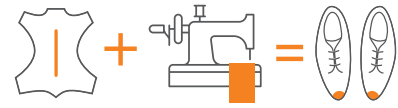
€€€€

3.55 mrd.

YRITYKSEN VASTAUKSET:

Vastuu tuotantoketjusta:

Yritys ei kerro juuri mitään työntekijöiden oikeuksiin ja ihmisoikeuksiin liittyvistä strategioistaan. Myöskään tietoa sen ihmisoikeusriskien hallinnasta tai vaikutusten arvioinnista tuotantoketjussa ei löydy. Yritys kertoo valvovansa omia tehtaitaan ja toimittajiaan. Yritys kertoi, että sillä on kouluttajista koostuva tiimi, joka auditoi Pradan omat tehtaat ja ulkoiset tuotantolaitokset. Auditoinnit noudattavat erillistä ohjelmaa ja kattavat koko tuotantoprosessin. Prada valvoi eettisten toimintasääntöjensä noudattamista

tekemällä 1 000 auditointia vuonna 2014. On epäselvää, mikä osa auditointiohjelmasta koskee kenkien tuotantoketjua. Emme myöskään tiedä, miten yritys on pyrkinyt ratkaisemaan parkitsimojen erityisongelmia. Pradalla ei ole vakiintunutta valitusmenettelyä sen tuotantoketjun työntekijöille. Tietojemme mukaan yritys ei osallistu seurausten lieventämiseen tai korjaamiseen, jos sen eettisiä toimintasääntöjä on rikottu.

Elämiseen riittävä palkka:

Yrityksen eettiset toimintasäännöt eivät käsittele palkka-asioita (esimerkiksi elämiseen riittävää palkkaa).

Emme saaneet aiheesta lisätietoja.

Työsuojelu:

Yritys tietää, että sen tuotteet sisältävät vaarallisia aineita. Se ei kuitenkaan toimittanut tietoja, joista olisi selvinnyt, miten se pyrkii tunnistamaan puutteet työsuojelussa kenkiensä tuotantoketjussa. Eettisissä toimintasäännöissä viitataan yleisellä tasolla

työntekijöiden turvallisuuteen, terveyteen ja hyvinvointiin, mutta epäselväksi jää, mitä Prada on tehnyt työntekijöiden työsuojelun parantamiseksi.

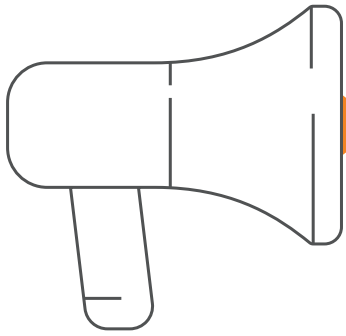

Yhteiskuntavastuusta kertominen:

Eettiset toimintasäännöt ovat julkisesti saatavilla. Prada on julkaissut yhteiskunnallista vastuutaan koskevan raportin vuodesta 2013 lähtien. Raportti ei kuitenkaan sisällä tietoja valvonnan tuloksista, vaikutuksista tai palkkojen kehityksestä tuotantoketjussa. Prada ei julkista luetteloita toimittajistaan eikä kiellet-

tyjen aineiden luettelo. Yritys kieltäytyi antamasta meille kiellettyjen aineiden luetteloan. Mikään ei viittaa siihen, että yritys olisi julkisesti sitoutunut varmistamaan, että sen toimittajat maksavat työntekijöille elämiseen riittävää palkkaa.

CHANGE YOUR SHOES -HANKKEEN KOMMENTIT

TUNNISTAMINEN:

Vaikka tuotantoketjun rakenne luultavasti tarjoaisi hyvät lähtökohdat huolellisuusvelvoitteen noudattamiselle, Pradan nykyiset normit ja prosessit

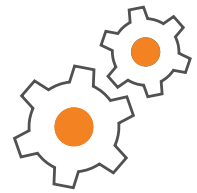
eivät riitä työntekijöiden oikeuksiin tai ihmisoikeuksiin liittyvien ongelmien ja haavoittuvien ryhmien tunnistamiseen koko tuotantoketjussa.

MUKAUTTAMINEN:

On erittäin huolestuttavaa, että Prada ei ole mukauttanut toimintaansa tai ottanut käyttöön prosesseja tai käytäntöjä, joilla se voisi ennaltaehkäistä, lievittää ja korjata toimintansa kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia. Pradan yhteistyö muiden merkkityritysten kanssa on hyvä asia. Yritykset pyrkivät yhdessä laatimaan ohjeet vaarallisten aineiden käytöstä kenkä- ja vaatetuotannossa. Toivottavasti saamme tietää pian

lisää tämän turvallisten ja terveellisten työolojen puolesta tehtävän yhteistyön tuloksista. Prada on luksusmerkki, jonka liikevaihto ja voitot ovat yhdet suurimmista tutkittujen yritysten joukossa. Voisi olettaa, että sillä olisi myös tarpeeksi resursseja varmistaa työntekijöiden oikeuksien toteutuminen ja elämiseen riittävä palkka koko tuotantoketjussa.

SELVITYKSET:

Yritys osallistui tutkimukseen, mutta kieltäytyi vastaamasta kaikkiin lomakkeen kysymyksiin. Vastaamatomat kysymykset koskivat pääosin yhteiskunnallisen vastuun raporttia. Prada tekee kovin vähän täyttäkseen vaatimuksen, jonka mukaan sen on selvitettävä, miten se puuttuu työntekijöiden oikeuksien ja ihmisoikeuksien ongelmiin tuotantoketjussa. Prada ei ole kertonut avoimesti, miten se varmistaa

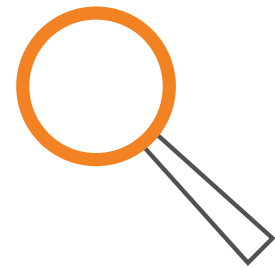
huolellisuusvelvoitteen toteutumisen tuotantoketjussa. Jotta yrityksen liiketoiminta voisi olla huolellisuusvelvoitteen mukaista, sen on kerrottava vastuullisuustyöstään julkisesti. Pradan pitäisi kertoa avoimesti, miten se pyrkii parantamaan työntekijöiden tilannetta pysyvästi tuotantoketjussa.

5. YHTEENVETO

Raportista käy ilmi, että kenkäalan yritykset eivät noudata ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta koko tuotantoketjunsensa osalta. Huolellisuusvelvoite pitää sisällään kielteisten ihmisoikeusvaikutusten tunnistamisen, ennaltaehkäisyä, lieventämistä ja niistä tiedottamista. Tämä koskee sekä mahdollisia että tapahtuneita vaikutuksia. Huolellisuusvelvoitteen noudattaminen on koko toiminnan kattavaa, jatkuvaa ja läpinäkyvää toimintaa. Sen on lähdettävä asianosaisten (eli työntekijöiden) tarpeista, ja työn tulokset on julkistettava. Alan toimijat eivät voi jättäytyä tämän prosessin ulkopuolelle, vaan niiden on pysyttävä mukana yhteiskunnan muutoksessa ja vastattava tuotteiden vastuullisuutta peräänkuuluttavien kuluttajien vaatimuksiin. Alla on yhteenveto kyselyn tuloksista viiden huolellisuusvelvoitteen osa-alueen näkökulmasta:

KIELTEISTEN IHMISOIKEUSVAIKUTUSTEN TUNNISTAMINEN:

Arvioitujen yritysten tuotantoketjujen rakenteet ovat lähes poikkeuksetta sellaiset, että yritykset voisivat hyvin noudattaa huolellisuusvelvoitetta. Ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite on jokaisen yrityksen vastuulla, koosta huolimatta.

On huolestuttavaa, että yhdelläkään yrityksellä ei ollut **kattavia prosesseja ja -käytäntöjä** kielteisten ihmisoikeusvaikutustensa tunnistamiseen. On sanomattakin selvää, että ihmisoikeusvaikutukset on tunnistettava ennen kuin niitä voi lieventää tai korjata.

Riskinä on, että **yritykset keskittyvät suorien toimittajiensa kanssa solmittuihin sopimuksiin eivätkä kiinnitä tarpeeksi huomiota varsinaisiin tuotantopaikkoihin**, joissa tapahtuu tai on vaarana tapahtua hälyttäviä ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien loukkauksia.

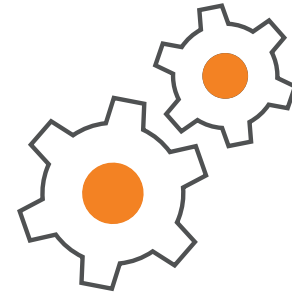
Vaikuttaa siltä, että **yritykset eivät tunnista haavoittuvia ryhmiä**, kuten siirtolais- ja kotityöntekijöitä, eivätkä näin ollen voi suojella heitä tarvittavalla tavalla.

Yritykset eivät noudata ja valvo sosiaalisen vastuun standardeja niin **kattavasti**, että ne pystyisivät tunnistamaan kielteiset ihmisoikeusvaikutuksensa. Kaikki yritykset eivät ole jäljittäneet tuotteidensa toimitusketjua nahan tuottaviin parkitsimoihin asti. LWG:n toteuttama parkitsimojen valvonta ei riitä. LWG keskittyy ympäristöasioihin. Se ei valvo palkkoja, työaikoja eikä järjestäytymisvapauden tai työehtosopimusten toteutumista ja tarkastaa vain pintapuolisesti työoloja, kuten työsuojeluasioita. Auditointien tulokset eivät ole julkisia, eikä LWG:llä ole lieventämis- tai korjausprosessia.

Harvoilla yrityksistä on käytössään **tehokas ja riippumaton valitusmenettely**, joka auttaisi niitä tunnistamaan sosiaalisen vastuun standardien vastaista toimintaa.

Vaikka kaikki arvioidut yritykset tiesivät tuotannossa käytettävistä vaarallisista aineista, niiden ensisijainen tavoite tuntui olevan ympäristön ja kuluttajien suojeleminen, ei työntekijöiden. On suuri riski, että työsuojelun puutteita parkit-simoissa ei tunnisteta eikä pyritä lieventämään tai korjaamaan.

LIIKETOIMINNAN MUKAUTTAMINEN IHMISOIKEUKSIEN TURVAAMISEKSI:

On huolestuttavaa, kuinka moni yrityksistä jättää vaatimus-tenmukaisuuden valvonnan vain **auditointien varaan**. Vaateteollisuudesta saatujen kokemusten perusteella auditoinnit eivät riitä tehtaiden todellisten olojen ja koko tilanteen arviointiin.

Vain muutama yritys kertoi ottavansa auditointien tulokset huomioon liiketoiminnassaan, esimerkiksi ostokäytännöissään. Huolellisuusvelvoite on jatkuva prosessi, jonka tulisi olla osa koko yrityksen toimintaa. Toivottavasti yritykset alkavat toteuttaa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitettaan **työntekijöiden lähtökohdista**. Ostokäytännöt, hintalaskelmat ja hintojen nousu vaikuttavat suoraan työntekijöihin. On tärkeää, että yritykset eivät ajattele täyttävänsä huolellisuusvelvoitteen vain suosimalla jotain tiettyä maantieteellistä aluetta. Eniten painoarvoa tulisi antaa itse ongelmille ja niiden kiireellisyydelle.

Yritykset tekivät vain vähän yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Sidosryhmäyhteistyö on kuitenkin edellytys sille, että työntekijöiden tilannetta voidaan parantaa pysyvästi. Pysyvien muutosten saavuttamiseksi yritysten tulisi tiivistää valvontayhteistyötään paikallisten sidosryhmien kanssa (esim. työntekijöiden, ammattiliittojen ja kansalaisjärjestöjen).

Yhteiskuntavastuun siirtäminen kumppaneille on huolestuttavaa. Ostavien yritysten pitäisi ehdottomasti ottaa osa vastuusta – etenkin taloudellisesta vastuusta – kantakseen, jotta muutokset voisivat todella tapahtua. Yritykset eivät esittäneet todisteita siitä, että ne jakaisivat kumppaniensa kanssa vastuun kielteisten ihmisoikeusvaikutusten lieventämisestä ja korjaamisesta. Raportin mukaan yritykset täydentävät usein auditointeja korjaavilla toimintasuunnitelmillä. Vastuu korjaavan toimintasuunnitelman toteuttamisesta on kuitenkin yleensä toimittajilla. Jotta lieventämis- ja korjausprosessi olisi kattava, myös ostajan on osallistuttava siihen, koska väärinkäytökset johtuvat usein pohjimmiltaan yrityksen ostamiskäytännöistä.

Kenkäyritykset eivät pyri aktiivisesti **edistämään työntekijöiden oikeutta järjestäytyä ja neuvotella työehdoista**. Suurin osa yrityksistä ei tiedä, kuuluvatko sen toimittajien työntekijät ammattiliittoihin. Oikeus järjestäytyä ja neuvotella työehdoista on keskeinen oikeus huolellisuusvelvoitteen kannalta, koska se antaa työntekijöille lisää toimintavaltuuksia.

Yritysten toimet elämiseen riittävän palkan varmistamiseksi eivät olleet uskottavia. Vastausten ja julkisesti saatavilla olevien tietojen perusteella yksikään näistä 23 yrityksestä ei tee juuri mitään varmistaakseen, että sen toimittajat maksavat elämiseen riittävää palkkaa. Mikään yrityksistä ei ole julkisesti sitoutunut varmistamaan, että sen toimittajat maksavat työntekijöille elämiseen riittävää palkkaa.

VELVOLLISUUS SELVITTÄÄ, MITEN YRITYS PUUTTUU KIELTEISIIN IHMISOIKEUSVAIKUTUKSIIN:

Läpinäkyvyyden puute on koko kenkäteollisuutta vaivaava ongelma. Surullista kyllä, vain 12 23:sta yrityksestä

vastasi lähettämäämme kyselyyn. Puutteiden läpinäkyvyydessä ja vastuullisuudessa pitäisi herättää huolta kaikissa toimijoissa kuluttajista työntekijöihin. Puutteelliset tiedot työoloista ja huolellisuusvelvoitteen toteutumisesta parkitsimoissa ovat erityisen huolestuttavia. Monet yritykset jättävät parkitsimojen auditoinnin LWG:n valvonnan varaan. Ongelma on, että LWG ei julkaise auditointien tuloksia. Saimme myös erittäin vähän todisteita lieventämis- ja korjaustoimista.

Tuloksista käy ilmi, että kenkäyritysten tulisi tehdä enemmän toimintaansa liittyvien riskien arvioimiseksi ja sen varmistamiseksi, että työntekijöiden oikeudet ja ihmisoikeudet toteutuvat koko niiden maailmanlaajuisissa tuotantoketjussa. Parantamisen varaa on erityisesti keskeisillä osa-alueilla, kuten elämiseen riittävässä palkassa, työsuojelussa, järjestäytymisvapaudessa, läpinäkyvyydessä ja selvitysten julkistamisessa. Tämä raportti antaa tilannekuvan siitä, miten hyvin kenkäteollisuudessa tällä hetkellä noudatetaan huolellisuusvelvoitetta. Tulosten mukaan parantamisen varaa vielä todellakin on.

TOIVOMME, ETTÄ YRITYKSET
ALKAVAT TOIMIA
 VASTUULLISEMMIN JA
 LOPETTAVAT TYÖNTEKIJÖIDEN
 OIKEUKSIEN POLKEMISEN.

SANASTO

B

Business Social Compliance Initiative (BSCI):

BSCI on yrityslähtöinen vastuullisuusjärjestelmä, jonka tarkoitus on yhdenmukaistaa eri yritysten työolojen parantamiseen tähtääviä toimia ja poistaa päällekkäisyyksiä etenkin tehtaiden auditoinneissa ja korjaavissa toimissa. Huhtikuussa 2016 BSCI:ssä oli yli 1 800 jäsentä. BSCI-standardin mukaan elämiseen riittävän palkan maksaminen on vapaaehtoista. Standardissa ei mainita riippumattomia tarkastuksia. Jäsenyrityksillä ei ole selkeää velvoitetta käyttää sellaista hankintapolitiikkaa, joka kannustaisi toimittajia parantamaan työoloja.

<http://www.bsci-intl.org>

C

CADS:

Saksalaiseen kenkäinstituuttiin kuuluva osuuskunta, johon kuuluu yli 60 kenkä- ja tekstiilialan yritystä. CADS perustettiin marraskuussa 2007, ja se keskittyy kenkä- ja nahkateollisuuden aiheuttamiin saasteisiin. Yhteisön tarkoitus on laatia ja jakaa tietoa vähemmän saastuttavista materiaaleista ja ympäristöystävällisemmistä tuotantotavoista. CADS:n jäsenet noudattavat lakia tiukempia säännöksiä.

E

Elämiseen riittävä palkka:

Elämiseen riittävä palkka tarkoittaa palkkaa, jolla työntekijä pystyy elättämään itsensä ja perheenjäsenensä. Elämiseen riittävä palkka on olennainen osa kansainvälistä ihmisoikeusdiskurssia. Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 23 artiklan 3 kappaleen mukaan "Jokaisella työtä tekevällä on oikeus kohtuulliseen ja riittävään palkkaan, joka turvaa hänelle ja hänen perheelleen ihmisarvon mukaisen toimeentulon ja jota tarpeen vaatiessa täydentävät muut sosiaalisen suojelun keinot." Oikeudesta elämiseen riittävään palkkaan määrätään lisäksi useassa ILO:n julistuksessa ja yleissopimuksessa:

- **ILO:n perustamissopimus vuodelta 1919: johdanto-osa**
- **Philadelphian julistus, kansainvälinen työkonferenssi, 1944**
- **ILO:n julistus sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta vuodelta 2008**
- **Yleissopimukset numero 131 ja 156 (epäsuorasti) ja suositukset numero 131 ja 135 (epäsuorasti)**

Asia Floor Wage (AFW) -liittoon kuuluva Puhtaat vaatteet -kampanja ja Change your shoes -hanke määrittävät elämiseen riittävän palkan seuraavasti: "Tavanomaisesta työvii-kosta maksettavan palkan ja etujen on oltava vähintään lain tai alan normien mukaisen

vähimmäispalkan suuruinen, ja niiden on aina riitettävä kattamaan työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä perustarpeet niin, että jäljelle jää myös hieman ylimääräistä.”

Elämiseen riittävä palkka:

- **koskee kaikkia työntekijöitä, mikä tarkoittaa, että kenellekään ei saa maksaa pienempää palkkaa**
- **on pystyttävä ansaitsemaan tavallisen työviikon aikana, johon kuuluu korkeintaan 48 työtuntia**
- **tarkoittaa perusnettopalkkaa, josta on vähennetty verot, ja johon ei ole lisätty mahdollisia lisiä, päivärahoja tai ylityökorvauksia**
- **kattaa nelihenkisen perheen perustarpeet (kaksi aikuista ja kaksi lasta)**
- **on 10 % korkeampi kuin perustarpeiden kustannukset, jolloin palkasta jää hieman säästöön.**

F

Fair Labour Association (FLA):

Yhdysvaltalainen FLA valvoo sosiaalisten normien noudattamista tehtailla, jotka toimittavat tuotteita sen jäsenille. FLA:n jäseniä ovat esimerkiksi Nike, Adidas ja Puma. FLA:han kuuluu myös kansalaisjärjestöjen ja yliopistojen edustajia. FLA tekee myös tarkistuksia.

Fair Wage Network:

Fair Wage Network -verkosto perustettiin

vuonna 2009. Verkoston tavoite on koota yhteen kaikki tuotantoketjuun osallistuvat toimijat ja tarjota niille kanava, jonka kautta ne voivat edistää parempia palkkakäytäntöjä. FWN haluaa toimintaansa mukaan kansalaisjärjestöt, johtajat, työntekijöiden edustajat ja tutkijat.

G

Global Reporting Initiative (GRI):

GRI on kansainvälinen ja riippumaton vastuullisuusraportointia koskeva aloite. Se tarjoaa yrityksille ja muille organisaatioille standardin, jolla ne voivat mitata liiketoimintansa vaikutuksia esimerkiksi ilmastonmuutokseen, ihmisoikeuksiin ja korruptioon.

Global Social Compliance Programme (GSCP):

GSCP on yritysvetoinen ja Consumer Goods Forumin tukema aloite, joka perustettiin rajat ylittävää yhteistyötä varten. Sen tavoite on edistää yhteiskunnalliseen ja ympäristö vastuuseen liittyvää yhteistyötä tuotantoketjuissa. Aloitteen tavoitteena on yhdenmukaistaa toiminta- ja muita sääntöjä sekä käytäntöjä ja vähentää päällekkäisiä auditointeja koulutuksen ja kapasiteetin kasvattamisen avulla.

H

HDS/L:

HDS/L on Saksan liittovaltion kenkä- ja nahkatuoteteollisuuden järjestö, joka edustaa

saksalaisia kenkien ja nahkatuotteiden valmistajia. Järjestö ajaa aktiivisesti jäsentensä etuja ja pyrkii edistämään niiden liiketoimintaa poliittisissa instituutioissa ja julkisissa keskusteluissa.

<http://www.hdsl.eu/Home>

HIVOS:

Hivos on kansainvälinen kehitysorganisaatio, jonka päätoimipiste on Alankomaissa ja jolla on toimipisteitä myös ulkomailla. Hivos pyrkii rakentamaan vapaata, reilua ja kestäväää maailmaa yhdessä 26:n kehitysmaissa sijaitsevien paikallisten järjestökentän toimijoiden kanssa. Yksi sen toiminnan kulmakivistä on naisten aseman vahvistaminen.

ILO:n keskeiset työnormit:

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n toiminta ja pyrkimykset rakentuvat neljän päätavoitteen ympärille: järjestäytymisenvapaus ja työntekijöiden kollektiivinen neuvottelu-oikeus, pakkotyön ja pakollisen työn, lapsityövoiman käytön sekä työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä tapahtuvan syrjinnän poistaminen. Nämä neljä perustavoitetta on määritetty tarkemmin kahdeksassa yleissopimuksessa, joita sanotaan myös keskeisiksi työnormeiksi:

- **Pakkotyötä koskeva yleissopimus numero 29 vuodelta 1930**
- **Ammatillista järjestäytymisvapautta ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelua koskeva yleissopimus numero 87 vuodelta 1948**

- **Järjestäytymisoikeutta ja kollektiivista neuvottelu-oikeutta koskeva yleissopimus numero 98 vuodelta 1949**
- **Yhtäläistä palkkaa koskeva yleissopimus numero 100 vuodelta 1951**
- **Pakkotyön poistamista koskeva yleissopimus numero 105 vuodelta 1957**
- **Työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä tapahtuvaa syrjintää koskeva yleissopimus numero 111 vuodelta 1958**
- **Vähimmäisikää koskeva yleissopimus numero 138 vuodelta 1973**
- **Lapsityövoiman pahimpia muotoja koskeva yleissopimus 182 vuodelta 1999**

Keskeisten työnormien lisäksi ILO:lla on myös muita sitovia ja tärkeitä yleissopimuksia, jotka koskevat ihmisoikeuksia työelämässä. Niissä käsitellään mm. seuraavia asioita:

- **Oikeus elämiseen riittävään palkkaan**
- **Pakotetun ylityön kieltö**
- **Työsuojelu**
- **Työsuhteet**

Initiativ for etisk handel (IEH):

IEH on norjalainen eettisen kaupan aloite, joka pyrkii edistämään eettistä kaupan käyntiä ja tarjoaa tietoa aiheesta. Sen tavoite on ihmisoikeuksia, työntekijöiden oikeuksia, kehitystä ja ympäristönormeja edistävä yhteistyö kaupan alalla. Norjalainen IEH on

usean sidosryhmän aloite, jossa on mukana kansalaisjärjestöjä, ammattiliittoja, yrityksiä ja Norjan yritysyhdistys.

<http://etiskhandel.no/English>

L

Leather Working Group (LWG):

Järjestön tavoitteena on kehittää ja ylläpitää parkitsimojen ympäristövaatimusten noudattamisen ja toimintakyvyn arviointikehystä ja edistää kestävä ja ympäristön huomioivaa liiketoimintaa nahkateollisuudessa. LWG pyrkii parantamaan parkitsimojen toimintatapoja yhtenäistämällä toimijoiden ympäristöpolitiikkoja, jakamalla parhaita käytäntöjä ja antamalla ohjeita jatkuvaan parantamiseen.

Liikevaihto:

Yrityksen kirjanpidon mukainen myyntituottojen summa vuodessa.

K

Kiellettyjen aineiden luettelo:

Yrityksen laatima luettelo kemikaaleista tai muista aineista, joiden käyttö on kielletty yrityksen tietyissä tuotteissa. Yritys antaa luettelon toimittajilleen ja/tai alihankkijoilleen.

Käyttöturvallisuustiedote (KTT): Kemikaalien, kemiallisten yhdisteiden ja seosten luettelointijärjestelmä. Käyttöturvallisuustiedote

kuva mm. aineen tai tuotteen turvallisen käytön ja mahdolliset vaarat.

N

Nettotulos:

Tulos verojen jälkeen (myös pelkkä tulos).

S

SA8000:

Kansainvälinen toimittajien sertifiointijärjestelmä, jonka perusti alun perin Social Accountability International (SAI). SAI on usean sidosryhmän välinen organisaatio, joka pyrkii parantamaan työpaikkoja kehittämällä ja ottamalla käyttöön yhteiskuntavastuuta koskevia normeja. SA8000-sertifikaatin saaneet toimittajat ovat valmiita noudattamaan keskeisiä työnormeja ja sallivat noudattamista koskevat auditoinnit. On kuitenkin mainittava, että auditointien suunnittelussa ei ole kuultu kolmatta sektoria eivätkä monet kansalaisjärjestöt pidä SA8000-sertifikaattia takeena reiluista työoloista.

Sweden Textile Water Initiative:

Aloitteen perustivat vuonna 2010 tukholmalainen Stockholm Water House -järjestö ja Ruotsin suurimmat nahka- ja tekstiiliyritykset. Ne halusivat ymmärtää paremmin alan veteen liittyviä ongelmia ja löytää mekanismeja, joilla niitä voisi ratkaista.

T

Tason 1 toimittajat:

Arvioitujen yritysten suorat kauppakumppanit.

Tason 2 toimittajat:

Arvioitujen yritysten suorien kauppakumppanien alihankkijat.

Työehtosopimus (TES):

Yhden tai useamman työnantajan ja ammattiliiton välinen sopimus, joka koskee esimerkiksi palkkoja, etuja, järjestäytymisvapautta sekä työntekijöiden edustajia, työoloja ja muita oikeuksia ja velvollisuuksia. Työehtosopimus voi olla paikallinen ja koskea vain yhtä työnantajaa, tai se voi kattaa kaikki tietyn alan työntekijät alueella tai maassa. Työehtosopimukset ovat tärkeitä tietyn alan tai työnantajan standardien mittareita, joita tarkistetaan välillä TES-neuvotteluissa.

V

Varhaisen jalostusasteen toimittajat:

Parkitsimot ja muut tuotantoyksiköt, jotka jalostavat tai värjäävät raaka-aineita tai osallistuvat muuten tuotantoon ennen tason 1 toimittajia.

VASTUULLISIA KENKIÄ?
IHMISOIKEUDET SUOMALAISTEN
JALKINEYRITYSTEN
TUOTANTOKETJUISSA

CHANGE YOUR SHOES

Change your shoes on kansainvälinen kampanja, joka pyrkii parantamaan sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä oloja parkitsimoissa, tehtaissa, työpajoissa ja kodeissa, joissa nahkakengät valmistetaan. Kampanjalla on 15 kumppanijärjestöä Euroopassa ja kolme Aasiassa.

Change your shoes -hankkeen mukaan kenkäteollisuuden työntekijöillä eri puolilla maailmaa on oikeus elämiseen riittävään palkkaan ja turvallisiin työoloihin ja kuluttajilla on oikeus turvallisiin tuotteisiin, jotka on valmistettu läpinäkyvässä tuotantoketjussa. Suomessa Change your shoes -hanketta toteuttaa Eettisen kaupan puolesta ry.

EETTISEN KAUPAN PUOLESTA RY (EETTI)

Eettisen kaupan puolesta ry (Eetti) on kansalaisjärjestö, joka edistää oikeudenmukaista maailmankauppaa, kestäviä tuotantotapoja ja vastuullista kuluttamista.

Change Your Shoes, Eettisen kaupan puolesta ry
Kesäkuu 2016

Pääkirjoittaja: Outi Moilala

Muokkaajat: Anna Härri ja Anna Ylä-Anttila

Raportille on saatu taloudellista tukea Euroopan unionilta. Asiakirjan sisältö on täysin Eettisen kaupan puolesta ry:n vastuulla, eikä sen voi missään yhteyksissä tulkita edustavan Euroopan unionin kantaa.

JOHDANTO

Suomalaiset ostivat vuonna 2014 noin 18 miljoonaa paria kenkiä, joista suurin osa on tuotu muualta, pääosin Aasiasta. Noin puolet kengistä tulee Kiinasta, ja seuraavaksi eniten tuodaan Vietnamista, Saksasta ja Indonesiasta. Suomessakin valmistetaan edelleen kenkiä noin 2 miljoonaa paria vuodessa. Monissa kenkien ja niiden raaka-aineiden tuotantomaissa ihmisoikeuksien loukkaukset ovat arkipäivää.

Tämän selvityksen tarkoitus on antaa lukijalle kuva neljän kotimaisen jalkineita myyvän yrityksen ihmisoikeusvastuusta, erityisesti yrityksen toimista ihmisoikeusloukkausten estämiseksi niiden tuotantoketjuissa. Yritykset ovat Kesko, Reima, S-ryhmä ja Sievi.

Tämä selvitys on julkaistu yhdessä Change Your Shoes -kampanjan kansainvälisen selvityksen kanssa. Kansainvälisen selvityksen nimi on Vastuullisia kenkiä? Ihmisoikeudet eurooppalaisten jalkineyritysten tuotantoketjuissa.

Arvioimme erityisesti sitä, toteutuuko ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite. Huolellisuusvelvoite toteutuu, kun yritys tunnistaa ja arvioi tuotantoketjussaan olevia ihmisoikeusloukkausten riskejä, asettaa riittäviä toimenpiteitä ehkäistäkseen kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia, lieventää ja korjaa mahdollisia ihmisoikeuksien loukkauksia sekä tiedottaa toimistaan avoimesti. (Katso tietolaatikko huolellisuusvelvoitteesta.)

Annoimme yrityksille arvosanat, jotka ovat vertailukelpoisia kansainvälisen selvityksen kanssa.

Kaikki luokat ovat jaettu kolmeen ryhmään: alempi ryhmä (+), keskiryhmä (++) ja ylempi ryhmä. (+++).

Arvosanat ovat:

★★★★ EDELLÄKÄVIJÄT

Yritykset, jotka pystyvät osoittamaan, että ne ovat huomioineet ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusveloitteen koko niiden tuotantoketjuissa ja jotka mukauttavat liiketoimintaansa jatkuvasti tunnistaakseen sen kielteiset ihmisoikeusvaikutukset ja kunnioittaakseen työntekijöiden oikeuksia. Nämä yritykset suhtautuvat toimintansa ihmisoikeusvaikutuksiin vastuullisesti.

★★★ MATKALLA KOHTI PAREMPAA

Yritykset, jotka pystyvät osoittamaan, että huolellisuusveloitteen mukaiset prosessit ovat osa niiden liiketoimintaa, mutta jotka voisivat tehdä vielä enemmän.

★★ JOITAKIN ASKELIA

Yritykset, jotka tekevät jonkin verran työtä ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusveloitteen noudattamiseksi ja tietävät, mikä se on, mutta eivät juuri esitä todisteita sen kattavasta toimeenpanosta.

★ PERÄSSÄHIIHTÄJÄT

Yritykset, jotka eivät esittäneet juuri mitään todisteita siitä, että ne kunnioittaisivat työntekijöidensä ihmisoikeuksia tai että niillä olisi käytössä ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusveloitteen mukaisia prosesseja.

– EI KERROTTAVAA

Yritykset, jotka eivät vastanneet yhteydenottoomme tai jotka olivat meihin yhteydessä, mutta eivät täyttäneet lomaketta.

Kesko, Reima ja S-ryhmä ovat vastuussaan keskitasoa ja saivat arvosanaksi "joitakin askelia". Suomessa valmistava Sievi pärjasi kansainvälistä keskitasoa paremmin ja sai arvosanaksi "matkalla kohti parempaa".

NÄIN SELVITYS TEHTIIN

Selvitykseen valittiin mukaan neljä yritystä omien jalkinebrändien myynnin suuruuden mukaan. Myyntilukuja kyseltiin yrityksiltä. Mukaan valituille yrityksille lähetettiin kansainvälinen kysymyslomake suomennettuna. Vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa, mutta pyynnöstä aikaa pidennettiin jopa 2,5 kuukauteen. Saimme vastauksen kaikilta mukaan ottamiltamme yrityksiltä.

Yritysten arvioinnit tehtiin vastausten perusteella kansainvälisten ohjeistusten mukaan, ja ne ovat vertailukelpoisia kansainvälisten brändiyritysten arvioihin. Yrityksiltä kysyttiin selventäviä kysymyksiä. Valmis teksti annettiin yrityksille etukäteen kommentoitavaksi. Niiden haluamat korjaukset olivat pieniä, ja suurin osa korjauksista on voitu ottaa huomioon sellaisenaan.

KESKO OYJ

Pisteytys:

★ ★ +++

Joitakin askelia, ylempi ryhmä

Tämän raportin tiedot koskevat vain Keskon omia brändejä, jotka muodostavat K-citymarketissa 27 prosenttia ja Kenkäkeskolla noin puolet myynnistä.

Brändit ovat:

K-citymarket: Impuls, Henry's, Lotta & Lassi ja Prosec

Kenkäkesko: Piano, Andiamo, Tango, Knox ja 4Feet

Yritysfaktat

Pääkonttori	Suomessa, Helsingissä
Liikevaihto (2014)	9 071 miljoonaa euroa
Liikevoitto (2014)	233 miljoonaa euroa
Työntekijöitä	23 794 henkilöä (vuoden 2014 lopussa), joista Kenkäkeskossa 34 ja K-citymarket Oy:ssä työskentelee 3673 (K-citymarketit myyvät muutakin kuin kenkiä).

KAUPPOJA SUOMESSA

K-citymarketteja on Suomessa 81 ja KOOKENKÄ-myyvälöitä 37. Kesko myy kenkiä lisäksi verkkokaupassa. Kesko toimii myös Venäjällä, Norjassa, Ruotsissa, Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Valko-Venäjällä.

JALKINEIDEN TUOTANTOMAAT

- K-citymarket (2016):

Kiina	83 %	15 tavarantoimittajatehdasta,
Intia	16 %	4 tavarantoimittajatehdasta,
Italia	1%	1 tavarantoimittajatehdas,
Albania	<1 %	1 tavarantoimittajatehdas ja Bangladesh
(ruotsalaisen agentin kautta)	0,1 %	1 tavarantoimittajatehdas.
- Kenkäkesko:

Portugali	38 %	11 tavarantoimittajatehdasta,
Kiina	15 %	12 tavarantoimittajatehdasta,
Bangladesh	9 %	2 tavarantoimittajatehdasta,
Italia	6 %	2 tavarantoimittajatehdasta,
Intia	2 %	2 tavarantoimittajatehdasta,

Espanja	2 %	1 tavarantoimittajatehdas,
Romania	2 %	1 tavarantoimittajatehdas,
Slovenia	<1 %	1 tavarantoimittajatehdas.

- Noin 25 % "pääasiassa" Kenkäkeskon omien brändien kengistä tulee eurooppalaisilta hankintayhteistyökumppaneilta, jotka teettävät tuotannon esim. Romaniassa, Tunisiassa ja Ukrainassa.
- Tavarantoimittajatehtaiden lukumäärä: 36 Aasiassa, 18 Euroopassa. Lisäksi tuo Kenkäkeskon 25 %, joka tulee eurooppalaisilta hankintayhteistyökumppaneilta.
- Kesko vastasi nahantuotantoa koskevaan kysymykseen, ettei se tuota nahkaa ja nahanhankinnoista vastaavat jalkineiden valmistajat.
- Jalkineiden myynti muusta myynnistä: alle prosentti.
- Omien brändien jalkineiden myynnin suuruus vuodessa: K-citymarket: 1 050 000 paria, Kenkäkesko 233 648 paria.
- K-citymarketin omien jalkinebrändien myynti 19 miljoonaa euroa, Kenkäkeskon 9,5 miljoonaa euroa.
- Nahkajalkineiden osuus omien merkkien jalkinetuotannosta: K-citymarket: 18 %, Kenkäkesko 90 %. Jalkineet, joissa on nahkaisia osia K-citymarket: 2 %, Kenkäkesko 1 %, loput jalkineista on valmistettu muista materiaaleista.

YRITYSVASTUU IHMISOIKEUSNÄKÖKULMASTA

YRITYKSEN VASTAUKSET

Toimitusketjun rakenne

Keskolla ei ole omia tehtaita. Kesko ei osta kaikkia jalkineitaan suoraan tavarantoimittajatehtailta, vaan K-citymarket hankkii 0,1 prosenttia omien merkkien jalkineista agenttien välityksellä. Lisäksi noin 25% Kenkäkeskon pääasiassa omien brändien kengistä tulee eurooppalaisilta hankintayhteistyökumppaneilta, jotka teettävät tuotannon esim. Romaniassa, Tunisiassa, Ukrainassa.

Suuri osa Keskon tavarantoimittajasuhteista on pitkiä: K-citymarket on työskennellyt yli 5 vuotta 80 % kanssa tavarantoimittajatehtaista, 2–5 vuotta: 15 % tavarantoimittajatehtaista ja alle 2 vuotta: 5 % tavarantoimittajatehtaista. Kenkäkesko yli 5 vuotta: 55 % tavarantoimittajatehtaista, 2–5 vuotta: 35 % tavarantoimittajatehtaista ja alle 2 vuotta: 10% tavarantoimittajatehtaista.

Työ- ja ihmisoikeuksien ohjeistukset (code of conduct)

Keskolla on käytössä yritysten keskinäisen vastuujärjestelmän BSCI:n (Business Social Compliance Initiative) vastuuoheiston lisäksi oma vastuuoheisto, ja käytännössä valvonta tehdään BSCI:n ohjeiston mukaan.

Keskon vastuuoheisto ei vielä ulotu raaka-aineiden valmistajiin, kuten parkitsimoihin, saakka. Kesko kuitenkin kertoo, että se edellyttää tavarantoimittajasopimuksissa, että tavarantoimittajat ja heidän valitsemansa komponenttitoimittajat täyttävät Keskon vastuuoheistuksen ja BSCI:n code of conductin.

Työ- ja ihmisoikeuksien prosessit ja strategiat kaupankäynnissä

Vastuuoheiston toteutuminen tarkastetaan BSCI:n auditoinneilla, Kesko vastaa. Keskolla on lisäksi ollut omaa monitorointitoimintaa Kiinassa, ja sen omat työntekijät auttoivat kiinalaisia tehtaita BSCI-prosessissa. Kesko on aloittamassa vastaavaa toimintaa siihen erikoistuneen yrityksen kanssa.

Kesko on linjannut, että vähintään kaikkien suorien riskimaatavarantoimittajien on oltava sosiaalisen vastuun auditointien piirissä, tai käynnistää prosessi yhteistyön alkaessa. Keskon periaatteena on tehdä yhteistyötä vain sellaisten tavarantoimittajien kanssa, jotka ovat jo sosiaalisen vastuun auditointien piirissä tai käynnistävät prosessin yhteistyön alkaessa”, Keskon vuosiraportissa sanotaan. Kesko on jo pitkään kannustanut tavarantoimittajiaan BSCI:n best practices eli SA8000-standardin tasolle. (Ks. tietolaatikko SA8000 -standardista.)

Kesko on selvityksen painoon mennessä viimeistelemässä ihmisoikeusarviota toimintansa vastuusta neljässä maassa: Kiinassa, Intiassa, Bangladeshissa ja Filippiineillä. Arviointityössä on mukana Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK. ”SASKin kumppanien tekemät tehdastyöntekijöiden haastattelut käsittävät kaksi osakokonaisuutta: kuinka ihmisoikeudet yleisesti toteutuvat tehtaalla ja toisaalta onko Keskon toiminnassa jotakin sellaista, mikä aiheuttaisi ihmisoikeuksien toteutumiselle vääristymiä”, Kesko vastaa. SASKin kumppanit tekevät haastattelut muutamalla Keskon käyttämällä tehtaalla tehtaalla ulkopuolella.

Elämiseen riittävä palkka

Kesko ei ole sitoutunut elämiseen riittävään palkkaan, koska BSCI:n ohjeisto ei takaa sitä, mutta laskee kylläkin ”oikeudenmukaisen korvauksen”. Tehdas pääsee BSCI:n auditointien läpi, jos palkat ovat paikallisten vähimmäispalkkojen mukaiset. Palkkalaskelmat eivät ole julkisia, Kesko vastaa. Kesko ei ole myöskään laskenut, ovatko sen jalkineista maksamat hinnat sillä tasolla, että tavarantoimittaja pystyy maksamaan elämiseen riittävät palkat.

Työsuojele

Kesko ei ole allekirjoittanut Bangladeshin rakennusturvallisuutta koskevaa Accord-sopimusta. (Katso tietolaatikko Accord-sopimus.) Bangladeshin osuus on 9 prosenttia Kenkäkeskon ostoista ja alle 1 prosentti K-citymarketin ostoista.

Business Social Compliance Initiative BSCI

BSCI on yritysten etujärjestö Foreign Trade Associationin (FTA) perustama yrityksille suunnattu vastuullisuusjärjestelmä. Yritykset voivat liittyä BSCI:hin ja sitoutua täten parantamaan tuotantoketjuunsa kuuluvien toimittajien olosuhteita BSCI:n ohjeiston ja kriteerien mukaisesti. BSCI:n keskiössä on tarkastus- eli auditointijärjestelmä, joka keskittyy erityisesti riskimaissa olevien tavarantoimittajien tarkastamiseen. BSCI määrittelee riskimaiksi sellaiset maat, joissa ihmisoikeusloukkausten riski on suuri. Niitä ovat kehitysmaat, kuten Intia, Kiina ja Bangladesh mutta myös jotkut Euroopan maat, kuten Albania, Bulgaria ja Ukraina.

Keskeinen kritiikki BSCI:tä kohtaan liittyy auditointeihin keskittymiseen ja vastuun ulkoistamiseen tavarantoimittajille. Lisäksi:

- BSCI-järjestelmä ei ota ammattiliittoja uskottavalla tavalla mukaan toimintaansa eikä se edistä järjestäytymisoikeuden toteutumista tarpeeksi aktiivisesti.
- BSCI:n sääntöjen mukaan vähintään 2/3 riskimaiden tavarantoimittajista tai 2/3 riskimaiden tuotantovolyymistä arvon tai määrän mukaan laskettuna täytyy olla auditointien piirissä.
- BSCI-järjestelmä suosittelee brändiyrityksiä huomioimaan ostokäytännöissään, kuten hinnoissa, sen, että tehtaalla ei ole ehkä varaa maksaa kunnollisia palkkoja. Nämä ovat BSCI-järjestelmässä kuitenkin vain suosituksia, eikä järjestelmä varsinaisesti tarkasta brändiyritysten toimintaa.
- Työoikeuksien toteutumisen valvonta raaka-aineiden tuotannossa jää BSCI-järjestelmässä usein tavarantoimittajan harteille, jolloin valvonnan uskottavuutta on vaikea todentaa.
- BSCI-järjestelmän ohjeistossa puhutaan "oikeudenmukaisesta korvauksesta". BSCI-järjestelmässä lasketaan kuitenkin "elämiseen riittävä palkka", mutta se ei ole tehtaalle edellytys tarkastuksen läpäisemiseksi. BSCI-järjestelmään kuulumisen ei siis takaa automaattisesti elämiseen riittäviä palkkoja.

BSCI-järjestelmälle ja muille yritysten keskinäisille järjestelmille on olemassa vaihtoehtoja. Niitä ovat niin sanotut multistakeholder, eli useiden sidosryhmien väliset vastuujärjestelmät, kuten Ethical Trading Initiative ja Fair Wear Foundation, joita johtavat yritysten lisäksi myös muut tahot, kuten ammattiliitot ja kansalaisjärjestöt. Ne tarkastavat myös brändiyritysten toimintaa eli ottavat huomioon myös ostokäytäntöjen vaikutuksen, kuten tehtaiden valinnan ja tuotteista maksetut hinnat. Fair Wear Foundation myös edellyttää elämiseen riittävien palkkojen varmistamista.

Kesko edellyttää tavarantoimittajilta Euroopan kemikaalilainsäädännön eli REACH -asetuksen noudattamista, mutta sillä on myös oma, REACH:ia tiukempi lista rajoitettavista kemikaaleista. Kesko kieltää listalla esim. vaarallisen nahan parkitsemisessa käytetyn kromi VI:n käytön kokonaan, mutta ei muita kromin muotoja, kuten kromi III:a. Keskon tuotetutkimusyksikkö teettää tuotteille pistokokeita kemikaalien käytöstä. Kesko toimitti kemikaalilistansa meille.

Kesko on mukana BSCI:n ympäristövastuuseen liittyvässä sisarhankkeessa BEPI:ssä (Business Environmental Performance Initiative).

Järjestäytymis- ja kollektiivinen neuvotteluoikeus

Kesko edistää ay-oikeuksien toteutumista tavarantoimittajatehtaillaan BSCI:n mukaan, se vastaa.

Sovittelu ja korvaukset

Sovittelu ja korvaukset menevät BSCI:n mukaan. Keskon työntekijät voivat ilmoittaa väärinkohtelusta Keskon intranetissä.

Tiedottaminen sosiaalisesta kestävydestä

Kesko julkaisee vuosiraportin ja muita vastuullisuuteen liittyviä dokumentteja, kuten ostajien oppaan, nettisivuillaan. Kesko on julkaissut päivittyvän listan jalkineiden tavarantoimittajatehtaista nettisivuillaan toukokuussa 2015 ja Kesko lähetti tämän selvityksen tekijöille ajantasaiset tavarantoimittajalistat sekä esimerkit jalkineiden hintarakenteista. Hintarakenteet eivät ole yhtiön mukaan kuitenkaan julkista tietoa. Uusin tavarantoimittajalista ei ole verkkosivuilla, mutta se tulee sinne kesäkuussa 2016, Kesko kertoo.

SA8000-standardi

SA8000-standardilla voidaan sertifioida tavarantoimittajia maailmanlaajuisesti. Standardin taustalla on Social Accountability International -järjestö (SAI). Sertifiointi tarkoittaa, että tavarantoimittaja on valmis noudattamaan keskeisimpiä sosiaalisen vastuun standardeja. Standardi edellyttää esimerkiksi elämiseen riittävien palkkojen maksua, joskaan palkat eivät aina ole olleet riittävällä tasolla sertifioiduissa tehtaissa.¹ Järjestöt ja ammattiliitot eivät myöskään ole tyydyttävällä tasolla mukana auditoinneissa tai päättävissä elimissä.

¹ Katso esimerkiksi Finnwatchin raportti Kirjoja Kiinasta – Suomessa toimivien kustantamoiden vastuullisuus

ARVIOMME

On hienoa, että Keskoilla on pitkät liikesuhteet tavarantoimittajiinsa, sillä pitkät tavarantoimittajasuhteet ovat vastuullisuuden rakentamisen ehto. Kesko ei päättänyt yhteistyötä yhdenkään tavarantoimittajan kanssa auditoinneissa ilmenevien puutteiden vuoksi vuonna 2015. Kesko päättää yhteistyön, jos tehdas ei halua tai kykene olemaan yhteistyössä. Liikesuhteiden katkaiseminen tulisikin olla viimeinen keino. Jos tehtaista löydetään epäkohtia, brändiyritysten pitäisi pyrkiä parantamaan ongelmia yhdessä tehtaiden kanssa.

Kesko hankkii osan kengistään agenttien ja hankintayhteistyökumppanien kautta. Tämä saattaa hämärtää vastuuta ja peittää pahimassa tapauksessa alkuperän.

On hyvä, että Kesko haluaa kaikkien riskimaissa toimivien suorien tavarantoimittajiensa olevan BSCI:n tarkastusten piirissä ja kannustaa toimittajia SA8000-standardin käyttöönottoon. Vapaasti ammattiliittoon järjestäytyneet työntekijät olisivat kuitenkin omien työolojensa parhaita valvojia. Kesko edistää järjestäytymistä BSCI:n puitteissa eli turvautuen auditointeihin. Kesko voisi allekirjoittaa kansainvälisen tai kansallisen ammattiliiton kanssa sopimuksen, jolla se päästäisi ammattiliitot valvomaan tehtaita tai se voisi taata sopimuksella yksittäisten tavarantoimittajatehtaiden työntekijöille ay-oikeudet.

On keskeistä, että Kesko tekee ihmisoikeusarviota työnsä vastuullisuudesta yhteistyössä Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen kanssa. Hienoa on myös, että Kesko selvittää, onko sen omassa toiminnassa jotakin, joka estää työoikeuksien toteutumisen tehtailla. Olisi tärkeää, että ihmisoikeusvaikutusten arviointi suuntautuisi koko tuotantoketjuun ja tulisi jatkuvaksi osaksi Keskon toimintaa. Arviointi on keskeinen osa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta. (Katso tietolaatikko huolellisuusvelvoitteesta.)

On hyvä, että Keskoilla on oma EU:n REACH-asetusta tiukempi kemikaalilista, joka muun muassa kieltää kromi VI:n käytön kokonaan nahan parkitsemisessa. Silti kromi III, jota Keskon lista ei rajoita, saattaa muuttua parkitsemisprosessissa kromi VI:ksi.

Raaka-aineiden valmistajien, kuten parkitsimoiden, valvonta jää tavarantoimittajien vastuulle, mistä herää kysymys, kuinka uskottavaa valvonta on. Huolellisuusvelvoite kattaa myös raaka-aineiden

tuotannon eli Keskon tulisi arvioida ihmisoikeusriskejä myös raaka-aineiden tuotannossa sekä asettaa toimenpiteitä näiden riskien minimoimiseksi. Kesko aikookin tulevaisuudessa laajentaa riskienhallintansa koskemaan myös jalkineiden raaka-aineiden tuotantoa. Se kokeilee ensin riskienhallintatyökalua elintarvikkeiden raaka-aineiden tuotannossa. Jäämme odottamaan sen käyttöönottoa.

Ristiriitojen sovittelun ja korvaukset Kesko hoitaa BSCI:n kautta, mikä ei välttämättä ole riittävää. Olisi tärkeää ottaa käyttöön järjestelmä, jonka puitteissa tavarantoimittajien työntekijät tai muut sidosryhmät voisivat turvallisesti ilmoittaa yrityksen normien vastaisesta toiminnasta. Kesko voisi esimerkiksi edistää valituskanavan, kuten puhelinnumeron, käyttöönottoa valmistajien työntekijöille. Valituskanavan kautta työntekijät voivat ohittaa tehtaan johdon, jos heidän oikeuksiaan poljetaan.

Kesko voisi allekirjoittaa Bangladeshin rakennusturvallisuutta edistävän Accord-sopimuksen (katso tietolaatikko Accordista). Sen olisi myös hyvä sitoutua elämiseen riittävään palkkaan ja tarkastella aina ostokäytäntöjensä ja maksamiensa hintojen vaikutusta elämiseen riittävien palkkojen maksamiseen. BSCI-järjestelmään kuuluminen ei takaa automaattisesti elämiseen riittäviä palkkoja.

Suosittellemme Keskolle liittymistä johonkin useiden sidosryhmien välisistä vastuujärjestelmistä (multistakeholder), kuten Ethical Trading Initiativeen tai Fair Wear Foundationiin.

Keskon vastaukset vaikuttavat avoimilta ja luotettavilta ja tavarantoimittajalistan julkaiseminen on askel oikeaan suuntaan. Vieläkin avoimemmin voisi toimia: Kesko voisi julkaista myös jalkineissa käytettävien raaka-aineiden tavarantoimittajat ja alkuperän. Kesko aikoo julkaista tämän selvityksen kanssa samoihin aikoihin tuloksia ihmisoikeusvaikutusten arvioinnista ammattiliittojen kanssa, mikä on hienoa.

Huolellisuusvelvoite

YK hyväksyi vuonna 2011 yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet. Periaatteiden mukaan jokaisen yrityksen on koostaan tai sijainnistaan riippumatta kunnioitettava ihmisoikeuksia tuotantoketjun kaikissa vaiheissa. Lisäksi jokaisen yrityksen tulisi noudattaa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta.

Huolellisuusvelvoite pitää sisällään ihmisoikeusriskien identifiointin, eli ihmisoikeusvaikutusten kartoituksen, ihmisoikeusloukkausten ehkäisemisen, mahdollisten loukkausten vaikutusten lieventämisen ja korjaamisen sekä näistä raportoimisen. Ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen noudattaminen ei voi olla ostettujen auditointien varassa, vaan sen tulee olla osa koko yrityksen liiketoimintaa ja sitä tulisi toteuttaa koko yrityksessä kaikilla keskeisillä osastoilla, mutta erityisesti osto-osastolla. Huolellisuusvelvoitteen noudattaminen on jatkuvaa ja läpinäkyvää toimintaa. Sen on lähdettävä asianosaisten (eli työntekijöiden) tarpeista ja pitää sisällään keskustelua niiden toimijoiden kanssa, joihin riski vaikuttaa (työntekijät, ammattiliitot, kansalaisjärjestöt). Huolellisuusvelvoitteen noudattamiseksi tehdyn työn tulokset on julkistettava.

Globaalissa tuotannossa ihmisoikeuksien loukkauksia usein tapahtuu, joten loukkausten vaikutusten lieventäminen ja korjaaminen on tärkeä osa velvoitetta. Valitusmekanismit, joiden kautta tuotantoketjun työntekijät voivat ilmoittaa epäkohdista, ovat tärkeä elementti loukkausten ehkäisyssä sekä vaikutusten lieventämisessä. Yksityiskohtaisempia tietoja siitä, mitä huolellisuusvelvoite pitää sisällään ja mitkä ovat yritysten velvoollisuudet sen puitteissa voi lukea Kansainvälisen Clean Clothes -kampanjan kannanotosta: www.cleanclothes.org/resources/publications/position-paper-on-human-rights-due-diligence/view

REIMA OYJ

Pisteytys:

Joitakin askelia, alempi ryhmä

Tämän raportin tiedot koskevat Reiman omia brändejä, jotka muodostavat 100 prosenttia myynnistä.

Brändit:

Lassie, Reima

Yritysfaktat

Pääkonttori	Suomessa, Vantaalla
Liikevaihto (2015)	74,5 miljoonaa euroa
Liikevoittoa	ei kerrottu
Työntekijöitä	220 henkilöä

Kauppoja Suomessa

7 omaa, lisäksi parikymmentä jälleenmyyjää myy jalkineita. Osalla jälleenmyyjistä on useita myymälöitä.

- Jalkineiden tuotantomaat:
Kiina..... 91 %,
Italia..... 9 %
- Nahan alkuperämaa on Kiina
- Jalkineiden myynti muusta myynnistä: 5–6 prosenttia.
- Jalkineiden myynnin suuruus vuodessa 270 000 paria (2015), 430 000 paria (2016).
- Nahkajalkineiden osuus omien merkkien jalkinetuotannosta: 26 %, nahkaisia osia 41 %:ssa jalkineista.

YRITYSVASTUU IHMISOIKEUSNÄKÖKULMASTA

YRITYKSEN VASTAUKSET

Toimitusketjun rakenne

Reima on aiemmin käyttänyt ostoagenttia, mutta etsii nykyisin sopimusvalmistajat itse. Reimalla ei ole omia tehtaita. Reimalla on pitkät suhteet jalkineiden tavarantoimittajiin: 90 prosenttia tavarantoimittajasuhteista on yli viiden vuoden pituisia, ja loput 2–5 vuotta.

Työ- ja ihmisoikeuksien ohjeistukset (code of conduct)

Reima on BSCI:n jäsen ja sillä on myös oma vastuuoheisto, joka ei ole julkinen, mutta Reima lähetti sen meille.

Työ- ja ihmisoikeuksien prosessit ja strategiat kaupankäynnissä

BSCI-tarkastusten lisäksi Reiman omat laadunvalvojat vierailevat tehtailla säännöllisesti. Reima ei kertonut kuinka suuri osuus sen tavarantoimittajatehtaista on BSCI-auditointien piirissä, se vain totesi, että määrä on BSCI:n edellyttämällä tasolla.

Elämiseen riittävä palkka

”Reima nojaa palkan riittävyyden arvioinnissa BSCI-järjestelmään, jossa tarkastellaan laissa määritellyn minimipalkkavaatimuksen lisäksi myös elämiseen riittävän palkan tasoa”, Reima kertoo, ja lisää, että sille ”ei riitä, jos maksetaan esim. vain minimipalkkoja, vaan palkkojen on oltava auditoiden laskeman elämiseen riittävän tason mukaisia”. Lisäksi yritys sanoo, että ”emme ole törmänneet käyttämiemme sopimusvalmistajien auditoinneissa (jäsenenä BSCI:ssä v:sta 2010) siihen, että työntekijöille olisi maksettu palkkoja, jotka olisivat BSCI-auditoiden tekemän arvion mukaan elämiseen riittämättömiä”.

Työsuojelu

Reima on allekirjoittanut Bangladeshin rakennusturvallisuutta edistävän Accord-sopimuksen, vaikka sillä ei ole enää mitään valmistusta Bangladeshissa. (Katso tietolaatikko Accordista.)

Sopimusvalmistajat hankkivat nahan ja Reima vastasi vastuuoheistojensa (oma ja BSCI:n) koskevan lähinnä ensimmäisen tason (tier 1) tavarantoimittajia, joten Reiman kontrolli ei ulotu nahan valmistajiin.

”Reiman jalkineissa ei käytetä lainkaan kromilla parkittua nahkaa”, se kertoo. ”Olemme siirtyneet vaihtoehtoisiin materiaaleihin”. Reima valvoo kemikaalien käyttöä lopputuotteissa REACH-listan mukaisesti. ”Vaadimme materiaalien kemikaalitestitulokset valmistajilta etukäteen ja lisäksi valvomme tuotteiden kemikaalipitoisuuksia itse”, Reiman vastauksessa kerrotaan.

”Suunnittelun ja tuotekehityksen tavoitteena on ympäristönäkökohtien huomioon ottami-

nen ja tuotteiden ympäristövaikutusten jatkuva parantaminen. Esimerkiksi PVC:n käytöstä olemme täysin luopuneet jo vuosia sitten, samoin kuin hopean ja muiden biosidien käytöstä. Ympäristöön bioakkumuloituvista ja siten haitallisista fluorihiihiyhdisteistä olemme osittain jo luopuneet ja talven 2017 vaatteemme tulevat olemaan täysin fluorihiihivapaita. Jalkineissa ei ole käytetty eikä käytetä minkäänlaisia hylkivyyssiimeistyskäsineitä.”

Järjestäytymis- ja kollektiivinen neuvotteluoikeus

Reima vastaa: ”Olemme globaalissa mittakaavassa hyvin pieni toimija, joten vaikutusmahdollisuutemme jonkin maan sisäpolitiikkaan ja esimerkiksi työehtosopimusneuvotteluihin ovat rajalliset.”

Reima ei ole koskaan joutunut tilanteeseen, jossa se olisi lopettanut liikesuhdetta tai jättänyt valitsematta tavarantoimittajaa tai alihankkijaa ay-oikeuksien toteutumattomuuden vuoksi. Tavarantoimittajien on sitouduttava BSCI-järjestelmän vaatimuksiin tältäkin osin, Reima vastaa.

Sovittelu ja korvaukset

Ei tietoa.

Tiedottaminen sosiaalisesta kestävydestä

Reima ei julkaise BSCI-auditointien tuloksia. Se on aloittanut yleisesti käytössä olevan raportointityökalun Global Reporting Initiativen eli GRI:n ohjeiston mukaisten vuosiraporttien teon vasta kesäkuussa 2015, eikä tuon vuoden raportti ollut vielä valmis tämän selvityksen mennessä painoon.

Reima ei ole julkistanut tavarantoimittajiaan eikä lähettänyt niitä koskevia listoja meille. Reima kuitenkin lähetti meille laskelman jalkineen hinnan muodostumisesta, muttei halua sitä julkisuuteen.

Auditointien haasteet

Kolmannen osapuolen tekemä työolojen valvonta, eli auditoinnit, ovat tärkeä osa vastuullisuustyötä. Ihmis- ja työoikeusloukkauksia on kuitenkin toistuvasti löydetty auditoiduista tehtaista.¹ Kokemusten perusteella on selvää, että kaupalliset auditoinnit eivät kerro tarpeeksi tehtaisten todellisista oloista. Auditointien voidaan sanoa olevan kriisissä, koska niillä on saatu vain vähän parannuksia tehtaisten työoloihin, tyypillisesti esimerkiksi paloturvallisuus on parantunut

hieman, mutta palkat eivät. Auditointien on raportoitu jättäneen huomiotta vakaviakin ongelmia. Auditoinnit eivät usein pysty muuttamaan tai havaitsemaan huonoja työoloja aiheuttavia rakenteellisia epäkohtia, kuten brändiyrityksen maksamia liian alhaisia hintoja tai järjestäytymisoikeuden loukkauksia. Työ- ja palkkalistat saattavat olla väärennettyjä, ja työntekijöiden haastatteluja työolojen selville saamiseksi saatetaan tehdä liian pikaisesti.

¹ Katso esimerkiksi Finnwatchin raportti Kaalimaan vartijat – Näkökulmia työelämän oikeuksia tarkastelevien sertifiointi- ja auditointijärjestelmien laatuun.

ARVIOMME

Reiman pitkät tavarantoimittajasuhteet ovat hyvä asia. Reima ei vastannut tarkasti kysymykseen milloin liikesuhde vastuuhjeistoa rikkovan yrityksen kanssa katkaistaan sitä erikseen kysyttäessä. Se vain totesi BSCI:n mallin mukaisesti, että se pyrkii parantamaan epäkohtia yhdessä tavarantoimittajan kanssa ja tavarantoimittajan täytyisi läpäistä uudelleenauditointi. On hyvä, että Reima käy itse tehtailla.

Reima luottaa työelämän oikeuksissa BSCI-järjestelmään. Reima tekee vain vähän BSCI-järjestelmän perustason lisäksi, ja sen BSCI-järjestelmän lisänä tekemä vastuutoiminta keskittyy rajoittamaan kemikaalien käyttöä.

On hyvä, että Reima on kieltänyt kromin käytön ja rajoittaa kemikaalien käyttöä suunnittelemalla materiaaleiksi muuta kuin nahkaa. Lisäksi se testauttaa tuotantoa ja lopputuotteita.

Olisi tärkeää, että koko tuotantoketjuun suuntautuva ihmisoikeusvaikutusten arviointi tulisi jatkuvaksi osaksi Reiman toimintaa. Arviointi on keskeinen osa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta. (Katso tietolaatikko huolellisuusvelvoitteesta.) Reiman vastuullisuusyö ei kunnolla ulotu raaka-aineisiin saakka, mutta se kontrolloi kuitenkin kemikaalien käyttöä. Huolellisuusvelvoite kattaa myös raaka-aineiden tuotannon, eli Reiman tulisi tehdä myös raaka-aineiden tuotantoa koskevaa ihmisoikeusriskien arviointia sekä asettaa toimenpiteitä näiden riskien minimoimiseksi.

BSCI:ssä ei edellytetä elämiseen riittävien palkkojen maksua, vaan tehtaat pääsevät läpi tarkastuksista, vaikka ne maksaisivat lain mukaista vähimmäispalkkaa (katso lisää BSCI-tietolaatikosta). Auditoinneissa kuitenkin arvioidaan ”elämiseen riittävän palkan” taso.

Reima sanoo, että se ottaa huomioon BSCI-auditoinneissa lasketta- van ”elämiseen riittävän palkan” arvioidessaan auditointiraporttien pohjalta palkkojen riittävyyttä. Reima lisää, että se kokee näin pystyvänsä BSCI-auditointien avulla hyvin arvioimaan sopimushankki- jan maksamien palkkojen riittävyyden elämiseen (living wage).

Kysymme Reimalta palkkojen suuruutta, mutta se luokittelee ne liikesalaisuudeksi, emmekä saaneet lukuja. BSCI-auditoinneissa auditointi laskee arvion elämiseen riittävästä palkasta itse, ja koska

nämä luvut eivät ole julkisia, niin emme voi arvioida maksavatko Reiman käyttämät tavarantoimittajat elämiseen riittäviä palkkoja.

Reima voisi vielä sitoutua julkisesti elämiseen riittävään palkkaan, ja tarkastella, etteivät sen omat ostokäytännöt aseta tehtaita hankalaan tilanteeseen. Reima voisi myös näyttää pyynnöstä tehtaiden maksamien palkkojen suuruudet, jotta sen käyttämien tavarantoimittajien palkkojen riittävyttä voitaisiin arvioida.

Reima edistää työntekijöiden järjestäytymistä BSCI:n puitteissa eli jättää sen auditointien varaan. Vapaasti ammattiliittoon järjestäytyneet työntekijät olisivat työolojen parhaita valvojia. Reiman olisi hyvä olla aktiivisempi ay-oikeuksien edistämisessä. Se voisi taata tavarantoimittajiensa ja alihankkijoidensa työntekijöille oikeuden kuulua ammattiliittoon solmimalla sitä koskevat sopimukset tehtaiden kanssa. Se voisi myös solmia sopimuksen kansainvälisen tai kansallisen ammattiliiton kanssa ja päästää sillä ammattiliitot valvomaan tehtaiden työoloja.

Myös ristiriitojen sovittelu ja mahdolliset korvaukset Reima käsittelee BSCI:n puitteissa. Olisi tärkeää ottaa käyttöön järjestelmä, jonka puitteissa tavarantoimittajien työntekijät tai muut sidosryhmät voisivat turvallisesti ilmoittaa yrityksen normien vastaisesta toiminnasta. Reima voisi esimerkiksi edistää valituskanavan, kuten puhelinnumeron, käyttöönottoa valmistajien työntekijöille. Valituskanavan kautta työntekijät voivat ohittaa tehtaan johdon, jos heidän oikeuksiaan poljetaan.

Suosittellemme Reimalle liittymistä useiden sidosryhmien väliseen vastuujärjestelmään (multistakeholder), kuten Ethical Trading Initiativeen tai Fair Wear Foundationiin.

Vastaukset olivat melko suppeita, mutta antoivat tarpeeksi hyvän kuvan yrityksen vastuullisuustyöstä. Reiman tulisi parantaa tuotantoketjun avoimuutta. Reima voisi julkaista listan tavarantoimittajistaan ja alihankkijoistaan, mukaan lukien raaka-aineidensa alkuperän sekä käsittelypaikat.

S-RYHMÄ

Pisteytys:

★ ★ ++

Joitakin askelia, keskiryhmä

Tämän raportin tiedot koskevat vain S-ryhmän omia brändejä, jotka muodostavat noin 8 prosenttia jalkineostoista.

Brändit ovat:

House, Ciraf, Kino

Yritysfaktat:

Pääkonttori	Suomessa, Helsingissä
Myynti (2014)	11 182 miljoonaa euroa
Tulos (2014)	274 miljoonaa euroa
Työntekijöitä	42 000 henkilöä kaikissa toimintamaissa yhteensä. Yhteensä 1600 toimipaikkaa Suomessa, Baltiassa ja Venäjällä.

- Jalkineiden tuotantomaat:
Kiina: ..... 85 %,
Intia: ..... 13 %,
Vietnam: ..... 2 %
- Jalkineiden tavarantoimittajatehtaiden lukumäärä: 82.
- Nahan alkuperämaat: Brasilia ja Intia
- Jalkineiden myynti muusta myynnistä:
alle prosentti, S-ryhmä ei antanut tarkempia lukuja.
S-ryhmä ei ilmoittanut paljonko omien brändien jalkineiden myynnin suuruus vuodessa on pareina.
- Nahkajalkineiden osuus omien merkkien jalkinetuotannosta: 5 prosenttia.

YRITYSVASTUU IHMISOIKEUSNÄKÖKULMASTA

YRITYKSEN VASTAUKSET

Toimitusketjun rakenne

S-ryhmällä ei ole omia tehtaita. S-ryhmä hankkii suoraan valmistajilta ja käyttää myös maahantuojia ja agentteja. S-ryhmä ei eritellyt vastauksessaan näiden osuutta, vaikka sitä kysyttiin. S-ryhmä ei tilastoi liikesuhteiden pituutta, mutta sanoo pyrkivänsä pitkiin tavarantoimittajasuhteisiin.

Työ- ja ihmisoikeuksien ohjeistukset (code of conduct)

S-ryhmä vastasi, että sen vastuullisuus koskee BSCI:n kautta koko alihankintaketjua raaka-aineiden tuottajat, kuten parkitsimot, mukaan lukien, mutta raaka-aineiden tuottajien valvonta jää S-ryhmän tavarantoimittajien vastuulle, kuten BSCI-järjestelmässä yleensäkin. "Moni vierailee itse säännöllisesti tuotantolaitoksilla tai teettää kolmannen osapuolen auditointeja", S-ryhmä toteaa vastauksessaan.

Työ- ja ihmisoikeuksien prosessit ja strategiat kaupankäynnissä

S-ryhmä kertoi aiemmin, että sen tavoitteena on, että 90 prosenttia sen käyttämistä tavarantoimittajista on BSCI-järjestelmän piirissä tai auditoitu muulla vastaavalla järjestelmällä. BSCI:n ja muiden vastaavien järjestelmien lisäksi S-ryhmän yhteistyökumppani tarkastaa kaikki jalkineita toimittavat tehtaat. S-ryhmällä on käytössään myös Sedex-tietokanta, jossa olevilla tehtaiden vastuullisuutta käsittelevillä tiedoilla se pyrkii vähentämään päällekkäisiä tarkastuksia ja lisäämään tietoa sosiaalisen vastuun kysymyksistä. Lisäksi S-ryhmän oma henkilökunta vierailee tehtailla ja S-ryhmä tekee säännöllisiä vastuuserelvityksiä tavarantoimittajatehtaiden työoloista. "Koko toimitusketjua koskevat vastuullisuusvaatimukset on määritelty hankintasopimuksiin, ja niitä valvotaan BSCI- tai muilla vastaavilla riippumattomilla tarkastuksilla", S-ryhmän tiedotteessa sanotaan.

S-ryhmällä on sisäinen valitusmekanismi, jonka avulla sen omat työntekijät voivat valittaa, jos heidän työelämän oikeuksiaan on loukattu. Tämä rajoittuu kuitenkin S-ryhmän omiin työntekijöihin, eikä koske tehtaita. Valmistajien työntekijöiden valitusmekanismi on BSCI-järjestelmän vaatimuksissa, S-ryhmä vastaa.

Elämiseen riittävä palkka

S-ryhmä edistää elämiseen riittävää palkkaa BSCI:n mukaan, se vastaa. BSCI-auditoinneissa arvioidaan aina elämisen riittävä palkkataso, se jatkaa. Vastauksessaan S-ryhmä toteaa myös, että "hankintahinta on aina neuvotteluasia, jossa tavarantoimittaja määrittelee millä hinnalla tuotteen tuotanto on sille kannattavaa. Auditoinnissa tarkastamme, että työntekijälle maksettava korvaus on asianmukainen." BSCI-auditoinneissa ehtona on kuitenkin lain määräämä vähimmäispalkka.

S-ryhmä on antanut tukensa Bangladeshin minimipalkkojen nostolle, joka tapahtui vuonna 2013.

Työsuojelu

S-ryhmälle ei tule jalkineita Bangladeshista, niinpä se ei ole allekirjoittanut Accord-sopimusta, S-ryhmä vastaa, mutta sille tulee maasta kuitenkin muita tuotteita kuin jalkineita. ”Yhteistyökumppanimme Aasiassa tekee bangladeshilaisille tehtaille palo- ja rakennusturvallisuustarkastuksia, sekä neuvoo ja opastaa tarvittavien korjauksien tekemisessä”, S-ryhmän vastauksessa todetaan.

Tuo yhteistyökumppani on allekirjoittanut Accord-sopimuksen. Huhtikuussa 2014 S-ryhmä vielä harkitsi Accord-sopimukseen liittymistä. (Katso tietolaatikko Accordista.)

Noin 70 prosentissa S-ryhmän myymien jalkineiden tuotannossa on käytetty kromiparkitsemista. Myös kasviperäisiä aineita käytetään. S-ryhmä saa tavarantoimittajilta testiraportit pitoisuuksista ja testaa itse lopputuotteet, jotta ne eivät sisältäisi kromi VI -yhdisteit. S-ryhmä pitää sitä ongelmallisimpana kemikaalina jalkineiden tuotannossa ja edellyttää BSCI:n mukaan asianmukaisten suojavälineiden käyttöä sen käsittelyssä. S-ryhmä sanoo noudattavansa REACH:in mukaisia rajoituksia. Parkitsemisesta ei ole tällä hetkellä omaa linjausta, S-ryhmä toteaa.

Ympäristömääräysten noudattamisen osalta S-ryhmä luottaa BSCI-järjestelmään ja S-ryhmä on mukana BSCI:n ympäristövastuuseen liittyvässä sisarhankkeessa BEPI:ssä (Business Environmental Performance Initiative).

Järjestäytymis- ja kollektiivinen neuvotteluoikeus

S-ryhmä vastasi, että ay-oikeuksien toteutumisessa ryhmä nojaa BSCI-järjestelmään. Se kannustaa tavarantoimittajiaan osallistumaan BSCI:n koulutuksiin. S-ryhmä ei ole koskaan ollut tilanteessa, jossa se olisi jättänyt valitsematta tai lopettanut liikesuhteet tavarantoimittajaan ay-oikeuksien toteutumattomuuden vuoksi.

Sovittelu ja korvaukset

Ristiriitojen sovittelu ja mahdolliset korvaukset S-ryhmä käsittelee BSCI:n puitteissa.

Tiedottaminen sosiaalisesta kestävydestä

S-ryhmä julkaisee vuosittain vastuuraportin sekä BSCI-auditointien tuloksia. Auditointitulosten mukaan palkka ja työajat ovat eniten tarkastuksissa kiinni jääneitä asioita ja ne olivat sitä vielä uudelleenauditointien jälkeenkin. S-ryhmä ei ole julkaissut jalkineiden tavarantoimittajalistaa, mutta vaatteiden kylläkin.

Accord-sopimus

Bangladeshin palo- ja rakennusturvallisuus sopimus Accord (The Accord on Fire and Building Safety) on Rana Plaza-rakennuksen sortumisen jälkeen luotu uraauurtava laillisesti sitova sopimus, jonka nojalla tarkastetaan ja korjataan Bangladeshin vaatetehtaita turvallisemmiksi. Sopimuksen osapuolia ovat ammattiliitot ja brändit tai jälleenmyyjät. Sopimus on ainutlaatuinen, sillä se on laillisesti sitova ja brändiyrietykset osallistuvat rakennusten turvallisuuden tarkastamisessa ja turvallisemmiksi remontoimisessa syntyviin kustannuksiin. Sopimus on ainut laatuun myös läpinäkyvydessä; tulokset ja tarkastetut tehtaat julkistetaan.

ARVIOMME

S-ryhmän olisi tärkeää tarkastella liikesuhteiden pituutta tilastomallilla ja seuraamalla sitä. Pitkät tavarantoimittajasuhteet olisivat hyvä asia, koska vastuun rakentamisessa tarvitaan myös brändiyri-tysten osallistumista ja pitkäjänteisyys luo sille edellytyksiä. S-ryhmä hankkii osan kengistään agenttien kautta. Määriä ei eritelty vastauksessa. Välikäsien käyttö saattaa hämärtää vastuuta ja peittää pahimmassa tapauksessa alkuperän.

Jos tehtailla havaittaisiin vakavia väärinkäytöksiä, S-ryhmä pyrkisi keskusteluilla tehtaan kanssa vaikuttamaan tehtaaseen väärinkäytösten lopettamiseksi ja käyttäisi myös vaikutusvaltaansa verkostojensa, kuten BSCI:n kautta. ”Emme katkaise yhteistyötä kerralla yksittäisen puutteen tultua ilmi, mutta mikäli kehitystä ei tapahdu, tarvittaessa katkaisemme ostot tehtaalta ja jatkamme yhteistyötä vasta kun asiat on laitettu kuntoon”, S-ryhmä toteaa vastauksessaan. Liikesuhteiden katkaiseminen tulisikin olla viimeinen keino. Jos tehtaista löydetään epäkohtia, brändiyri-tysten pitäisi pyrkiä parantamaan ongelmia yhdessä tehtaiden kanssa.

S-ryhmä edistää vastuullisuuttaan myös muiden välineiden kuin BSCI:n avulla, esimerkiksi teettämällä tarkastuksia Bangladeshin rakennusturvallisuudesta yhteistyökumppanillaan, mikä on hyvä asia. S-ryhmä voisi kuitenkin myös allekirjoittaa Bangladeshin rakennusturvallisuutta edistävän Accord-sopimuksen.

On hyvä, että S-ryhmä teettää kolmannen osapuolen suorittamia sekä omia tarkastuksia tehtailla ja käyttää siinä myös yhteistyökumppania BSCI-tarkastusten lisäksi. Sillä on muitakin aloitteita vastuun edistämiseksi tuotantoketjuissa, kuten Sedex-tietokannan käyttö.

S-ryhmän raaka-aineiden valmistajien, kuten parkitsimoiden, valvonta jää BSCI-järjestelmän mukaisesti tavarantoimittajien vastuulle, jolloin valvonnan uskottavuutta on vaikea todentaa. Olisi tärkeää, että koko tuotantoketjuun suuntautuva ihmisoikeusvaikutusten arviointi tulisi jatkuvaksi osaksi S-ryhmän toimintaa. Arviointi on keskeinen osa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusveloitetta. (Katso tietolaatikko huolellisuusveloitteesta.) Huolellisuusveloitte kattaa myös raaka-aineiden tuotannon, eli S-ryhmän tulisi tehdä

myös raaka-aineiden tuotantoa koskevaa ihmisoikeusriskien arviointia sekä minimoida nämä riskit mieluiten yhteistyössä ammattiliittojen kanssa.

S-ryhmä voisi kiinnittää enemmän huomiota omien ostokäytäntöjensä vaikutukseen vastuullisuudessa muun muassa elämiseen riittävien palkkojen maksamiseksi sekä sitoutua julkisesti elämiseen riittävään palkkaan. BSCI-järjestelmään kuulumisen ei takaa automaattisesti elämiseen riittäviä palkkoja.

Myös ristiriitojen sovittelu ja mahdolliset korvaukset S-ryhmä käsittelee BSCI:n puitteissa. Olisi tärkeää ottaa käyttöön järjestelmä, jonka puitteissa tavarantoimittajien työntekijät tai muut sidosryhmät voisivat turvallisesti ilmoittaa yrityksen normien vastaisesta toiminnasta. S-ryhmä voisi esimerkiksi edistää valituskanavan, kuten puhelinnumeron, käyttöönottoa valmistajien työntekijöille. Valituskanavan kautta työntekijät voivat ohittaa tehtaan johdon, jos heidän oikeuksiaan poljetaan.

Vapaasti ammattiliittoon järjestäytyneet työntekijät olisivat työolojen parhaita valvoja. S-ryhmän olisi hyvä olla aktiivisempi ay-oikeuksien edistämässä. S-ryhmä voisi allekirjoittaa kansallisen tai kansainvälisen ammattiliiton kanssa sopimuksen, jolla se päästäisi ammattiliitot valvomaan tehtaita tai se voisi taata sopimuksilla yksittäisten tavarantoimittajatehtaiden työntekijöille ay-oikeudet.

Suosittellemme S-ryhmälle liittymistä useiden sidosryhmien väliseen vastuujärjestelmään, kuten Ethical Trading Initiativeen tai Fair Wear Foundationiin.

S-ryhmä vaikuttaa vastauksissaan avoimelta, joskin se olisi voinut olla joissakin kohdissa tarkempi. Vastauksista saa kuitenkin riittävän kuvan sen tekemästä vastuutyöstä. Tavarantoimittajalistan sekä raaka-aineiden tavarantoimittajien ja alkuperän päivittyvän listan julkaiseminen olisi askel avoimempaan suuntaan. S-ryhmä on julkaissut vaatteiden tavarantoimittajalistan, muttei jalkineiden tavarantoimittajia.

SIEVI

Pisteytys:

★ ★ ★ +++

Matkalla kohti parempaa, ylempi ryhmä

Tämän raportin tiedot koskevat Sievin omaa brändiä, joka muodostaa 100 prosenttia myynnistä.

Brändit ovat:

Sievi

Yritysfaktat:

Pääkonttori **Suomessa, Sievissä.**
 Liikevaihto **(2014): 56 miljoonaa euroa.**
 Liikevoitto **(2014): 9,6 miljoonaa euroa.**
 Työntekijöitä tehtailla: **374 henkilöä.**

- Jalkineiden tuotantomaat: Sievi valmistaa kaikki jalkineensa Suomessa omilla tehtaillaan Sievissä sekä Oulaisissa.
- Jalkineiden osuus myynnistä: 95 prosenttia. Sievi valmistaa vapaa-ajan sekä työ- ja turvajalkineita.
- Omien brändien jalkineiden myynnin suuruus vuodessa: noin 900 000 paria vuonna 2014.
- Sievi omistaa myös nahkatehtaan Lapualla ja yrityksen käyttämistä raaka-aineista 10 prosenttia on sen omaa tuotantoa.
- Tuodun nahan alkuperämaat:

Italia	68 %
Saksa	22 %
Hollanti	4 %
Puola	3 %
Liettua	2 %
Brasilia	1 %

 (osuudet käytetyn pinta-alamäärän mukaan).
- Sievi vastasi nahantuotantoa koskevaan kysymykseen, ettei se myy ollenkaan täysin nahkaisia jalkineita (sellaisia, joissa sekä vuorit että päällisosa olisivat nahkaa). Sen sijaan jalkineita, joissa on nahkaisia osia, se sanoo myyvänsä 89 prosenttia ja muista materiaaleita valmistettuja jalkineita loput 11 prosenttia.

YRITYSVASTUU IHMISOIKEUSNÄKÖKULMASTA

YRITYKSEN VASTAUKSET

Toimitusketjun rakenne

Sievi valmistaa kaikki jalkineensa omilla tehtaillaan Suomessa. Kaikilla sen jalkineilla on Avainlippumerkki, jonka käyttöä valvoo Suomalaisen Työn Liitto.

Yrityksen käyttämistä raaka-aineista 10 prosenttia on omaa tuotantoa, 80 prosenttia tulee tavarantoimittajilta, joista nahan tuottajat ovat EU-maista ja vain prosentti kehitysmaista eli Brasiliasta. Sievi hankkii loput eli 10 prosenttia raaka-aineistaan agenttien kautta.

Työ- ja ihmisoikeuksien ohjeistukset (code of conduct)

Sievi ei ole jäsenenä missään yritysvastuun verkostossa. Sillä on oma vastuuoheisto, joka koskee koko tuotantoketjua raaka-aineiden tavarantoimittajat mukaan lukien, mutta ohjeisto ei kata varsinaisesti alihankinnan työoikeuksia. Sievi käyttää lyhyttä lausetta raaka-aineiden ostosopimuksissaan: "Ostaja edellyttää myyjän noudattavan REACH-asetusta ja ILO:n yleissopimuksia ja Sievin eettisiä ohjeita", Sievi sanoo. Lisäksi "Sievin Jalkine Oy valvoo Eettisten ohjeiden noudattamista vierailemalla säännöllisesti tavarantoimittajillaan", yritys jatkaa. Sievi teettää myös ulkopuolisia auditointeja auditointiyrityksillä. Yrityksen mukaan auditointiraportit eivät ole julkisia, koska niissä käsitellään liikesalaisuuden piiriin luokiteltuja asioita.

Työ- ja ihmisoikeuksien prosessit ja strategiat kaupankäynnissä

"Sievin strategiana on käyttää mahdollisimman paljon paikallisia (eurooppalaisia) raaka-aineita", yritys vastaa. "EU:ssa lainsäädännöllä on haluttu varmistua työntekijöiden oikeuksista."

Sievin raaka-aineiden ja komponenttien tavarantoimittajasuhteet ovat pitkiä: 80 prosenttia on ollut tavarantoimittajina yli viisi vuotta, 15 prosenttia 2–5 vuotta ja alle kaksi vuotta vain 5 prosenttia tavarantoimittajista.

Elämiseen riittävä palkka

Kotimaassa valmistaminen on Suomen työehtosopimusten piirissä, joten Sievi maksaa Suomen lain ja työehtosopimusten mukaisia palkkoja tuotantonsa työntekijöille.

Raaka-aineiden tuottajien osalta se edellyttää ohjeistossaan paikallisen lain mukaista vähimmäispalkkaa. "Raaka-aineet ja komponentit hankitaan pääsääntöisesti Euroopasta siten, että Eettisten ohjeiden noudattaminen voidaan varmistaa", Sievi vastaa.

Työsuojelu

Sievi pienentää työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyviä riskejä toimimalla Suomen lakien mukaan. Sievi vastasi, että kromilla parkitsemiselle ei ole tarpeeksi hyviä vaihtoehtoja, siksi

kaikki sen käyttämä nahka on parkittu kromilla. Osassa sen jalkineista käytetään kuitenkin nahan sijaan vaihtoehtoisia materiaaleja, kuten mikrokuitua. Sievin käyttämät nahat parkitaan 99-prosenttisesti Euroopan Unionin alueella, jossa nahkatehtaat noudattavat paikallista lainsäädäntöä ja REACH-asetusta.”, Sievi sanoo vastauksessaan.

Järjestäytymis- ja kollektiivinen neuvotteluoikeus

Sievi noudattaa Suomen työehtosopimuksia, se vastaa ay-oikeuksia käsittelevään kohtaan. Tavarantoimittajatehtaat sijaitsevat pääosin EU-maissa, se kertoo.

Sovittelu ja korvaukset

Sovittelu ja korvaukset menevät Suomen lakien mukaan.

Tiedottaminen sosiaalisesta kestävydestä

Sievin verkkosivuilla on tehdaskuvia ja vastuuhjeisto.

Kysymykseen vastuusertifikaattien suosiosta Sievin Jalkine Oy vastaa näin: ”Kotimaisena valmistajana ja Avainlippu-tuotteiden tekijänä olemme huomanneet, että Suomessa valmistetuilla kengillä on ollut positiivista vaikutusta yrityksen teollisuuteen suuntautuvassa kaupassa Pohjois-Eurooppaan. Valitettavasti kuluttajapuolen markettikaupassa tämä sama asia ei tule esiin ostopäätöstä tehtäessä vaan entistä useammin hinta ratkaisee.”

Ammattiliittojen kanssa solmittavat sopimukset

Brändiyritykset voivat solmia ammattiliittojen kanssa monentasoisia sopimuksia. Sopimukset voivat esimerkiksi olla globaaleja raamisopimuksia kansainvälisen ammattiliiton kanssa tai brändiyritykset voivat taata sopimuksella yksittäisten tehtaiden työntekijöille työoikeudet. Sopimuksia voidaan tehdä myös kansallisella tasolla. Sopimusten tarkoitus on käsitellä työntekijöiden oikeuksien loukkauksia aiheuttavia juurisyytöksiä, kuten järjestäytymisoikeuden tai elämiseen riittävän palkan puutetta. Parhaimmillaan yritykset päästävät sopimuksilla ammattiliitot valvomaan tehtaiden työoloja ja sopimukset ovat läpinäkyviä ja osapuolia laillisesti sitovia.

ARVIOMME

On hienoa, että Suomessa on vielä jalkineiden valmistusta. On myös hienoa, että Sievi ottaa huomioon vastuunsa nahantuottajista ja muista tavarantoimittajista oman ohjeistonsa avulla. Ohjeisto voisi kattaa paremmin myös alihankinnan, ja esimerkiksi elämiseen riittävät palkat, koska ei voida varmistaa että kaikki EU-maissaakaan toimivat tehtaot takaisivat kunnolliset työolot sekä korvauksen työntekijöille. Lisäksi pieni osa raaka-aineiden ja komponenttien toimittajista on kehitysmaista, joissa ihmisoikeusriskit ovat suurempia.

Sievi tuottaa raaka-aineet osin (10 %) Suomessa ja muuten nahan tavarantoimittajat ovat pääasiassa eurooppalaisia, joten yhtä paljon prosesseja ihmisoikeusriskien minimoimiseksi ei tarvita kuin niin sanotuista riskimaista hankittaessa. Kaikkien yritysten olisi kuitenkin noudatettava ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta ja arvioitava tuotantoketjuunsa kytkeytyvät riskit riippumatta siitä, missä maissa niiden tuotantolaitokset ovat. (Katso tietolaatikko huolellisuusvelvoitteesta.)

Lisäksi agenttien käyttäminen (10 prosenttia raaka-aineista) hämärtaa vastuuta ja peittää pahimmassa tapauksessa alkuperän. Suoraan ostettaessa alkuperä olisi helpompi selvittää.

Vastaukset olivat tarkkoja ja antoivat hyvän kuva Sievin tekemästä vastuutyöstä. Todisteeksi kotimaisesta tuotannosta Sievin tuotteilla on Avainlippumerkki.

Sievi voisi panostaa läpinäkyvyyteen. Se voisi esimerkiksi julkaista säännöllisesti tavarantoimittajalistat, sekä raaka-aineiden alkuperän ja käsittelypaikat.

PÄÄTELMÄT

Hyvää on se, että kaikki yritykset ovat itse aktiivisia BSCI:n perustason lisäksi: Kesko tekee ihmisoikeuksien vaikutusarvioinnin, S-ryhmä käyttää BSCI:n lisäksi toisen osapuolen tarkastuksia, Reima vähentää kemikaalien käyttöä ja Sievi valmistaa itse.

Suomalaiset yritykset pärjäsivät samalla tavoin kuin kansainvälisetkin: Kesko, Reima ja S-ryhmä saivat arvosanaksi "joitakin askelia". Sievi sai vastuustaan enemmän pisteitä kuin kansainväliset brändiyritykset yleisesti ottaen: se on ryhmässä "matkalla kohti parempaa".

Paljon on kuitenkin vielä tehtävää. Lähes kaikki yritykset Sieviä lukuunottamatta luottavat edelleen pääasiassa BSCI-järjestelmään vastuutyössään. Tämä ei ole riittävää. BSCI-järjestelmä ei esimerkiksi automaattisesti takaa elämiseen riittäviä palkkoja tuotantoketjussa. Lisäksi järjestelmä keskittyy liiaksi auditointeihin, joiden on todettu olevan riittämätön tapa saada aikaan pysyvää muutosta työoloissa.

Ihmisoikeusvaikutusten arviointia tekee mukana olevista yrityksistä ainoastaan Kesko yhteistyössä Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen kanssa. Arviointi koostuu työntekijöiden haastattelusta, jotka SASKin kumppanit ovat tehneet. Projektin tarkoituksena on myös valaista, onko Keskon omassa toiminnassa parantamisen varaa. Toivomme, että Kesko ottaa arviointien tekemisen osaksi jatkuvaa toimintaansa ja ulottaa arvioinnit koskemaan koko tuotantoketjuaan. Suosittelemme vastaavaa muillekin.

Kaikki yritykset voisivat edistää järjestäytymisoikeutta proaktiivisesti tuotantoketjuissaan ottamalla ammattiliitot paremmin mukaan vastuutyöhönsä.

Lisäksi yritykset voisivat lisätä tuotantoketjun läpinäkyvyyttä esimerkiksi julkistamalla raaka-aineiden tavarantoimittajat. Yritykset myös jättävät erityisesti raaka-aineiden osalta toimitusketjun ihmisoikeusvaikutusten arvioinnin ja mahdollisten kieteisten vaikutusten lieventämisen tavarantoimittajilleen. Nahan parkitsemisessa on niin suuria työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyviä riskejä, että brändiyritystenkin olisi osallistuttava valvontaan ja riskien arvioimiseen.

Change Your Shoes, Eettisen kaupan puolesta ry
Kesäkuu 2016